

GELDERSCH PANORAMA

16 JANUARI 1941 — No. 3

LOSSE NUMMERS 15 CENT

„Wat een genot op die ijsers te drijven . . .”

(Uit het gedicht van A. Bogaers in dit nummer)

RIJDEN ZONDER BENZINE

★ ★

**Een actueele causerie
door**

Ir. J. W. VAN WAMELEN

*chef van den technischen
dienst van de K. N. A. C.*

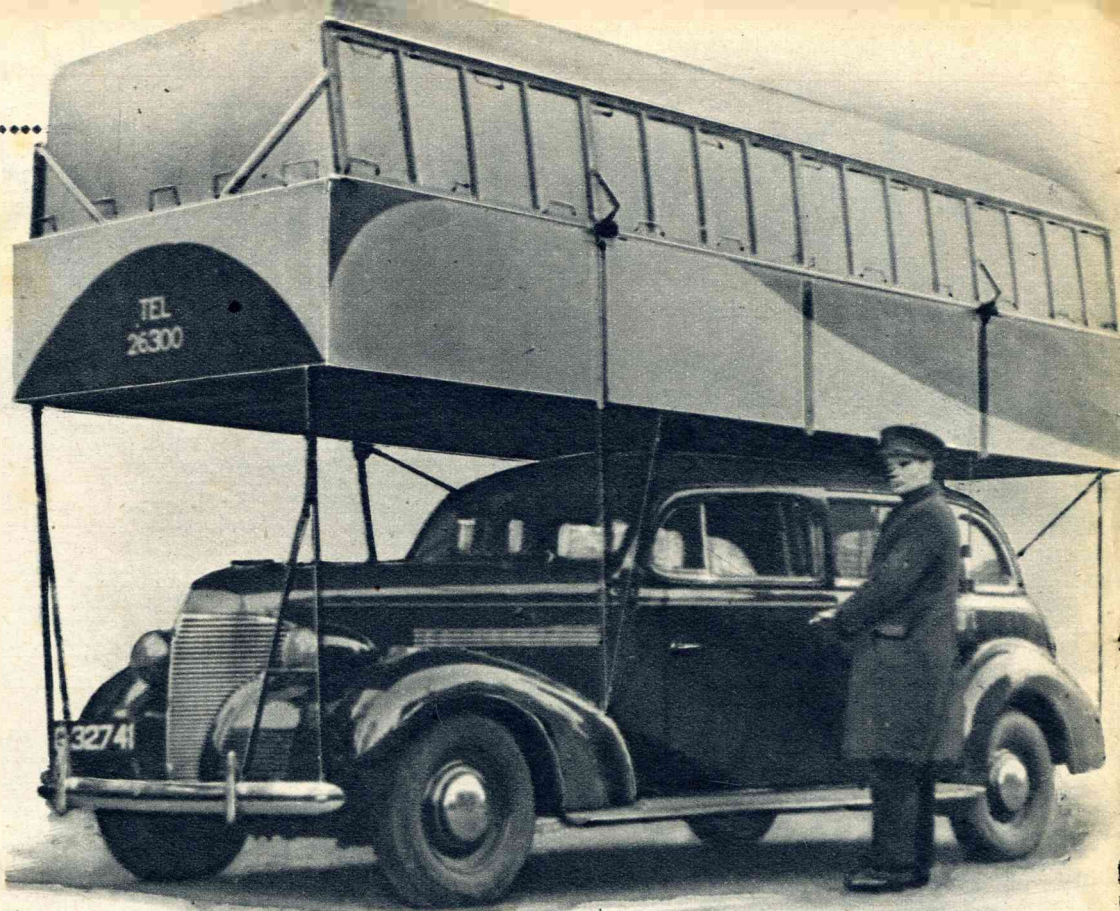
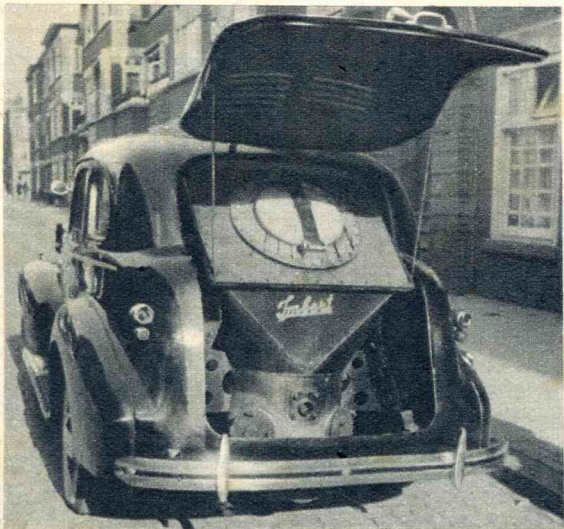
★

De moderne maatschappij is zóó gewend aan het gebruik van vloeibare brandstoffen voor haar voermiddelen te land, in de lucht, en voor een groot deel ook te water, dat vele leeken op technisch gebied de vervanging van benzine en diesel-olie door de een of andere gassoort als een uit den oorlogsnood geboren nieuwigheid beschouwen. En het woord nieuwigheid dan min of meer onbewust bezigen in zijn ongunstige bijbeteekenis van, laat ons maar zeggen, absurditeit. Het is in dit verband wel aardig, er aan te herinneren, dat de allereerste verbrandingsmotoren ter wereld... gasmotoren waren, en dat dit motortype in stationnaire uitvoering voor bepaalde industrieele doeleinden nog ruime toepassing vindt.

Trouwens, ook voor mobiele installaties is gas geen nieuwe motorbrandstof. Gasgeneratoren, waarin „aan boord” van een rijdend voertuig of een verplaatsbare landbouwmachine uit hout of steenkool gas wordt gemaakt, deden reeds vele jaren geleden dienst in afgelegen gewesten van dit ondermaansche, waar door aanvoermoeilijkheden de vloeibare brandstoffen duur en schaarsch zijn, doch vaste brandstoffen als het ware voor het grijpen liggen!

Gas is geenszins een inferieure brandstof, zoodra men het maar in den motor heeft. Wel daalt de maximale krachtontwikkeling als arme gassen — gassoorten met een lage verbrandingswaarde, d.w.z. een geringen warmte-inhoud per eenheid van volume — worden gebruikt in motoren, welke op voeding met benzine zijn gebouwd. Dat ligt echter aan den laatstgenoemden factor, niet aan het gas. In vergelijking met het bedrijf op benzine is een belangrijk principeel voordeel, dat geen vloeistof behoeft te worden verstoven en verdampt in de door den motor aangezogen lucht, maar we voor de bereiding van het motorvoedsel met de verhoudingsgewijs simpele menging van twee gassen kunnen volstaan. Het wegvallen van de carburatie, met alles wat daaraan vastzit, beteekent het wegvallen van meer zorgen en problemen, dan de buitenstaander waarschijnlijk bevroedt. Dat men van deze omstandigheid,

Een kunststukje: de inbouw van een houtgasgenerator achter in een personenauto, op zoodanige wijze, dat het achterpaneel wel moet worden veranderd, doch de wagen bij gesloten klep niet wordt ontsierd.

Dit geweldige ballongevaarte, grooter dan de auto zelf, bevat ca. 12 m³ lichtgas, zijnde het equivalent van circa 6 liter benzine, waarmede deze auto ongeveer 35 km kan afleggen. Een geraamte van lichte stalen buizen en een omkisting van triplexhout beperken het gewicht tot een alleszins draaglijke waarde. (Eigen opname)

mitsgaders van andere voordeelige eigenschappen van gas als motorbrandstof — met name, dat het een hogere compressie kan verdragen — beter kan profiteren naarmate aan een benzinemotor méér wordt gewijzigd, is jammer, aangezien dergelijke veranderingen natuurlijk kosten veroorzaken en soms ook uit een ander oogpunt bezwaarlijk zijn.

De groote handicap bij het gebruik van gas berust hierop, dat 't een véél en véél minder compacten vorm van energie belichaamt dan benzine, een bijkans ideale brandstof in dit opzicht. Indien het gas niet in een generator al rijdende wordt geproduceerd — waarover zoo straks meer — moeten we er dus een zéér groot volume van meenemen om hetzelfde te kunnen doen als met slechts 1 liter van het kostelijke vocht, waaraan we nu gebrek hebben. Voor lichtgas, bijvoorbeeld, is die hoeveelheid ongeveer 2 kub. meter! Vandaar, dat de geweldige ballon-gevaarten op het dak van een auto, welke de lezer al eens op een afbeelding of in werkelijkheid zal hebben gezien, practisch nooit meer dan het equivalent van een half blik benzine kunnen bevatten, en dus na een korten rit opnieuw moeten worden gevuld. Daar echter de vulplaatsen met weinig moeite en kosten kunnen worden ingericht, terwijl de benodigde uitrusting voor den auto technisch eenvoudig en in verhouding tot andere installaties goedkoop is — vijfhonderd tot zevenhonderd gulden — heeft deze noodoplossing toch een zekere aantrekkelijkheid voor stads- en voor-stadsverkeer met auto's van een type, dat zich voor de montage van zoo'n ballon leent.

Gaan we het gas, alvorens het aan boord te nemen, door samenspersing tot hoogen druk sterk verdichten — waarvoor kostbare compressorstations noodig zijn — dan wordt de bedoelde volumeverhouding uiteraard veel gunstiger, maar blijft ze toch altijd nog in het 15-voudige nadeel voor gas, althans voor lichtgas. Bovendien krijgen we nu met een gewichtsprobleem te maken, omdat de reservoirs, waarin het gas onder een druk van bijvoorbeeld 150 atmosferen

Autobussen met generator-aanhangwagentje zijn in de stadsstraten en op buitenwegen langzamerhand geen zeldzaamheid meer.

wordt meegevoerd, van dikwandig staal moeten zijn, en daardoor zeer zwaar worden. Al naargelang het type reservoir — gascylinder of -bol; materiaal; vervaardigingsmethode — bedraagt bij den hoogsten, onder de tegenwoordige omstandigheden in Nederland toe te passen reservoirdruk van 150 à 175 atm. het gewicht per kwantum gas, overeenkomende met 1 liter benzine, 12 tot 20 kilogram!

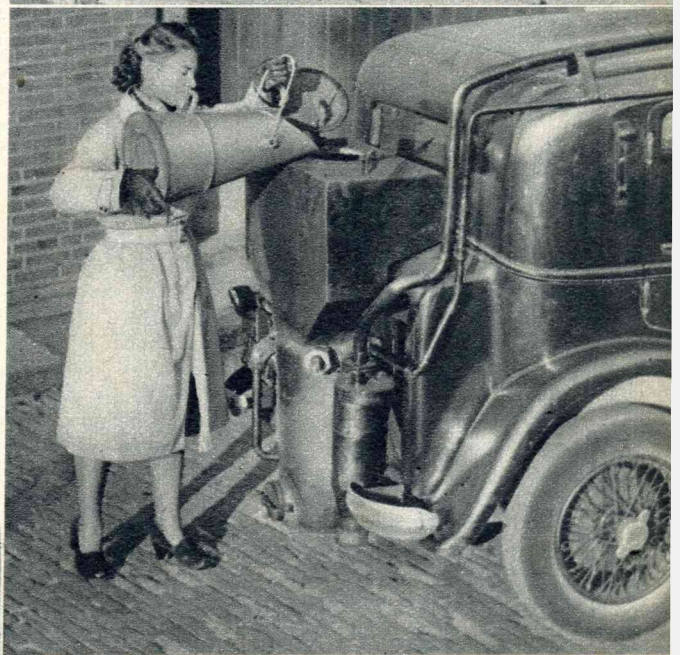
Het zal duidelijk zijn, dat een en ander tot een prohibitief „dood gewicht”, en tot dikwijls onoverkomelijke plaatsruimte-bezwaren leidt, als men den gemiddelden vrachtwagen of autobus in een stel van die „gasflesschen” het equivalent van een normale tankvol, of zelfs maar halve tankvol, benzine zou willen meegeven. De schaarschte aan hoogedruk-reservoirs en het financieele aspect van de aanschaffing laten we dan nog in het midden. Voor een personenauto liggen de verhoudingen natuurlijk nog ongunstiger, tenzij men tot de complicatie van een aanhangwagentje overgaat. Bij gebruik, als persgas, van de eenige algemeen verkrijgbare, en daardoor het meest in aanmerking komende gassoort, t.w.

Toepassing van persgas op betrekkelijk lagen druk, bijv. 30 atm., biedt aanmerkelijke voordeelen wat de fabricage der compressor- en auto-installaties betreft, doch is slechts mogelijk voor voertuigen, welke zeer korte ritten maken en waarbij groote reservoirs kunnen worden ondergebracht — bijv. auto's van den vuilophaaldienst. Dit is een wagen van de Haagsche Stadsreiniging.
(Eigen opname)

verkeer beteekenis kan hebben, zoolang geen wijdvertakt net van compressorstations over het land is opgericht. Of het hier toe binnen een zelfs vrij langen duur van het benzinetekort zal komen, moet worden betwijfeld, omdat, afgezien van het feit, dat een persgasstation van behoorlijke capaciteit eenige tienduizenden guldens kost, de schaarschte aan hoogwaardig materiaal en kwesties van fabricage-faciliteiten thans reeds een remmenden invloed uitoefenen. Bij het bestudeeren van het kaartje op deze pagina dient men wel te bedenken, dat slechts een klein percentage der hierop aangegeven persgasstations in bedrijf is of spoedig gereed zal zijn, en een groot deel in verband met lange levertijden voor de apparatuur pas over drie tot zes maanden kan functionneeren! Ook de vervaardiging, alweer uit speciaal materiaal, van hoogedruk-reservoirs voor de auto's ondervindt moeilijkheden; de oude voorraad zuurstof- en koolzuurecilinders, voor zoover aan hun oorspronkelijke bestemming te onttrekken, werd reeds vrijwel geheel geplaatst. Ten slotte is de gaslevering aan de stations een precair punt, omdat de lichtgas-industrie in verband met de onzekere kolenvoorziening uiterst weinig behoefte heeft aan uitbreiding harer cliënteel! Er zal dan ook geen onbeperkt kwantum voor tractiedoeleinden beschikbaar kunnen worden gesteld.

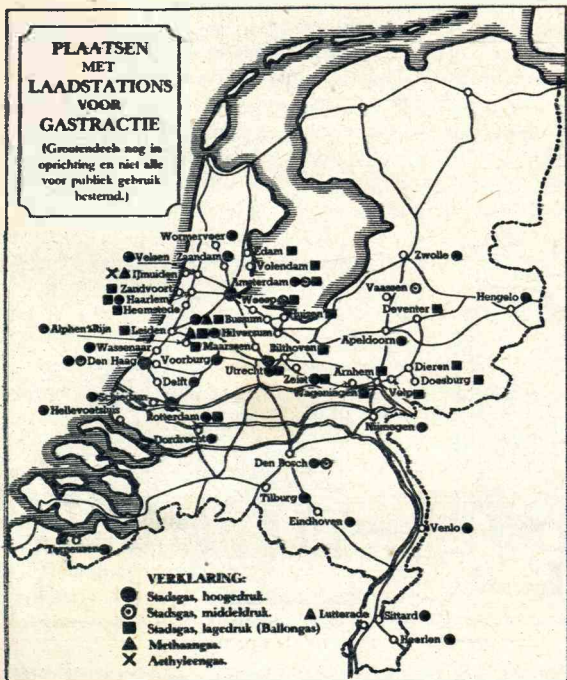
Van de andere persgassen is methaangas, al naargelang het gehalte aan zuiver methaan, 1,7 tot ruim 2 maal zoo „rijk” als lichtgas, waardoor de verhouding tusschen den inhoud der reservoirs op den wagen en het rijbereik per vulling in diezelfde verhouding gunstiger wordt. — een belangrijk voordeel! Als bijproduct van twee groote industriële bedrijven (Staatsmijnen en Hoogovens) en van eenige stedelijke rioolwaterzuiveringsinstallaties, kan men het echter maar op een zeer beperkt aantal plaatsen „tanken”. Technisch nog veel aantrekkelijker (in dit geval mede door een minimale waarde van het motorvermogensverlies), maar helaas ook veel „zeldzamer”, is het aethyleengas, dat voor tractiegebruik uitsluitend door de Hoogovens kan worden geleverd. In één zuurstofcylinder van het bekende formaat gaat het equivalent van circa zeventien liter benzine!

Naast de toepassing van deze „tankgassen” hebben we, als tweede en ongetwijfeld belangrijkste surrogaat voor benzine- en diesel-tractie, de aandrijving van den motor met gas, dat tijdens het rijden en in afhankelijkheid van de oogenblikkelijke behoeften van den motor door ontgassing en ver-

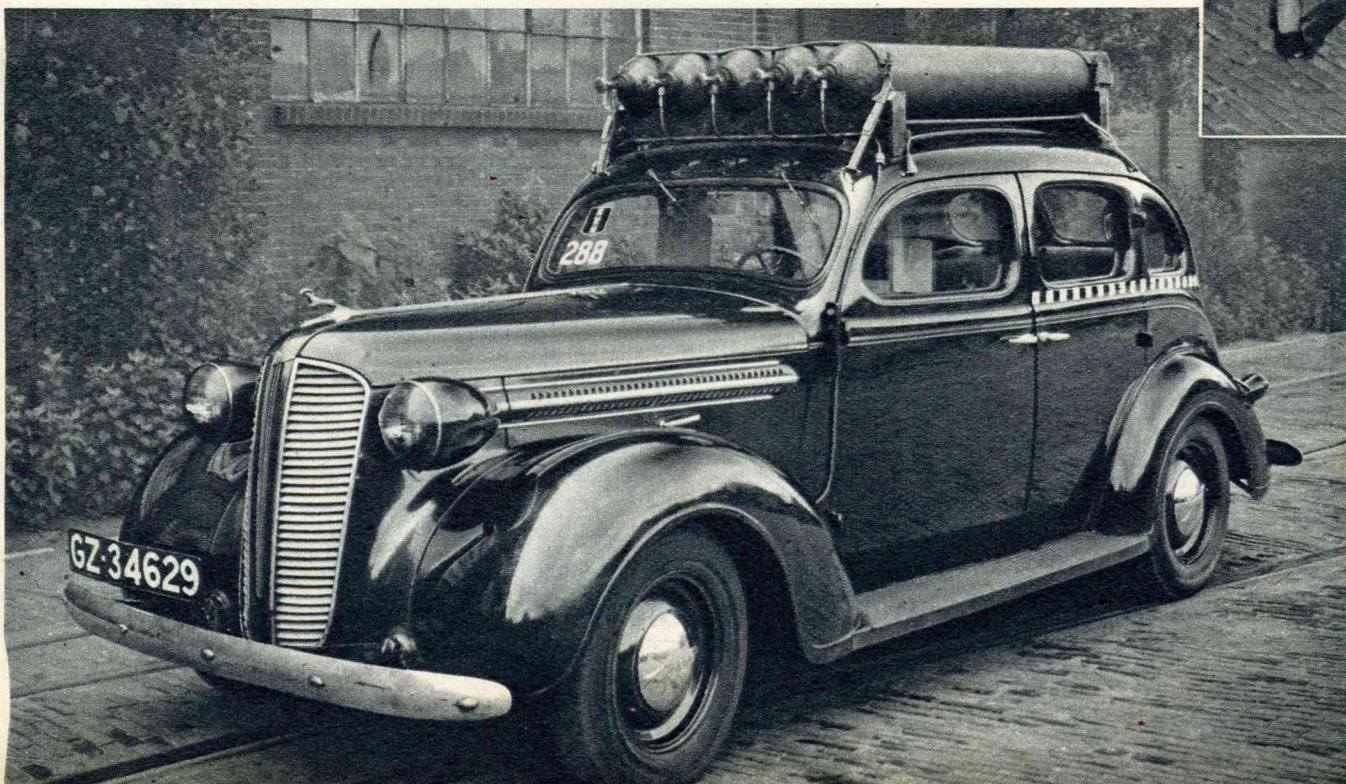
De gasgenerator is — kan het haast anders? — 'n geliefkoosd onderwerp voor benzineloze automobilisten met knutselaanleg, en soms weten zij veelbelovende resultaten te behalen. Boven een tankstation, dat als generator-houtlaidplaats werd ingericht. Daaronder: een anthracietvergasser wordt met behulp van de kolenkit gevuld.

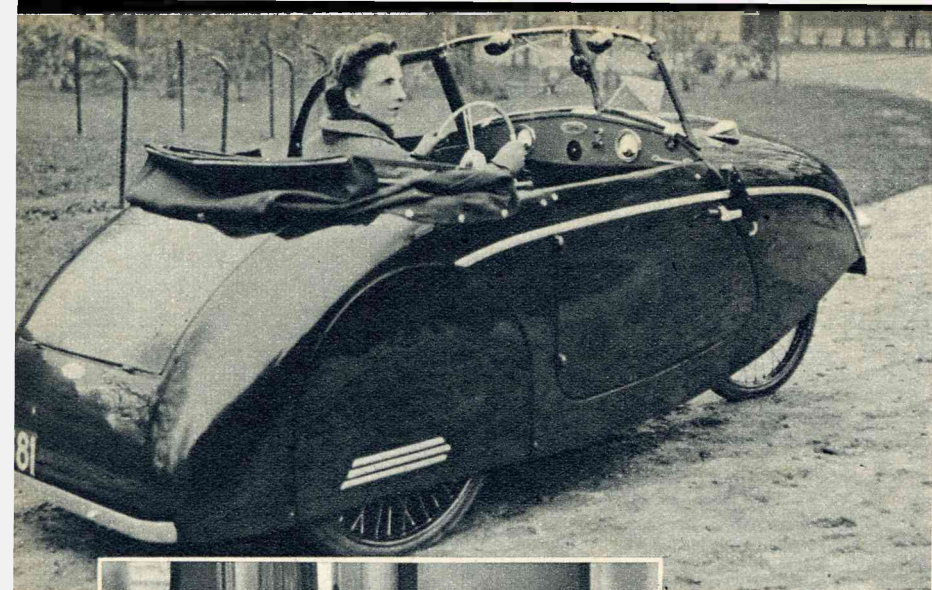
Zonder achtercompartiment plus bagagebergplaats op te offeren of een aanhangwagentje te gebruiken, is dit vrijwel de eenige manier om bij een personenauto vijf persgascylinders te kunnen meenemen. Deze vormen echter zelfs voor een moderne stalen carrosserie een aardige belasting, en in een bocht zal men de 300 kg bovenop merken kunnen!

Dit kaartje, samengesteld door de „Contactcommissie voor Tankgastactie” in Den Haag (Secretariaat K.N.A.C.), geeft een overzicht van de plaatsen met persgas-laadstations, waarvoor tot medio December vergunningen waren verleend, alsmede van de tot dien tijd bekend geworden plaatsen met ballonvulstations. In tegenstelling tot de persgasstations zijn deze laatste grootendeels gereed. In verschillende der aangegeven plaatsen komen, of zijn reeds, meerdere stations.

lichtgas, moet dan ook als regel met een rijbereik van 60 à 100 kilometer per vulling genoeg worden genomen. De wagen dient dan, ruim vóórdat die afstand is afgelegd, aan zijn laadstation terug te zijn, of een ander station langs de dienstroute te hebben bereikt. Daaruit volgt, dat het rijden op gecomprimeerd lichtgas in het algemeen slechts voor lokaal

Een electrisch autootje van Nederlandsch ontwerp en fabriek, waarvan de accu-batterij aan het stopcontact kan worden geladen. Het heeft een keurige tweepersoons-carrosserie met kap en bagageruimte. De topsnelheid bedraagt 30 km per uur, het rijbereik 50 à 60 km per lading.

per liter benzine", bij afschrijving van het compressorstation binnen een redelijke termijn.

Het speelt dan geen groote rol, dat een generator plus toebehooren, met een prijs van f. 1500.— à

f. 1800.—, inclusief montage, anderhalf tot tweemaal zoo duur is als een persgasinstallatie. Tot deze laatste behoort een z.g. drukregelaar, waarin het gas van den hoogen reservoirdruk tot op ongeveer atmosferischen druk wordt ontspannen, alvorens het naar de menginrichting stroomt.

Voeg bij deze factoren als gewichtige omstandigheid, dat de reeds voor den oorlog ingezette binnenlandsche fabricage van gasgeneratoren, uit grootendeels courant materiaal, verhoudingsgewijs weinig problemen stelt — en men kent de redenen, waarom thans reeds twee-en-half duizend van deze toestellen in ons land in gebruik zijn, terwijl de persgas-tractie nog in de beginperiode verkeert. De generatorproductie kon overigens nog niet voldoende sterk worden opgevoerd om de geweldig gestegen vraag bij te houden; een vergunningsstelsel zorgt er voor, dat het economisch meest vitale vervoer het eerste wordt bediend — dit geldt trouwens ook voor persgasinstallaties — terwijl een dergelijke regeling tevens noodig is, om het verbruik aan vaste brandstoffen binnen de perken te houden. Aan hout is ons land allesbehalve rijk, en de nationale turf, voor zover geschikt, kan kwantitatief pas van groot belang worden na het eerstvolgende winningsseizoen.

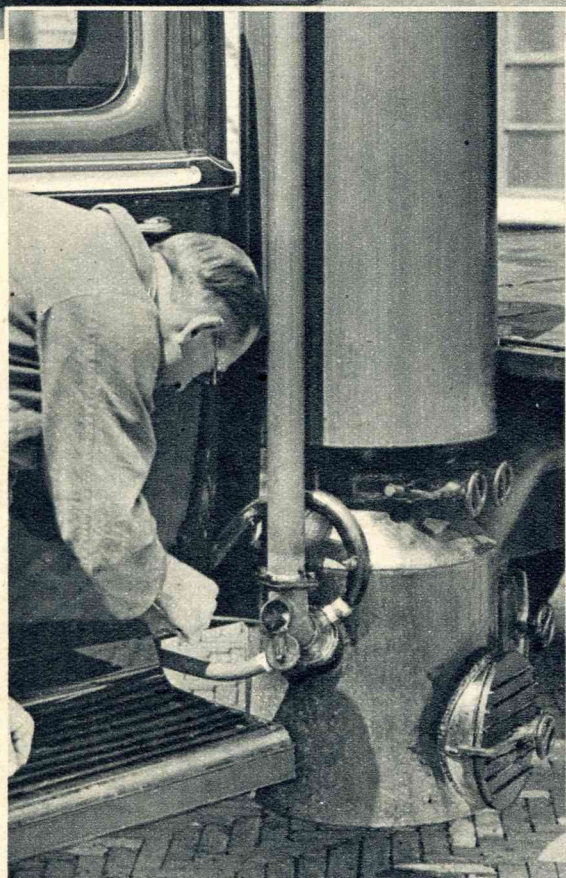
Tegenover de genoemde deugden van het generatorsysteem staan, voor den gebruiker, aanzienlijke inconvenienten. Terwijl de persgas-apparatuur vrijwel geen verzorging vraagt, en het rijden op een dezer kant en klaar voor het gebruik meegevoerde gassoorten ten naastenbij even gemakkelijk gaat als op benzine, eischt de generator-installatie veelvuldig en vrij omvangrijk onderhoud, mitsgaders speciale handigheid en oplettendheid van den chauffeur. Indien de bestuurder niet over de noodige „feeling” en routine beschikt, of de generator, reinigers en koeler niet geregeld worden schoongemaakt en nagezien, degradeert zoo'n installatie van een bruikbaar hulpmiddel met een acceptabelen graad van bedrijfszekerheid tot een bron van chronische storingen. Hetzelfde gebeurt indien niet precies de juiste soort brandstof wordt gebruikt. Men dient hierbij in aanmerking te nemen, dat zelfs bij een installatie in prima conditie het motorvermogensverlies op het van huis uit arme generatorgas reeds 30 tot 50 % bedraagt! Voor lichtgas is dit cijfer ongeveer de helft.

In het algemeen vraagt de houtgasgenerator aanmerkelijk minder zorg dan de anthracietvergasser, omdat de gasreiniging hier een minder groot probleem vormt, en we niet met „slakken” in

den vuurhaard te maken krijgen. Zooals men heeft gezien, zijn echter de brandstofkosten aanzienlijk hooger.

Naarmate méér in wisselend tempo wordt gereden, en veelvuldiger wordt gestopt en gewacht, treden de bezwaren van het generatorbedrijf — in het bijzonder bij anthraciet — sterker op den voorgrond. De gasgenerator leent zich daarom het beste voor het rijden van flinke buitenwegtrajecten, voor interlocaal verkeer dus, en is voor stadsdiensten e.d. het minst geschikt. Dat de situatie bij tankgas, globaal genomen, juist andersom is, zij het op andere gronden, mag een gelukkige omstandigheid worden genoemd!

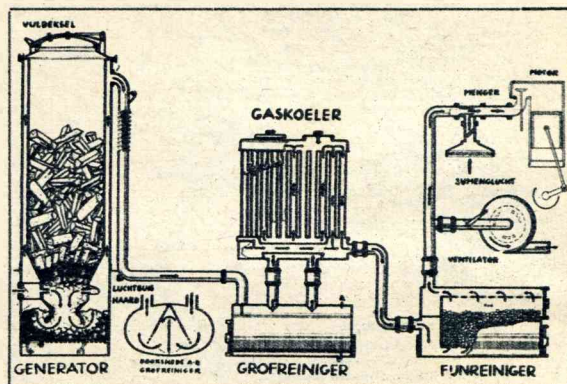
Ten slotte enkele opmerkingen over de electriciteit als auto-krachtbron. De toepassing hiervan komt uiteraard neer op het gebruik van vaste brandstof, i.e. steenkool, langs een omweg! Vanwege de zeer ongunstige verhouding tusschen het gewicht en het volume van accumulators enerzijds, en de hoeveelheid electrische energie voor de voeding van aandrijvende electromotoren, welke in deze accumulators kan worden opgezameld, anderzijds, leent deze vorm van electrische tractie zich uitsluitend voor voertuigen met geringe snelheid en klein rijbereik. Nochtans heeft ze reeds in normale tijdsomstandigheden een beperkte toepassing verkregen, vooral in die gevallen, waar geruischloosheid, zeer eenvoudige bediening, en afwezigheid van brandgevaar en giftige uitlaatgassen van bijzonder voordeel zijn. Lage stroomkosten voor het 's nachts opladen der batterij maken op den duur de hooge aanschaffingskosten weer goed.

De vuurhaard van een gasgenerator moet 's morgens met een brandende lont worden aangestoken. Een electrische ventilator zuigt de vlam naar binnen.

branding van hout, anthraciet of turf wordt geproduceerd. Dit gebeurt in een generator, waarin door de motorzuiging een vuur wordt onderhouden; bij het starten in kouden toestand moet men den generator met behulp van een brandende lont aansteken, terwijl hij door middel van een electrischen ventilator eenigen tijd onder kunstmatigen trek wordt gezet.

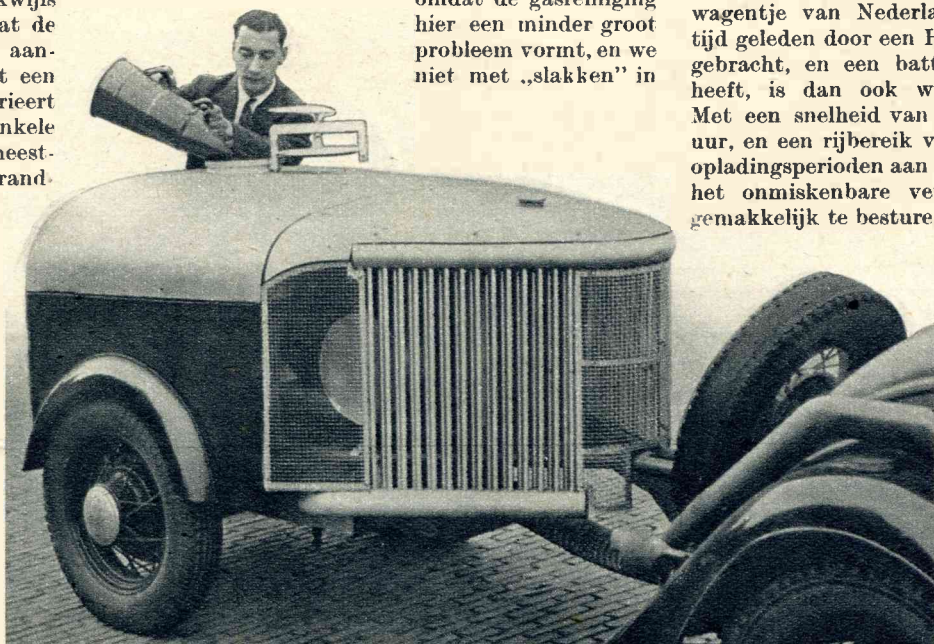
Op weg naar den motor passeert het uiteraard heete en verontreinigde gas een koeler en enkele reinigingstoestellen, annex condensaatvangers. We vervoeren dus een heele „gasfabriek”, welke, inclusief een brandstofvulling, ongeveer 500 kilogram weegt, en waarvan met name de generator en de dikwijls volumineuze filters zooveel plaats innemen, dat de montage er van bij diverse voertuigtypen een aanhangwagentje vraagt. Maar... men kan met een vollen generator een afstand afleggen, welke varieert tusschen zoiets van honderd km (hout) en enkele honderden kilometers (anthraciet), terwijl het meestal zeer wel mogelijk is, ergens een reservezak brandstof te bergen. De generatorwagen heeft dus een aanmerkelijk grotere bewegingsvrijheid dan de persgasauto. Bovendien levert de organisatie van een net van tankplaatsen voor hout en anthraciet van de vereischte kwaliteit, stukgrootte en droogheid — waarop een generator zeer kieskeurig is! — véél minder technische en financiële problemen op dan de inrichting van een groot aantal persgaslaadstations. Men vordert hiermee dan ook al goed. Voorts zijn de brandstofkosten laag, vooral in het geval van anthraciet, waarvan we als regel iets minder dan 2 kg van 2 à 2½ cent noodig hebben tegen 1 liter benzine. Voor hout wordt dit circa 3 kg à 5—6 cent. Hiertegenover staat een prijs voor gecompriëerd lichtgas van de orde van grootte van minstens „20 à 25 cent

Schema van een generatorinstallatie — in dit geval voor hout — waaruit de lezer een globaal idee van de werking en constructie zal kunnen krijgen. Het gas, in den generatorhaard gevormd door verbranding van het hout met de aangezogen lucht, stroomt — zie de pijltjes — door een grofreiniger, een koeler en een fijnreiniger naar de menginrichting, en vandaar naar den motor. De aanjaagventilator zuigt, bij het starten, gas aan zolang de motor niet draait. Bij de meeste anthracietgeneratoren bestaat de fijnreiniger uit een grooten ketel met filterdoeken.

Dergelijke wagens zijn natuurlijk van huis uit op electrische aandrijving geconstrueerd; in vergelijking daarmee levert de ombouw van benzine-auto's vrij groote bezwaren op. Buitendien zijn accubatterijen van het voor hooge continu-belasting meest geschikte type, z.g. tractie-batterijen, hier te lande thans slecht verkrijgbaar. Het aardige, driewielige tweepersoons-wagentje van Nederlandsch fabriek, dat korten tijd geleden door een Haagsche firma op de markt is gebracht, en een batterij van gewone auto-accu's heeft, is dan ook wijselijk heel licht gehouden. Met een snelheid van 20 à 25, maximaal 30 km per uur, en een rijbereik van 50 à 60 km tusschen twee opladingsperioden aan een lichtnet-stopcontact, bezit het onmiskenbare verdienen als „zindelijk” en gemakkelijk te besturen boodschappenautootje voor stad en omgeving. En een rijvergunning voor dit voermiddel wordt door de Rijksverkeersinspectie onmiddellijk verleend!

Als een volgwagentje met generator door een personenauto wordt getrokken, is een enigszins geciviliseerd uiterlijk wel van belang. Het oog wil ook wat! Vandaar deze inkapseling van een proefinstallatie, welke hier juist met anthraciet wordt gevuld.

(Foto's archief K.N.A.C.)

ALLEMAAL KAPITEINS

door W. W. Jacobs

Alle zeelui mopperen op de zee, zei de nachtwaker met een peinzend gezicht. 't Ligt in een mensch z'n aard om te mopperen — ze mopperen maar en ze blijven maar mopperen, omdat ze er niet veel anders aan doen kunnen, denk ik.

Er zijn niet veel baantjes aan den wal, waar een zeeman voor deugt, en dié er zijn — nachtwaker bijvoorbeeld — kunnen de meesten niet krijgen, want daar moet je al een extra-goeien naam voor hebben.

Ze probeeren 't wél eens aan den wal. Ik heb eens iemand gekend, die 't slagersvak aanpakte, en dat ging een tijdje goed, maar toen pakte de politie hem aan. En een andere kennis van me bleef aan den wal om met een waschvrouw te trouwen, maar ze waren nog geen half jaar getrouwd of ze ging dood, en toen moest hij tóch weer naar zee, de arme kerel.

Maar wie 't ergste mopperde over de zee, dat was een zekere Sam Small. Als je dié te keer hoorde gaan over de zee, als hij in veertien dagen vier of vijf maanden gage had opgemaakt, werd je d'r naar van. Hij vroeg ons, wat er van hem terecht moest komen als hij oud was, en als wij dan zeiden, dat hij nooit oud wérd, als hij niet een beetje beter op zichzelf paste, werd hij razend en schold hij ons uit voor alles wat hij in zijn mond kreeg.

Op een keer, toen hij aan 't passagieren was met Peter Russet en Rooie Dirk, leek hij wel gek. Anders liet hij zijn geld altijd rollen, maar nu was hij er zuinig op, en drie ochtenden achter elkaar kocht hij een krant en keek hij de advertenties na, of er geen geschikt baantje vrij was voor een stevigen, jovialen kerel, die niet veel zin had in werken.

Een dag of drie vier ging hij steeds alleen uit, en toen ineens begonnen Rooie Dirk en Peter te merken, dat hij was omgeslagen als een blad aan een boom. Hij was weer echt in z'n schik, leek 't. Hij gaf ze behoorlijk antwoord, als ze iets zeiden, en op 'n avond lag hij in z'n bed net zoo lang komieke liedjes te fluiten, tot de Rooie en Peter Russet opstonden en naar hem toe kwamen. Toen hij eens een sjeke pet en een nieuwe das had gekocht en z'n eigen tweemaal op één dag had gewassen, begonnen ze aan elkaar te vragen, wat er aan 't handje was, en toen vroegen ze 't hemzelf.

„Aan 't handje?" zei Sam. „Niks."

„Hij is verliefd," zei Peter Russet.

„Dat lieg je," zei Sam, zonder zich om te draaien.

„Hoe ouwer hoe gekker," zei de Rooie.

Sam zei niets, maar hij was onrustig, net of hij iets op z'n hart had. Eerst keek hij 't raam uit, en toen bromde hij een deuntje, en eindelijk keek hij ze net aan of hij zeggen wou: wie doet me wat, en haalde een tandenborstel met een bruin papier er omheen uit z'n zak en begon zijn tanden te poetsen.

„Zie je wel? Hij is verliefd," zei de Rooie, zoodra hij weer praten kon.

„Of hij is gek," zei Peter. „Zeg eens op, Sam, wat is 't?"

Sam hield zich net, of hij geen antwoord kon geven vanwege den tandenborstel, en toen hij klaar was, had hij zoo'n razende tandpijn, dat hij in een hoek ging zitten met zijn gezicht tusschen zijn handen. Hij zag er uit als een beeld van ellende en ze konden geen woord uit 'm krijgen, en toen ze 'm vroegen, of hij mee uitging, zei hij: „Nee, ik ga naar bed." Maar een goed kwartier later, toen Rooie Dirk terugkwam om zijn pijp te halen, was hij weg.

Den volgenden avond wou hij 't zelfde grapje nithalen, maar de andere twee bedankten er voor, en ze bleven zoo lang thuis, dat hij woedend werd: hij vroeg eerst, wat de Rooie z'n vader en moeder in hun hoofd hadden gehaald, en toen zei hij, dat Peter Russet in z'n wieg vast en zeker was omgeruild voor een zeezieken aap, en toen zette hij zijn pet op en ging de deur uit. Ze gingen allebei vlak achter 'm aan, maar hij bracht ze naar 't zendingsgebouw en hij ging naar binnen ook, dus toen gaven ze 't maar op en gingen hun eigen gang.

Dien avond hadden ze 't er samen over, en den volgenden middag vertrokken zij 't eerst en gingen ze om den hoek weg staan schuilen. Tien minuten later kwam Sam buiten. Hij liep alsof hij een trein moest halen en hij lachte, omdat hij ze zoo netjes kwijt was geraakt. Op den hoek van den Dokweg bleef hij staan om een bouquetje voor z'n knoopsgat te koopen

en de Rooie was zoo verbaasd, dat hij Peter blauw kneep om zich te vergewissen, dat hij niet droomde.

Sam liep fluitende door, en af en toe keek hij naar zijn bouquetje, en eindelijk ging hij rechtsaf een straat in en een winkeltje binnen.

't Was een tabakswinkeltje, waar ze ook kranten en speelgoed en zoo verkochten; maar voor zoover de Rooie zien kon, tusschen twee slierten pijpen en het politienieuws door, was er geen mensch in. Ze stonden een poos met hun neus tegen 't glas gedrukt, en ze begrepen niet, waar Sam gebleven was, maar later ging er een klein jongetje naar binnen en tegen dien tijd begrepen ze al zoo'n beetje, wat Sam uitvoerde.

Toen 't belletje rinkelde, ging de deur van een kamertje achter den winkel open en kwam er een stevige, buitengewoon knappe vrouw van 'n jaar of veertig achter de toonbank. Ze duwde met 'r hoofd het Politienieuws opzij om een zakje knikkers uit de etalage te halen. De Rooie bekeek haar eens goed met een hoekje van z'n eene oog, terwijl hij net deed, of hij met 't andere naar een tabakspot stond te kijken. Toen 't jongetje buiten kwam, ging hij met Peter Russet naar binnen.

„Ik wou een pijp van u hebben," zei hij, en hij lachte tegen 'r. „Een houten pijp.... maar 'n goeie."

De vrouw gaf hem een doos, om er een uit te kiezen, en net op dat moment schoot Peter overeind — die had door de half open deur naar een schoen staan kijken, waar de veter van los hing — en hij riep: „Hé! Als je me nou!"

„Wat is er?" zei de vrouw, en ze keek hem aan.

„Dien voet kén ik!" zei Peter, en hij keek er maar steeds naar; en nauwelijks waren de woorden zijn mond uit of de voet werd weggehaald en onder den stoel gestopt. „Ik laat me hangen, als dat mijn ouwe vriend Sam Small niet is!"

De weduwe lachte tegen hem. „Ként u den kapitein?" zei ze.

„Kap....?" zei Peter. „Kap....? O, eh.... ja; 't is mijn boezemvriend."

„Hoe is 't mogelijk!" zei de vrouw.

„We hebben al een tijdje naar hem uitgekeken," zei de Rooie. „Hij is laatst zoo vriendelijk geweest, me een daalder te leenen, en dien wou ik hem teruggeven!"

„Kapitein Small," zei de vrouw, en ze duwde de deur open, „hier zijn een paar vrienden van u."

Sam verdraaide zijn hoofd en keek ze aan, en als blikken dooden konden, zooals ze zeggen, waren ze zoo tegen den grond geslagen.

„O, ja," zei hij met een moeilijke stem. „Hoe gaat 't?"

„Uitstekend, dank je wel, kapitein," zei de Rooie met een grijnzend gezicht. „En hoe heb je 't zelf al dien tijd gemaakt?"

Hij stak zijn hand uit en Sam gaf hem een hand, en toen Peter Russet ook, en die grinnikte zoo, dat hij niets zeggen kon.

„Dit zijn twee oude vrinden van me, juffrouw Finch," zei Sam, en hij waarschuwde ze met zijn oogen. „Kapitein Dirk en kapitein Russet; twee van de oudste en beste vrinden, die een mensch maar kan hebben."

„Kapitein Dirk heeft een daalder voor je," zei Peter Russet, nog steeds grijnzend.

„Alsjeblieft," zei de Rooie, met een nijdig gezicht, „dat had ik nou nóg haast vergeten. Maar ik heb niet kleiner dan een tientje."

„Ik kan 't wel wisselen, meneer," zei juffrouw Finch. „Wilt u niet even gaan zitten?"

De Rooie zei: „O, heel graag," en hij en Peter namen ieder een stoel vlak bij de kachel en ze vroegen naar Sam z'n gezondheid en wat hij had uitgevoerd in dien tijd, dat ze hem niet gezien hadden.

„Typisch dat u z'n voet herkende," zei juffrouw Finch, toen ze terugkwam met het wisselgeld.

„O, dien ken ik uit duizenden," zei Peter, en hij keek naar den Rooie, die net deed, of hij Sam een daalder gaf, en Sam deed heel erg natuurgetrouw of hij hem aannam.

Rooie Dirk keek de kamer rond. 't Was er echt gezellig, schilderijen aan de muren en antimakassars op de stoelen, en een rijtje rose vazen op den schoorsteenrand. Toen keek hij naar juffrouw Finch, en hij dacht: wat een knap vrouwspersoon!

„Da's heel wat anders dan op een schip met zoo'n

troep lastige zeelui, waar je op moet passen, hè kapitein Small?" zei hij.

„U moest eens zien hoe hij ze aan kan," zei Peter Russet tegen juffrouw Finch. „'t Is precies een leeuw."

„Een brullende leeuw," zei de Rooie, Sam aankijkend. „Hij kent geen vrees."

Sam lachte een beetje, en juffrouw Finch keek hem zoo tevreden aan, dat Peter Russet, die naar haar en naar de kamer had zitten kijken, en zoowat 't zelfde gedacht had als de Rooie, begon te denken: Nee, we pakken 't niet goed aan.

„Zoo'n kranigen schipper zag je nergens," zei hij, met zijn hoofd schuddend. „toen hij nog niet zoo dik en zou oud was."

„Zoo hebben we allemaal onzen tijd," zei de Rooie, ook met zijn hoofd schuddend.

„Maar hij kan nog best een jaar of twee mee," zei Peter Russet nadenkend.

„Als ie oppast," zei de Rooie.

Sam wou iets terugzeggen, maar hij kon 't nog net inhouden. „'t Zijn echt een paar grapjassen," zei hij tegen juffrouw Finch, en hij probeerde te lachen. „Ik voel me zoo jong als de beste."

Dat kon iedereen zóó wel zien, zei juffrouw Finch, en toen keek ze naar een ketel, die op de kachel stond te zingen.

„Willen de heeren misschien een kop chocola?" vroeg ze.

Rooie Dirk en Peter zeiden, dat ze daar nou nét zin in hadden, en toen ze de kopjes en schoteltjes en een bus cacao te voorschijn had gehaald, nam de Rooie den ketel en goot hij 't water in de koppen, terwijl hij roerde, en Sam zat er beteuterd bij te kijken.

„Gek gezicht, dat u chocola drinkt, kapitein," zei de Rooie, toen Sam zijn kop aanpakte.

„Nou zeg!" stoof Sam op. „Zou ik mogen vragen waarom?"

„Omdat ik je meestal iets uit een flesch heb zien drinken," zei de Rooie.

„Zeg, hoor eens," zei Sam, en hij schoot zoo hard recht, dat hij een golf heete chocola over zijn knieën kreeg.

„Een limonadeflesch," zei Peter Russet, en hij trok gezichten tegen den Rooie, dat hij zijn gemak moest houden.

„Ja, natuurlijk, dat bedoelde ik ook," zei de Rooie.

Sam veegde de chocola van zijn knieën en zei niets, maar hij zat zoo hard te hijgen, dat Peter Russet medelijden met 'm kreeg.

„Niks zoo goed als limonade," zei hij tegen juffrouw Finch. „Omdat kapitein Small nooit anders dronk dan gemberbier en melk en zoo, werd hij al vóór zijn vijftiengste jaar kapitein."

„Hemeltje!" zei juffrouw Finch.

Ze lachte zoo tegen Sam, dat Peter weer ongerust werd, en dacht, dat hij hem misschien te hard geprezen had.

„Da's natuurlijk al een heelen tijd geleden," zei hij. „Dat was jaren vóór u geboren werd, juffrouw,"

zei de Rooie.

Sam wou iets zeggen, maar juffrouw Finch keek zoo tevreden, dat hij zich bedacht. Een gedeelte van de chocola, die hij dronk, ging den verkeerden weg op, en de Rooie klopte hem op zijn rug en zei, dat hij op moest passen, anders kreeg hij z'n bronchitis weer. Hij kon zich amper inhouden van kwaadheid, en ook omdat hij bang was, dat ze aan juffrouw Finch zouden vertellen, dat hij geen kapitein wás, maar 't scheelde niet veel, of hij barstte los, toen Peter Russet hem den raad gaf, zijn vest met rood flanel te laten voeren. Ze bleven zitten tot 't tijd was om te sluiten, en ze sloofden zich zoo uit, dat juffrouw Finch zei, dat ze altijd binnen konden komen, als ze soms nog eens langs kwamen.

Sam Small wachtte, tot ze den hoek om waren, en toen ging hij zoo schrikbarend te keer, dat ze zoowat niets met 'm konden beginnen. Tweemaal werden ze door een agent aangesproken, die ze den raad gaf, naar huis te gaan, vóór hij andere maatregelen nam.

Toen ze thuis waren, begon hij weer uit te pakken. Overeind in zijn bed zittend, smakte hij met zijn lippen toen hij de dingen opnoemde, die hij ze graag

Slot op blz. 11

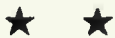

De opkomst der poorters was den adel 'n doorn in 't oog, de vorsten begunstigten echter vaak den nieuwen stand. Onze gravure toont het moment waarop graaf Willem II van Holland zich in 1249 liet inschrijven als poorter van de stad Utrecht, een plechtigheid, waardoor de stedelingen zich zeer vereerd voelden.

NEDERLAND ALS STEDENLAND

Wist u, dat ons kleine landje het stedenland bij uitnemendheid is? Bijna nergens ter wereld vinden we op zulk een klein bestek zooveel belangrijke steden bij elkander liggen. Gedurende eeuwen vormt de Nederlandsche burgerij het Nederlandsche volk, ja, met eenige overdrijving kunnen we zeggen, dat de Nederlander vóór 1795 geen vaderland kende, alleen 'n vaderstad. Maar die stad was dan ook zijn trots en zijn roem. Zij moest het mooiste stadhuis en de grootste kerk bezitten, haar markt moest van heinde en verre kooplieden trekken, haar muren moesten hoog en dik, haar torens sterk en haar grachten diep zijn, haar inwoners moesten toonbeelden van burgerdeugd zijn. Wanneer we een wandeling door een van onze oude steden maken en we bewonderen de junveeltjes van bouwkunst, door gelukkig toeval of wijze voorzorg bewaard gebleven, dan kunnen we ons eenigszins een idee vormen van de hartstochtelijke liefde, die de middeleeuwer voor zijn vaderstad koesterde.

In de middeleeuwen, tusschen 1200 en 1300, wat vroeger en ook wat later, zijn onze steden ontstaan. Ze zijn — onthoud dat goed — nooit gesticht. Alle verhaaltjes, die men daar vroeger over vertelde — Dirk III zou Dordrecht gesticht hebben — zijn niets dan fabeltjes, gezogen uit den onuitputtelijken duim. Door welke oorzaken onze steden zijn ontstaan en hoe ze zich ontwikkeld hebben tot 't einde der middeleeuwen, tot ± 1500, dat gaan wij u nu vertellen.

Elke stad is vroeger een dorp geweest. Maar niet ieder dorp is een stad geworden. Zoo zijn Zwammerdam en Lutjebroek dorpen gebleven, maar Vlaarding en Aemstelredamme zijn steden geworden. Waarom? Omdat laatstgenoemde dorpen gunstig lagen voor den handel. Vlaarding, een der oudste steden van Holland, lag aan de druk bevaren Merwede — de oude naam voor onze tegen-

woordige Nieuwe Maas. Aemstelredamme lag aan IJ en Amstel, waarlangs eveneens veel verkeer plaats vond. De schipper uit die dagen was tevens koopman. Hij voer zoo'n dorp niet voorbij, maar legde aan en trachtte 'n deel van zijn waren van de hand te doen. De dorpelingen ruilden hun producten van landbouw en veeteelt voor artikelen, die ze zelf niet of in geringe hoeveelheid bezaten. Een open ruimte in het midden van het dorp werd als marktterrein gebruikt. Meerdere kooplieden ontmoetten elkaar op de markt en weldra was de handel in vollen gang.

Werden er goede zaken gedaan, dan vestigden sommige handelaars zich in het dorp. Ook ambachtslieden vonden er een bestaan. Waar nieuwe mensen komen wonen, zijn huizen, met alles wat er bij behoort, noodig.

De ruilhandel, die dikwijls erg lastig en tijdrovend is, maakt op den duur plaats voor een toestand, waarin geld 't groote betaalmiddel wordt. En niet alleen betaalmiddel, maar ook bezit. De koopman kon op zijn vollen buidel kloppen en zeggen: „Hier zitten mijn muzikanten!” Langzamerhand veranderde het karakter van de dorpen geheel en al. Handel en nijverheid hebben landbouw en veeteelt voor een groot deel verdrongen, de rijkdom is niet meer afhankelijk van grondbezit, maar van kapitaalbezit. Een stad in de beteekenis, die wij er hier aan hechten, is het dorp nog niet geworden. De wetten van het platteland, het zoogenaamd *landrecht*, uitgeoefend door den schout of baljuw, den dienaar van den graaf, aan wien het dorp behoorde, golden ook voor deze handelaars en ambachtslui. Dat *landrecht* lette alleen op de belangen van den boer. Begaanbare wegen en bevaarbare rivieren en vaarten, van groot belang voor den koopman, lieten den landman koud. Hij sloeg met een gerust hart een primitieve brug over een drukbevaren water om gemakkelijker zijn vee te kunnen verzorgen.

Ook de schout of de baljuw hadden voor de belangen van den koopman weinig oog. Spoedig bleek, dat voor handel en bedrijf heel andere wetten, een heel ander bestuur noodig was. Dat trachtte men nu van den graaf te verkrijgen, of juist, te koopen.

Meestal was deze er wel voor te vinden en dan kreeg het dorp van hem *stadsrecht*, dit wil zeggen, een eigen bestuur en een eigen rechtspraak met eigen wetten. Deze overeenkomst werd keurig netjes op een groot vel perkament geschreven, de graaf hing er zijn zegel aan en de bewoners zorgden wel, dat dat waardevolle stuk op een veilig plekje werd opgeborgen.

Nu pas was het dorp een stad geworden.

Het bestuur van de stad

Het eigen bestuur, dat de stad van den landsheer kreeg, bestond uit een schout en zeven schepenen. Hun voornaamste taak was de rechtspraak, daarnaast het burgerlijk bestuur. Een salaris genoten de heeren niet. Ze mochten een deel van de boeten opstrijken; op den dag van hun verkiezing kregen ze een feestmaaltijd, benevens een stuk laken, om er een ambtsgewaad van te maken; op hooge feestdagen werd hun 'n kan wijn geschonken.

In den loop der jaren wisten de steden van den landsheer nieuwe privilegiën of voorrechten te koopen, bijvoorbeeld de betaling van één jaarlijksche vaste geldsom in plaats van verschillende belastingen; het recht, om muren en grachten om de stad te mogen leggen, enz. Maar al deze voorrechten maakten het bestuur van de stad niet gemakkelijker. Het bouwen van een muur bijvoorbeeld was een heele

Een prachtig voorbeeld van een middeleeuwsch stadhuis is het fraaie raadhuis van Gouda, waarvan de bouw begonnen werd in 1449.

karwei, waar goed toezicht dringend noodig was. Dat bewijzen de stadskeuren, waarin op zware boete verboden wordt „die stenen dairaff te nemen ende int water te warpen,” een deel van den muur omver te trekken of andere baldadigheid te bedrijven. Met toestemming van den graaf werden enkele nieuwe ambtenaren benoemd, die een deel van het werk van schout en schepenen overnemen. Zoo worden enkele burgemeesters aangesteld, vestmeesters zorgen voor de vestingwerken, marktmeesters voor de goede orde tijdens de marktdagen, weesmeesters voor het weeshuis, H.-Geestmeesters voor het gasthuis en de armen. Van al deze ambtenaren zijn de burgemeesters ten slotte de voornaamsten geworden. Zij zorgen voor het heele stadsbestuur, terwijl schout en schepenen alleen de rechtspraak overhouden.

Zaten de burgemeesters met een moeilijk geval, dan lieten ze bij klokgelui alle burgers bijeenkomen op de markt of in de kerk en al deze wijze koppen trachtten dan een oplossing voor de kwestie te vinden. Toen de steden grooter werden, werd niet meer de heele burgerij, maar alleen de „wisen” of „vroeden”, dus de verstandigsten opgeroepen.

Langzamerhand vormden deze mensen een soort gemeenteraad, de *vroedschap*. Zonder verlof van de vroede vaderen mochten de burgemeesters geen geld uitgeven. Regeeren zonder geld gaat nu eenmaal niet. Zoo had de vroedschap dus een aardig woordje mee te spreken.

Hoe kwam de stadsregering aan geld, hoe zat het met de financiën van 'n middeleeuwsche stad? De burger of poorter moest twee soorten belasting betalen, een directe en een indirecte. Merkwaardig is wel, dat hij aan de directe belasting, in die tijden het *schot* genoemd, den meesten hekel had. Dit was een belasting op het vermogen. Wie het meest bezat — heeren schepenen moesten dit bezit schatten — betaalde ook de grootste som. Toch ging het stadsbestuur niet licht tot de heffing van het schot over. Liever verhoogde het de indirecte belastingen, de *accijnzen*. Dit was een belasting op den verkoop in het klein. Zoodra bijvoorbeeld bier voor den detailverkoop gereed was, verscheen de accijnsmeester om het stedelijk aandeel op te strijken. Met wijn, bier, brood, vleesch en visch kon men op deze wijze handelen. Maar bij een schoenmaker en een wolwever was het niet mogelijk om na te gaan, wat zij iederen dag produceerden. Daarom betaalden deze mensen een vaste som per week. Voor hen was de accijns een soort bedrijfsbelasting. De accijnsmeesters pachtten de inning van de stad. Aan dat systeem zaten nog al bezwaren verbonden. Men trachtte soms meer van de burgers te innen, dan waarop men recht had.

Rechten en plichten van den burger.

Op twee manieren kon men burger of poorter worden. Men werd als poorter geboren of men werd poorter gemaakt. In dit laatste geval moest aan het stadsbestuur een zekere som geld uitgekeerd worden. Voor schout en schepenen legde de nieuwe poorter den eed af, dat hij alle wetten nauwkeurig zou onderhouden. Daarna werd zijn naam in het poortboek geschreven. Wie niet kon betalen, kreeg het poorterschap niet; armlastigen wilde men niet aannemen. De nieuwe poorter kon een vrij man zijn, maar ook een onvrije. Voor de steden in Holland en Zeeland gold de regel: stadslucht maakt vrij. In Deventer en Zwolle moest een onvrije eerst dertig jaren op stadgrond hebben gewoond, eer hij als vrij man werd beschouwd. Geen poorters waren de geestelijken, de vreemdelingen, en de hoorigen en vrijen, die het oogeblik afwacht-

ten, waarop ze als burgers zouden worden aangenomen. In het begin werd de eisch gesteld, dat de poorters in de stad moesten wonen. In de veertiende eeuw kent men ook *buitenpoorters*. Zij hadden dezelfde rechten als de poorters in de stad; op deze wijze onttrokken ze zich aan hun verplichtingen in hun eigen woonplaats. Deze buitenpoorters waren dus het omgekeerde van de tegenwoordige forensen.

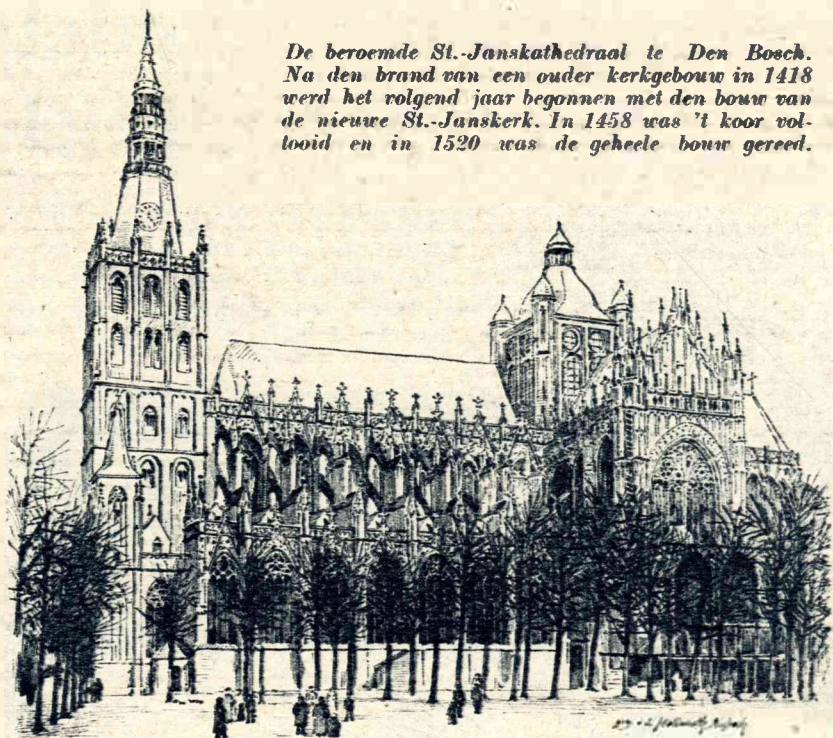
Geen burger mocht in de stad een ambacht uitoefenen, of hij moest lid zijn van een *gilde*, een vereniging van vaklieden, die eenzelfde ambacht uitoefenen. Een gilde had voor een bepaald bedrijf het monopolie, d.w.z. niemand buiten de gildebroeders mocht dit vak uitoefenen. Aan het hoofd van een gilde stonden vier *overlieden*, waarvan er één voorzitter was en *deken* heette. Zij werden voor den tijd van een jaar door de leden van het gilde gekozen. Zij moesten nagaan, of de leden goed werk leverden, of ze de bepalingen van het reglement goed nakamen. Bovendien beheerden zij de kas en keurden het proefstuk. De meeste gilden hadden in de kerk een eigen altaar, toegewijd aan hun patroonheilige. Op zijn feestdag werd daar de Mis opgedragen, waarna de gildebroeders met elkaar een maaltijd hielden, waarbij niet alleen schoon water werd gedronken! Zoo zijn er bepalingen bekend, die voorzien in het geval, dat een der broeders aan den gildemaaltijd den ander wondt met de vuist, met een steen of met een brood! Dit laatste is al zeer merkwaardig. Maar we moeten niet vergeten, dat een stevig gebakken roggebrood, op iemands hoofd geworpen, eenzelfde uitwerking had als een baksteen!

Voor de vakopleiding zorgden de gilden nitstekend. De *leerling* ging op zijn dertiende jaar bij een meester in dienst. Deze moest hem niet alleen in de geheimen van het vak inwijden, maar ook zorgen voor een christelijke opvoeding. Had de leerling zich misdragen, dan mocht de meester hem een stevige kastijding toedienen op het gebruikelijke lichaamsdeel. Maar, zegt het reglement, de meester moet dit karweitje persoonlijk opknappen en mag het niet aan zijn vrouw overlaten. Waarschijnlijk waren haar handen niet hard genoeg!

Na twee of vier jaren was de leertijd om. De leerling kreeg van zijn meester een getuigenschrift en was nu *gezel* geworden. Hij kon dan als knecht in zijn eigen stad een dienst zoeken of den vreemde ingaan. In beide gevallen moest hij zorgen, zijn vak door en door te leeren kennen. 't Bewijs voor zijn vakbekwaamheid was het *proef- of meesterstuk*. Een meubelmaker moest een goeden zetel maken, een timmerman een stevig kruisraam, een kleermaker 'n paar kleedingstukken „mitterhant snij-

den”, enz. Bij geslaagd examen kreeg de gezel zijn diploma en mocht zich *meester* noemen. Zoo'n heuglijk feit werd meestal met een flinken maaltijd gevierd. Een eigenaardigen toestand treffen we aan bij de barbiers, die samen met

De beroemde St.-Janskathedraal te Den Bosch. Na den brand van een ouder kerkgebouw in 1418 werd het volgende jaar begonnen met den bouw van de nieuwe St.-Janskerk. In 1458 was 't koor voltooid en in 1520 was de geheele bouw gereed.

de chirurgijns, een soort dokters, één gilde vormden. De candidaat moest als proefstuk drie „vlijmen”, d. i. lancetten maken en daarna met deze instrumenten „werken in den arm, opte hand ende opten voet” van den een of anderen rampzaligen patiënt. Daarna moest hij den overlieden een kan wijn schenken; uitdrukkelijk was bepaald, dat deze drank „goet” moest zijn. Voldeed de wijn aan deze voorwaarde, maar het proefstuk niet, dan werd de candidaat afgewezen. Hij kon dan over een jaar

Kleding van poorters in de dertiende eeuw.

terugkomen of... de verongelukte chirurgijn kon kapper worden.

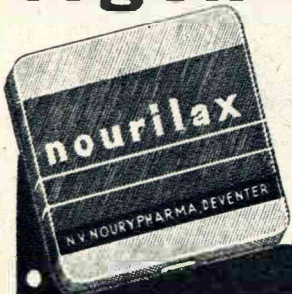
De nieuwe meester mocht zich echter slechts vestigen, als er een broeder stierf of naar een andere stad verhuisde. Men ging van het gezonde idee uit, dat iedere meester een behoorlijk bestaan moest hebben. Voor een „teveel” werd nauwlettend gewaakt. Zoo mocht ieder vakman maar één toon, één winkel hebben. Van concurrentie, zooals wij die nu kennen, hadden de gilden een grooten afschuw. Elk moest een even groote kans hebben om iets te verdienen. Zoo kende men het recht van *medekoop*. Had een lid van het gilde op een voordeelige wijze een partij ingekocht, dan hadden de anderen het recht, een gedeelte van den voorraad tegen inkoopsprijs over te nemen.

Enkele gilden geven ons 'n aardigen kijk op de maatschappelijke toestanden in een middeleeuwsche stad. Zoo vormden de kleerenlappers en de schoenlappers twee afzonderlijke gilden. Dit bewijst ons, dat in dezen tijd kleeren en schoenen kostbaarder, maar veel solider waren. Want de leden van de genoemde gilden mochten alleen kleeren en schoenen

Gezicht op het marktplein van een middeleeuwsche stad. Zooals men ziet was de bouw zeer onregelmäßig, aan een rooijlijn hield men zich niet. De woningen werden veelal geheel van hout opgetrokken.

Het NIEUWE middel tegen verstopping!

's Avonds een paar Nourilax tabletjes, 's morgens een normale stoelgang. Het zachtwerkende, onfeilbare laxeermiddel. 15 stuks 35 ct., 50 stuks 95 ct.

nourilax

Fabrikante: N.V. Nourypharma, Deventer

Jod-Kaliklora

De door artsen aanbevolen tandpasta

bevat 0.0075% organisch jodium, waarvan ± 0.000035 gr. jodium door het tandvleesch opgenomen en daardoor in de inwendige organen van het lichaam verspreid wordt.

Jod-Kaliklora is een aangenaam schuimende tandpasta van uitstekende kwaliteit (zonder chloorzure calium) met een lekkere frissche smaak. De uiterst kleine hoeveelheid organisch jodium is voldoende om de mondholte gedurende langen tijd te ontsmetten (wetenschappelijk bewezen!) en daardoor de tanden zoowel als het tandvleesch voor ontsteking en vooral ook tegen de in de geheele wereld verspreide tandwulf (Paradentose) te beschermen.

Jod-Kaliklora is voorts door artsen erkend als voorbehoedmiddel tegen verkoudheid, aderverkalking (Arteriosklerose) en als stimulans voor alle lichaamsfuncties.

Queisser & Co.,
Hamburg 19
Depot: Pharmaceutische Union, Hilversum
P. de Hooghlaan 34

ANNONCES
BETREFFENDE

GENEESMIDDELEN EN GENEESWIJZEN

worden in dit blad slechts opgenomen, indien zij vooraf voorzien zijn van het stempel „Geen bezwaar“ tegen de plaatsing, afgegeven door de Commissie van Contrôle op de Aanprijzing van Geneesmiddelen en Geneeswijzen, waarvan het Secretariaat is gevestigd:

SEGBROEKLAAN 33 - 's-GRAVENHAGE

herstellen, maar geen nieuwe maken. Het gilde van de kleermakers zag nauwlettend toe, dat niemand „onder decsel van den oudewantsnijders (lees: kleerenlappers) geheel nij werck ofte kleder maecte“. Regel was, dat men slechts éénmaal in zijn leven een stel beste kleeren aanschafte en dit langgebruikte pak bij testament nog als een kostbaar legaat vermaakte. De zoon, die het pak van vader erfde, liet het bij 'n kleerenlapper pasklaar maken. Ook lezen we dikwijls in een testament: aan mijn lieven neef vermaak ik een paar stevige laarzen!

In sommige steden, b.v. Utrecht, werden de gilden zoo machtig, dat zij een tijdlang het bestuur van de stad in hun handen hadden.

In geval van oorlog moesten alle burgers de stad helpen verdedigen; de voornaamste verdedigers waren de *schutters*, welgestelde burgers, die zelf voor hun wapenen hadden te zorgen. Hun bedrevenheid in het schieten bleek in het voorjaar, als ze in den stadsdoelen op den vogel schoten. De beste schutter werd voor dat jaar koning.

Bij brand moest iedereen meehelpen; de een moest het water in leeren emmers uit de stadsgracht halen, de ander den inhoud in het brandende huis werpen, een derde de brandladders tegen den muur plaatsen. In den winter moesten er in de stadsgrachten bijten worden gehakt. Men deed dit om bij brand steeds water bij de hand te hebben, terwijl over een opgeghakte gracht de vijand niet makkelijk de stad kon binnendringen.

Een middeleeuwsche stad verschilde heel wat van onze moderne steden. Zij had een meer landelijk karakter; midden in de stad trof men nog weilanden, groote tuinen en boomgaarden aan. De houten huizen met rieten daken waren zonder regelmaat gebouwd. Aan een rooilijn hield men zich niet. De straten waren niet geplaveid, zoodat in den winter of bij heftige regenbuien de menschen door de modder moesten ploeteren. Varkens en kippen liepen vrij over den weg, zoekend naar alles, wat maar eenigszins eetbaar was. Later klagden de burgers zoo over de loslopende varkens, dat het stadsbestuur de vrijheid van deze dikhuiden gaat beperken.

Straatverlichting was onbekend. Het ergste was, dat de donkere straten zoo onveilig waren. In de middeleeuwsche steden trof men maar weinig politie aan. Wie 's avonds van of naar huis moest, nam een fakkel of lantaarn, benevens een wapen mee. Als in sommige steden de vroedschap een avondvergadering had, werden na afloop de leden door gewapende mannen veilig thuisgebracht.

Kerk en stadhuis waren in het begin de eenige steenen gebouwen. Later gaan ook de rijke burgers er toe over om een steenen huis te laten zetten. Aan de geweldige kerken werd soms eeuwen gebouwd. In 1350 begon Haarlem met den bouw van de oude Sint Bavo. Ongeveer twee eeuwen later was de kerk voltooid. Aan de Sint Jan van Den Bosch is gewerkt van 1419 tot 1520, aan den beroemden Utrechtschen Dom van 1254 tot 1495. Geldgebrek was oorzaak van dezen langen duur. De burgers moesten zorgen voor den bouw van de kerk, 't zij door geld te geven, 't zij door het schenken van steenen, hout of kalk. We moeten hierbij niet vergeten, dat het aantal inwoners van onze steden betrekkelijk gering was. Utrecht, tot het jaar 1500 onze grootste stad, telde in het jaar 1400 omstreeks 40.000 inwoners; Leiden haalde net

de 5000, terwijl honderd jaar later Amsterdam en Groningen 15000 inwoners hebben.

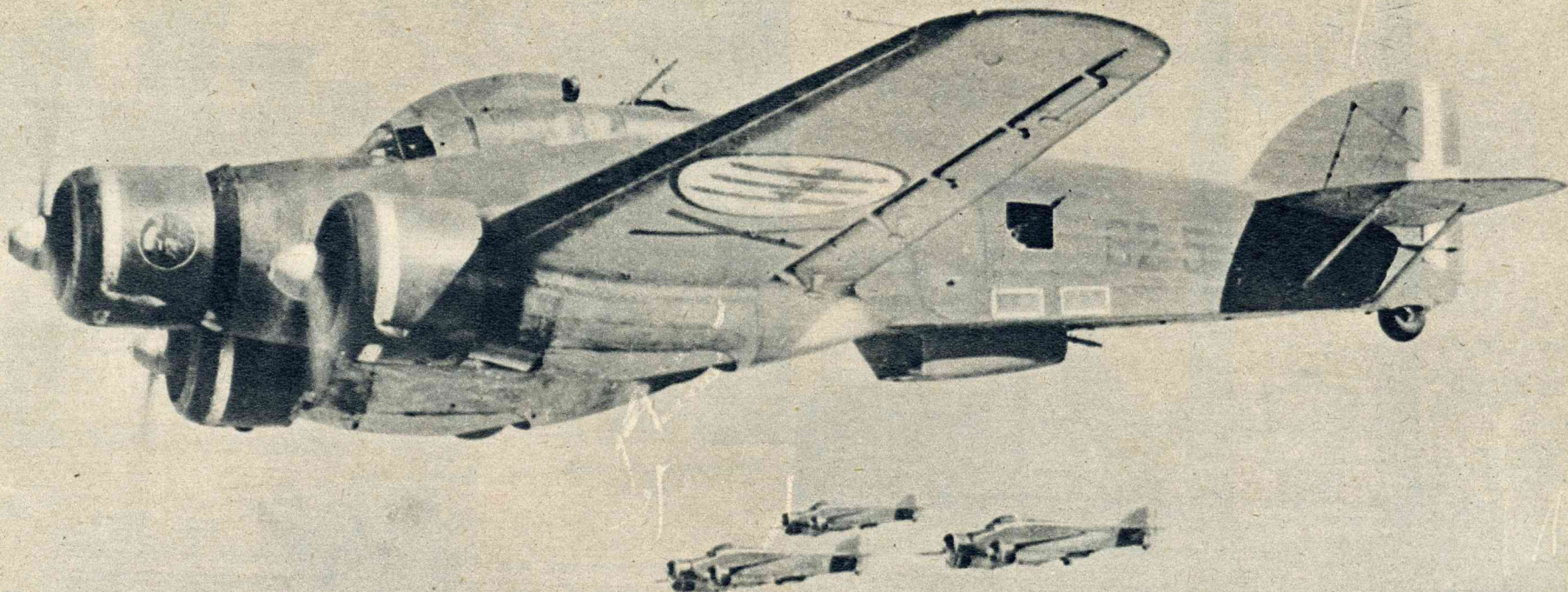
Onze steden en de handel

De middeleeuwsche ambachtsman, die volgens het gildereglement nooit meer dan drie of vier gezellen mocht hebben, werkte meestal voor zijn eigen stadgenooten: hij had dus een echt kleinbedrijf. Twee artikelen, in verschillende steden gemaakt, werden ook buiten die steden veel gevraagd, n.l. *bier* en *laken*. In de Hollandsche steden is omstreeks 1350 de bierbrouwerij in vollen gang. Bier was in die dagen de volksdrank. In het jaar 1388 voerden de Hollandsche brouwers alleen naar Brugge reeds 12000 vaten bier uit. Leiden was de stad van de lakenindustrie. In 1470 werden daar bijna 15.000 lakens geweven. Het Leidsche laken werd in binnen- en buitenland een veel gevraagd artikel. De benodigde grondstof werd ingevoerd uit Engeland, dat in de middeleeuwen de beste wol leverde. De bierbrouwers lieten hun koren halen uit Noord-Frankrijk of uit de Oostzeelanden. U ziet, er wordt al aardig handel gedreven: de eene stad nam daar meer aan deel dan de andere. De grondslag, het fundament van onzen bloeienden handel — daaraan dankt Nederland in de zeventiende eeuw zijn positie als groote mogendheid — is echter de *visscherij* geweest. Sinds de uitvinding van het haringkaken, waardoor de visch voor bederf bewaard bleef, was zij een handelsartikel geworden. Duizenden Hollanders en Zeeuwen voeren reeds in de vijftiende eeuw ter haringvangst. De haring moest gezouten worden. Welnu, wij gingen het zout halen in Frankrijk en in Spanje. De steden Hoorn en Enkhuizen hadden in 1475 een vloot van vijftenzeventig zout-schepen in de vaart. Het teveel aan zout verkochten wij aan de Oostzeelanden. In ruil daarvoor kregen wij koren; zoo ontstond de graanhandel, die later de voornaamste plaats zou innemen. De gezouten haring werd verkocht, o.a. in Frankrijk en Spanje. Ook de producten uit de Oostzeelanden, koren en hout, vonden daar grage afnemers. Als retourvracht brachten onze stoere zeelui wijn mede. Groote handelssteden uit dezen tijd zijn Stavoren, Deventer, Zutphen, Zwolle, Kampen, Dordrecht en... *Amsterdam*. De opkomst van deze laatste stad is verrassend snel gegaan. In 1250 nog een klein visschersdorpje, honderd jaar later de grootste invoerhaven voor goederen van Hamburg en de Oostzeelanden. Deze laatste handel werd genoemd de „oostersche handel“. Om van de Zuiderzee naar de Oostzee te varen, moest de Sont gepasseerd worden, een zeestraat tusschen het Deensche eiland Seeland en Skandinavië. Was er gevaar, dat de Sont versperd zou worden, dan zond Amsterdam onmiddellijk zijn koggeschepen naar het noorden om zijn handelsbelangen te verdedigen.

Die handel bracht schatten in het land, de burgers van onze steden verdienden kapitalen. De adel verarmde; het was beneden de waardigheid van edelen en ridders, om handel te drijven. Vele hooge heeren staken tot over de ooren in schulden. In de meeste gevallen waren hun schuldeischers vooraanstaande kooplieden.

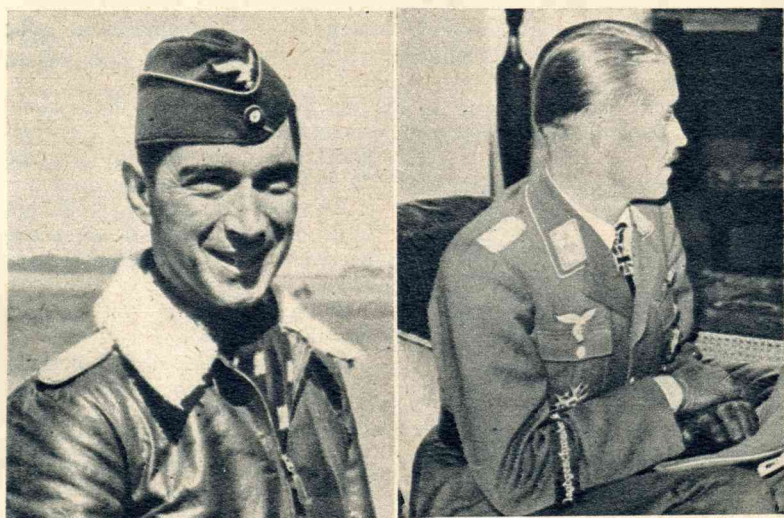
Omstreeks 1500 is voor ons land een nieuwe tijd aangebroken, de tijd van de steeds toenemende *zelfstandigheid* van de steden. Weldra gaan zij het land regeeren.

W. W. REYS

De oorlog in Noord-Afrika: Italiaansche vliegtuigen op weg naar de vijandelijke stellingen. (Foto Ass. Pr.)

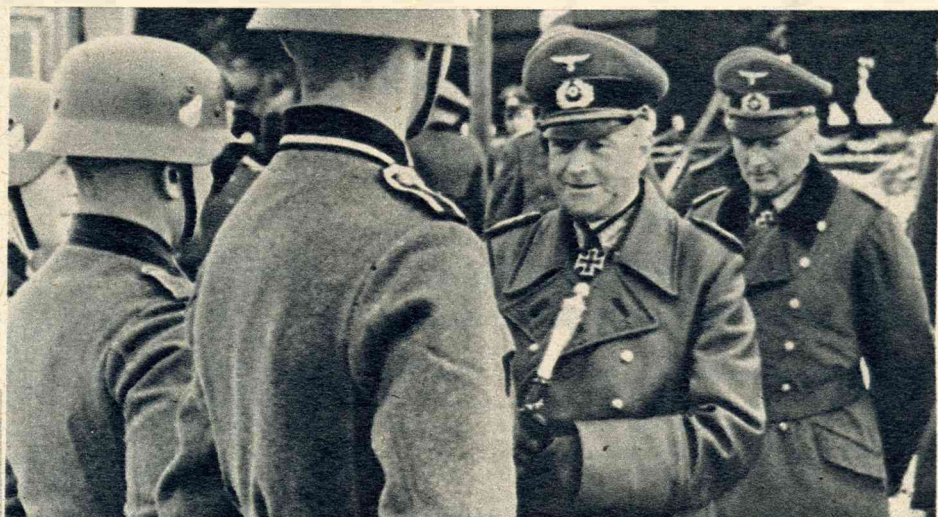
BUITENLANDSCH NIEUWS

De bekende Duitsche vliegers Molders en Galland, die ieder 56 overwinningen op hun naam hebben staan, zullen in de toekomst niet meer aan vluchten tegen den vijand deelnemen. Ze zullen thans als instructeurs bij de luchtmacht optreden. (Foto Hoffmann-Stapf)

Door den zwaren regenval der laatste dagen zijn eenige stadswijken van Cherbourg onder water geloopt. (Foto Hoffmann-Stapf)

Generaal-veldmaarschalk von Braunschweig, de opperbevelhebber der weermacht, tijdens een inspectietocht in gesprek met Duitsche soldaten. (Foto Hoffmann-Stapf)

De Engelsche koning bezichtigt de vernielingen in de havenstad Southampton, die door een luchtaanval der Duitschers zijn aangericht. (Foto Ass. Pr.)

Ervaringen in en om een oud stadje

Voor mij op mijn schrijftafel liggen drie kleine ronde muntstukken: halve guldens. Meer dan veertig jaar lang heb ik ze meegedragen in mijn portemonnaie. Als talismannen.

Zij vormden mijn eerste honorarium.

Het werd mij door den heer van den Berg uitbetaald en hij had me daarbij hartelijk en warm aangezien. „Nee, dokter,” zei hij bij mijn protest, „ik sta er op, dat u het aanneemt. En ik vind het prettig, dat ik het u kan bieden, uw eerste honorarium, in D. althans...”

„En niet alleen in D,” had ik lachend geantwoord, „het is werkelijk het eerste geld, dat ik zelf verdiend heb...”

„Welnu, zoo-veel te beter,” zei Van den

Uit de memoires van een dokter

3

Berg. „Moge het u veel geluk brengen...”

Nu, het heeft me geluk gebracht, veel, heel veel geluk zelfs, al bedoel ik dit niet uitsluitend in materiële zin.

Ik kan niet nalaten, de drie halve guldens te laten rinkelen in mijn hand. Het eerste honorarium. De drie geldstukken zeggen mij nu, na zoovele jaren, méér nog dan toen, al heb ik ze, in een bijgeloof, waarover ik mezelf wel eens uitlachte, altijd trouw meegedragen...

Die goeie Van den Berg... Hij heeft me later heel wat meer betaald, al wist hij dat dan niet meer, want toen had men hem een paar maanden te voren op het stille kerkhof van het oude stadje begraven. Laat ik echter niet telkens op mijn bescheiden herinneringen vooruitloopen, en mijn verhaal vervolgen.

Dien eersten nacht in hotel „Het Zeepaard” — ik had het gevoel, alsof ik al heel lang geslapen had — werd ik opeens met schrik wakker, omdat ik op de deur van mijn kamer hoorde kloppen, zacht doch aanhoudend.

„Ja, wie is daar?” riep ik schor en slaperig, want het was nacht-duister rond mij heen en ik begreep dus, dat het nog geen morgen was.

„Ik ben het, dokter, Van den Berg. Ik wilde uw hulp even inroepen...”

„n Oogenblikje,” riep ik terug.

Ik sloeg de dekens weg en zocht op den tast naar het lucifershoudertje op het marmeren blad van mijn nachtkastje. Ik vond het en stak de kaars aan. Dan greep ik mijn kamerjas en rillerig opende ik vervolgens de deur.

„O, dokter,” zei Van den Berg, die op de gang, stond, grillig beschenen door het licht van de kaars, die hij in een blaker voor zich droeg, „het spijt me vreeselijk, dat ik u zoo laat storen moet. De kwestie is evenwel, dat onze tweede kok mij zooveel is komen wekken. Hij heeft ’n verzwering of zooiets aan zijn vinger. Hij zei, dat hij het niet meer uithouden kon van de pijn...”

„Waar is hij?” vroeg ik een beetje ademloos, want mijn hart begon opeens fel te kloppen. Stel je voor, nu had men mijn hulp werkelijk nodig. Voor het eerst. En dat wel midden in den nacht. Ik moet bekennen, dat ik mij lang niet rustig voelde, toen ik den heer van den Berg volgde naar boven, naar de

kamers van het personeel. Wat kon het in ’s hemels-naam zijn, dat de man zoo’n pijn had? En zou ik hem kunnen helpen...?

De zieke zat geheel gekleed, met een pijnlijk vertrokken, bleek gezicht, waarop kleine zweetdruppeltjes parelden, op een rieten stoel bij zijn bed. Den vinger, die hem zoo-veel pijn bezorgde, hield hij met zijn andere hand ontklemd, terwijl hij hem tusschen zijn knieën zachtjes heen en weer bewoog.

„Hier is de dokter, Pieterse,” zei Van den Berg. „Laat maar eens zien wat er aan de hand is.”

„Kom eens onder de lamp,” zei ik zoo kalm als ik maar kon. Aarzelend stond de man op en bevestigde stak hij mij zijn hand toe. Onder het gele licht van de suizende gaslamp keek ik snel.

Vreemd, dat die dingen je zoo helder voor den geest blijven. Nóg kan ik het beverige ademen van den tweeden kok hooren, nóg het suizen van de gaslamp en nóg zie ik, hoe Van den Berg daar stond, zijn nachtmuts met den langen kwast over den schouder, den blaker in zijn hand en wat bijlichtend ernee. En dan voel ik nu nog, hoe mij het hart in de keel klopte...

De vinger van den tweeden kok zag er leelijk uit. Hij was dik opgezwollen; onder de gespannen, eeltige huid van den top schemerde het geel van de verzwering. Het geval was in ieder geval volkomen rijp.

„Je hebt je zeker gesneden of geprikt, niet?” vroeg ik daarop.

„Ja, dokter, ’t was maar een kleinigheidje, maar ’s avonds begon het al pijn te doen...” zei de man.

„Hoe lang geleden?”

„’n Dag of vier, nee, vijf dagen.”

„Tja, ’n doodgewone verzwering, man. Maar ’k geloof best, dat ’t pijn doet. Die vinger ziet er leelijk uit...”

„O, dokter,” kreunde de man, „’t is niet om uit te houden. ’k Heb er al mee in heet sodawater gezeten, maar ’t helpt niks. Kan u d’r niks aan doen?”

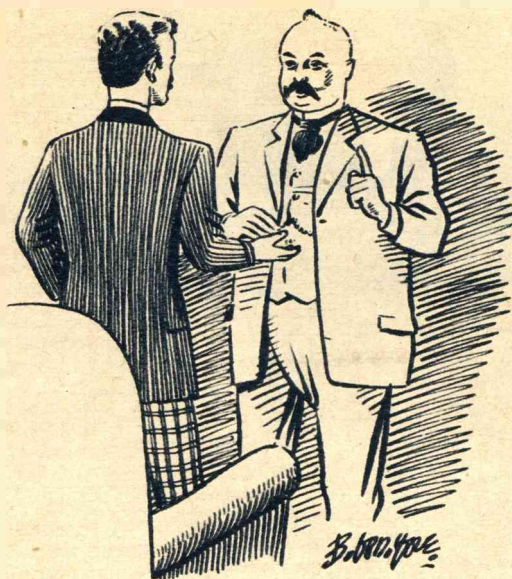
„Tja...” aarzelde ik, veel kalmer nu, „’t wil niet doorbreken. Je hebt te harde handen, man... Wacht maar even, ’k zal es zien...”

„Kan ik u helpen, dokter?” kwam nu Van den Berg behulpzaam. „Ik heb een behoorlijke huisapotheek. Misschien...”

„Natuurlijk, graag,” zei ik dankbaar. „Dan zal ik even mijn tasch halen. Een paar instrumenten heb ik daar wel in...”

Van den Berg lichtte mij bij naar mijn kamer, waarop hij verdween om de huisapotheek te halen.

Even later trokken wij weer naar boven. Ik reinigde den vinger van den man

„Uw eerste honorarium in D. althans...”

zorgvuldig en tastte toen in mijn valiesje.

„Doet het erg pijn, dokter?” vroeg de kok angstig. „Niet meer dan je gehad hebt,” zei ik weer met hartkloppingen. En mij dan iets herinnerend: „Maar je moet nog even geduld hebben, eerst moet ik dien vinger kraakzindelijk hebben.”

Ik nam den arm van den man onder den mijnen en keerde hem mijn rug toe, zoodat hij niet zien kon, wat ik eigenlijk deed. „Wilt u de lamp wat bijtrekken, meneer van den Berg?” vroeg ik dan. Van den Berg trok de lamp iets opzij, zoodat ik een helder licht op den gezwollen vinger kreeg. Dan greep ik mijn mesje, zuchtte diep en terwijl ik mijn adem inhield

sneed ik tweemaal snel door het geel der verzwering.

De man achter mij gaf ’n schreeuw, dan ademde hij steunend en diep. Ik legde het mes op mijn tasch en begon met de watten te werken. Een paar maal kon de man het niet houden, wilde hij zijn arm terugtrekken, doch ik hield hem stevig vast en suste: „Toe nou, even nog. ’t Is zoo gebeurd en dan ben je van alle narigheid af.”

Nu was alle vuil uit de vrij diepe wonde en opnieuw maakte ik alles zorgvuldig schoon.

Het steunen van den man had opgehouden en ik keerde mij naar hem om. „Kijk maar eens,” zei ik blij en trotsch, „’t is nu alles in orde.”

De kok keek verbaasd naar zijn vinger. Er was weer kleur op zijn wangen en hij lachte opgelucht en blij: „’k Voel d’r niks meer van, dokter, ’t is prachtig gegaan. Tjonge, wat ben ik blij, da’k d’r van af ben...”

Ik verbond den vinger met een beetje meer ritueel dan strikt vereischt werd, maar ik was minstens zoo opgelucht en blij als de patiënt zelf. Gaen gek figuur gemaakt, dacht ik bij mezelf.

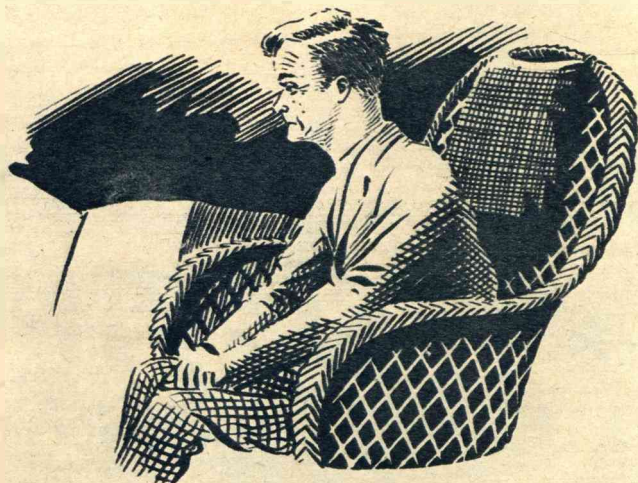
De bevestiging daarvan kwam onmiddellijk, want Van den Berg zei vergenoegd: „Nou, dokter, dat hebt u ’m snel en netjes geleverd...”

Hij bracht mij weer naar beneden bij het licht van zijn kandelaar. Ik voelde mij zoo opgewekt als had ik een goed geslaagd examen achter den rug.

Den daaropvolgenden middag inspecteerde ik den vinger nog eens nauwkeurig. De wond zag er prachtig uit en de man zei me, dat hij ’t heele geval al haast weer vergeten was. Z’n vinger voelde hij niet meer.

En zoo betaalde Van den Berg mij bij mijn vertrek uit zijn hotel de drie halve guldens, die nu voor mij liggen. M’n eerste honorarium.

Is het een wonder, dat die geldstukken mij nu zoo dierbaar zijn?

...de zieke zat geheel gekleed...

ALLEMAAL KAPITEINS

Slot van blz. 5

zou doen, als hij kon. En toen hij verteld had, dat hij den Rooie wel levend zou willen zien koken als een kreeft, zei hij er achter, dat hij wel wist dat 't een goedhartige jongen was, die nooit zou probeeren om een kameraad onder zijn duiven te schieten, en dat 't een geval was van liefde op 't eerste gezicht op 't achterbalkon van een tram.

„Ze is te jong voor je,” zei de Rooie. „en te knap ook.”

„Hij is niet verliefd op haar, maar op dat aardige winkeltje van d'r,” zei Peter Russet. „We zullen d'r voor opgooien wie 't heeft.”

De Rooie, die op 't voeteneind van Sam z'n bed zat, zei eerst nee, maar na een poos haalde hij een halven dollar uit zijn zak en gooide hij hem op. En hij heeft hem daarna niet meer gezien, al had hij Sam z'n bed uit laten komen en 't bed tweemaal afgehaald. Hij kroop een dik half uur op zijn handen en knieën om er naar te zoeken, en Sam zei, dat hij dat beertje spelen nu zat was — misschien ging de Rooie eindelijk eens naar bed en slapen als een fatsoenlijk Christenmenschen.

Ze begonnen den volgende morgen weer van voren af aan, en eindelijk, toen niemand zin bleek te hebben om zich terug te trekken en den anderen een eerlijke kans te geven, spraken ze af, dat de weduwe dan zelf maar moest kiezen. Rooie Dirk kocht een das, waar Sam lijkleek van werd, en Peter Russet deed zoo'n hoogen boord om, dat je hem amper terugvond.

Ze gingen dien avond ieder apart naar het winkeltje van de weduwe. Rooie Dirk had zijn pijp gebroken, dus moest hij een nieuwe hebben; Peter Russet had tabak nodig; en Sam Small stapte lachend naar binnen, met een zilveren broche voor haar, die hij gevonden had, zooals hij zei.

't Was een heel aardige broche, en juffrouw Finch was er zoo mee in haar schik, dat de Rooie en Peter er bij zaten met gezichten als oormormen, omdat zij ook niet aan zooiets hadden gedacht.

„Kapitein Small is bar gelukkig met vinden,” zei de Rooie eindelijk.

„Staat hij bekend voor,” zei Peter Russet.

„Ik moet zeggen, handig is 't,” zei de Rooie. „Je houdt er je geld bij in je zak. Aan wie heb je dien gouden armband gegeven, dien je laatst op een avond gevonden hebt, kapitein?”

„Gouden armband?” zei Sam. „Ik heb geen gouden armband gevonden. Je kletst.”

„Nou, goed, neem me niet kwalijk,” zei de Rooie. „zijn hand uitstekend. „Ik dacht, dat ik er een bij je op den schoorsteen had zien liggen, maar dat heb ik dan zeker gedroomd. Misschien had ik er niets over moeten zeggen.”

Sam keek, alsof hij hem zou kunnen verslinden, vooral toen hij merkte, dat juffrouw Finch luisterde en zich hield alsof ze 't niet deed. „O, die!” zei hij, nadat hij een poosje stevig had nagedacht. „Ja! Ik heb ontdekt, van wie die hoorde. Ze waren zielsblij toen ze hem terugkregen.”

Rooie Dirk kuchte en begon te beseffen, dat Sam slimmer was dan hij gedacht had, maar vóór hij iets anders kon bedenken om te zeggen, keek juffrouw Finch naar Sam en begon ze over zijn schip te praten; ze zou 't dolgraag eens zien, zei ze.

„Ik wou dat ik u erheen kon brengen,” zei Sam, en uit een hoekje van zijn oog keek hij naar de twee anderen. „maar mijn schip ligt in Duinkerken. Ik ben alleen maar even overgekomen om een beetje vakantie te nemen.”

„'t Mijne ligt daar ook,” zei Peter Russet, toen Sam amper had uitgesproken. „Ze liggen naast elkaar in de haven.”

„O bemeltje,” zei juffrouw Finch, haar handen vouwend en haar hoofd schuddend. „wat zou ik 't heerlijk vinden om eens een schip te bekijken. 't Moet nu maar gebeuren ook, vind ik, nu ik drie kapiteins ken.”

Ze lachte en ze keek naar den Rooie; en Sam en Peter zaten ook naar hem te kijken, en ze waren benieuwd, of hij zijn schip ook in Duinkerken zou laten liggen, bij die twee van hen.

„Wat spijt 't me, dat ik u veertien dagen geleden niet gekend heb,” zei de Rooie zielsbedroefd. „Toen heb ik mijn schip, de Hoogvlieger, overgedragen, en nu wacht ik op een nieuw schip, dat mijn reeders voor me laten bouwen. De Hoogvlieger was niet

groot genoeg voor me, zeiden ze. Maar 't was een heel aardig schuitje. Ik heb er nog een kiekje van in m'n zak, geloof ik.”

Hij ging aan 't zoeken en haalde een klein, verkreukeld fotootje van een schip te voorschijn, waar hij eenige jaren tevoren stoker op was geweest. Hij liet 't haar zien.

„Daar sta ik, op de brug,” zei hij, met den steel van zijn pijp naar een vlekje wijzend.

„Ja, 't is uw figuur,” zei juffrouw Finch, haar oogen inspannend. „Dat zie je zoo.”

„U hebt een prachtig stel oogen, juffrouw,” zei Sam, zich verslikkend aan zijn pijp.

„Zeg dat wel,” zei de Rooie. „Ik heb nog nooit zulke groote blauwe oogen gezien.”

Juffrouw Finch zei, dat hij geen onzin moest praten, maar Sam en Peter Russet zagen allebei heel goed, hoe ze in haar schik was.

„De waarheid is de waarheid,” zei de Rooie. „Ik ben een openhartig mensch, ik zeg alles ronduit.”

„Blauw is mijn liefste kleur,” zei Sam met een innige stem. „Trouw, blauw.”

Peter Russet kreeg het gevoel, dat hij achter raakte. „Ik dacht, dat jij meer op bruin was,” zei hij.

Sam draaide zich naar hem toe. „Op bruin?” zei hij. „Hoe zoo?”

„Daar zal ik me maar niet over uitlaten,” zei Peter, en hij kneep zijn mond stijf dicht.

„Ik dacht ook, dat bruin zijn liefste kleur was,” zei de Rooie. „Waarom weet ik niet. Vraag er maar niet naar, want ik zou 't toch niet zeggen.”

„Bruin is een heele mooie kleur,” zei juffrouw Finch, zich afvragend, wat Sam mankeerde.

„Ik voor mij vind niks zoo mooi als groote blauwe oogen,” zei de Rooie. „De zwarte en de bruine gun ik een ander,” zei hij, en hij keek naar Sam en naar Peter Russet. „Geef mij de blauwe maar.”

Zoo ging het den heelen avond door, en iederen keer, dat het winkelbelletje ging, en de weduwe naar voren moest om een klant te helpen, vertelden ze elkaar fluisterend, hoe ze over elkaar dachten; en één keer, toen ze een beetje onverwachts terugkwam, moest de Rooie haar uitleggen, dat hij Peter Russet een schram op zijn knokkel had laten zien.

Rooie Dirk was er den volgende avond 't eerste. Hij had een Chineesch theepotje voor haar meegebracht, dat hij ergens voor een schijntje op den kop had kunnen tikken, omdat er middenin een barst door liep; maar hij zei, dat hij 't had laten vallen, omdat hij zoo hard had gelopen om gauw bij haar te zijn, en dus was ze er even blij mee. Ze zette het op den schoorsteenrand, en ze zei zoo dikwijls, dat ze den Rooie zoo hartelijk en zoo joviaal vond, dat Peter Russet den volgende avond een beschilderden bloempot kocht voor zijn goeie geld, dat hij zelf hard nodig had.

Juffrouw Finch had haar handen aardig vol, met drie mannen tegelijk, die haar 't hof maakten, maar ze sloeg er zich prachtig doorheen. Ze was tegen alle drie even hartelijk en voorkomend, dus toen ze een week hard gewerkt hadden, wisten ze nóg niet, wien ze eigenlijk 't liefste mocht.

Ze liepen er op alle tijden van den dag aan om tabak te koopen. Dan gingen ze alleen, maar 's avonds waren ze er samen en deden ze beleefd tegen elkaar en dan maakten ze den heelen weg naar huis ruzie.

En toen, plotseling, zonder dat ze iets gezegd hadden, bleven Rooie Dirk en Peter Russet er vandaan. Den eersten avond zat Sam voortdurend op ze te wachten, en was hij zoo verwonderd, dat hij er niet 't minste profijt van kon trekken; maar den tweeden avond begon hij om half acht in juffrouw Finch d'r handjes te knijpen en om kwart voor tien had hij de grootste helft van zijn arm om haar middel. Verder ging hij niet dien avond, want ze zei, dat hij zijn fatsoen moest houden en ze dreigde, dat ze ging gillen, als hij niet ophield.

Hij was halfweg naar huis voor hij dacht aan de reden, waarom Rooie Dirk en Peter Russet weg waren gebleven, en toen liep hij de rest van den weg zoo te lachen, dat de menschen dachten dat hij gek was. Hij sliep in met dien lach nog om zijn lippen, en toen Peter en de Rooie kort na sluitingstijd thuis kwamen en hij daardoor wakker werd, en toen hij vroeg, waar ze gezeten hadden, lachte hij nog.

„Ik heb niet 't genoeg gehad, jullie bij juffrouw Finch te treffen vanavond,” zei hij.

„Nee,” zei de Rooie kortaf. „We waren 't beu.” „Veel te ongezonder, iederen avond in dat mufte kamertje te zitten,” zei Peter.

Sam stak zijn hoofd onder de deken en lachte dat 't bed er van schudde; en af en toe kwam zijn hoofd te voorschijn en keek hij naar Peter en den Rooie en dan lachte hij weer tot hij zoowat stikte.

„Ik snap 't best,” zei hij, en hij kwam opzitten en veegde met 't laken zijn oogen af. „Enfin, we kunnen niet allemaal winnen.”

„Ik zou d'r niet willen hebben, al lag ze op 'r knieën te smeeken,” zei de Rooie met zijn hoofd omhoog.

„Ik ook niet,” zei Peter. „Je moogt 'r hebben, Sam. Als ik aan die avonden denk, die ik vermorst heb met zoo'n dik, oud mensch, trek ik...”

„Hou je gezicht,” riep Sam nijdig. „Zoo spreekt men niet over een dame, zelfs niet als ze nee heeft gezegd.”

„Goed, Sam,” zei de Rooie. „Ga je gang dan maar, als je jezelf zoo handig vindt.”

Dat was ie ook nèt van plan, zei Sam, en den volgende morgen besteedde hij zooveel tijd om z'n eigen mooi te maken, dat 't den anderen twee moeite kostte om hun mond te houden.

Hij ging direct na 't ontbijt de deur uit, en ze zagen 'm niet terug voor 's nachts twaalf uur. Hij had een flesch whisky meegebracht, en hij was zoo uitgelaten, dat ze er direct alles van begrepen.

„Vanmiddag om twee uur heeft ze ja gezegd,” zei Sam gnuivend, toen ze ieder een glas op hadden. „'t Zou om één uur al gebeurd zijn, maar toen ging net 't belletje, dus toen moest ik opnieuw beginnen. Maar 't was toch wel leuk.”

„Bedoel je, dat je haar ten huwelijk gevraagd hebt?” zei de Rooie, terwijl hij zijn glas uitstak om 't nog eens vol te laten schenken.

„Ja,” zei Sam. „Maar daarom even goeie vrienden, hoop ik. Jullie hebben nooit kans gehad, geen van tweeën; dat heeft ze gezegd.”

Rooie Dirk en Peter keken elkaar aan.

„Ze hield van 't begin af al van me, zei ze,” zei Sam, hun glazen nog eens volschenkend, om ze op te vroolijken. „We zijn na de thee den verlovingsring wezen koopen, en toen heeft ze iemand op den winkel laten passen en zijn we naar de bioscoop geweest.”

„'t Was toch geen dure ring, hoop ik, Sam?” zei de Rooie, die altijd goedhartig werd na twee of drie glazen whisky. „Als ik geweten had, dat je zoo hard van stapel zou loopen, had ik 't je al eerder verteld.”

„Hadden we toch moeten doen,” zei Peter, met zijn hoofd schuddend.

„Verteld?” zei Sam. „Wat verteld?”

„Waarom ik en Peter d'r van af hebben gezien,” zei de Rooie. „Maar misschien vind jij 't niet erg.”

„Wat dan?” zei Sam.

„Ze heeft 't prachtig stil weten te houden,” zei Peter.

Sam zat ze met groote oogen aan te kijken, en toen vroeg hij, of ze nu eindelijk eens ronduit wou zeggen, wat ze te zeggen hadden, in plaats van den goeien naam te beschenden van een vrouw, die er niet bij was om zich te verdedigen.

„'t Heeft niets met 'r goeien naam te maken,” zei de Rooie.

„Integendeel, 't strekt haar tot eer,” zei Peter Russet.

„En Sam zal 't genoeg smaken, ze groot te brengen,” zei de Rooie.

„Groot te brengen?” zei Sam met een bevende stem, en hij werd bleek. „Wát groot te brengen?”

„Nou, haar kinderen,” zei de Rooie. „Heeft ze 't je nog niet verteld? Ze heeft er negen.”

Sam hield zich eerst, of hij 't niet geloofde, en zei, dat ze jaloersch waren; maar den volgende dag sloop hij 't groentenwinkeltje in haar straat in — de Rooie was daar al eens sinaasappels wezen koopen — en toen hoorde hij, dat 't maar al te waar was. Negentien kinderen, de oudste vijftien; en ze logeerden op 't oogenblik bij familieleden, omdat er bij de burens roodvonk was.

Sam liep naar huis als een slaapwandelaar, met een zak sinaasappels, waar hij niets mee doen kon; en nadat hij den verlovingsring aan den Rooie vermaakt had — als die hem te pakken kon krijgen — sprong hij in den trein om aan te monsteren voor een reis naar China.

Er hangt een sfeer van koude onbehaaglijkheid op de Grootte Markt en de voorbijganger, die diep in z'n kruag gedoken snel voortmaakt en wiens blik toevallig op het Waaggebouw valt, vraagt zich knorrig af, waarom daar op zoo'n onhebbelijken dag niet alle luiken gesloten zijn.

De Korte Burchtstraat omstreeks het middaguur, wanneer fietsers' en wandelaars nog eenige levendigheid in het stadsbeeld brengen. Rechts de toegang tot het stadhuis.

NIJMEGEN

op een donkeren
winterdag

De fruitkoopman kan er ook niets aan doen dat het weer zoo guur is, maar in zijn omzet merkt hij het wel. Want welke huisvrouw gaat in dezen tijd voor haar genoeg aan den wagen kijken of er iets van haar gading bij is? Je moet al dringend om het een of ander verlegen zijn, maar anders kom je op zulke dagen amper de deur uit.

De Lange Hezelstraat ligt grauw en somber in het bleek licht van den winterdag.

Nog torst een jiere leeuw het uit steen gehouwen wapen, dat het symbool is van Gelre's eenheid en Gelre's streven. — De trappen van het bordes van het Waaggebouw op de Grootte Markt.

(Eigen foto's)

Hoog opgeladen komen de wagens met groenten in de Geldersche hoofstad aan.

Een groentelever heeft bij verschillende grossiers zijn voorraad ingeslagen; nu laadt hij zijn wagen om straks 'n groenten langs de huizen aan den man te brengen.

DE ARNHEMSCHE GROENTEMARKT zoekt het daglicht

Lange, lange jaren achtereen hebben de Betuwsche groot-groentehandelaren om ongeveer drie à vier uur in den morgen op Dinsdag en Vrijdag hun waren op de Arnhemse markt uitgesteld ten behoeve van de groenten-winkeliers van het Geldersch Haagje. Zij arriveerden dan den dag te voren en laadden hun vrachten af, die zij, toegedekt, onder zeilen rustig lieten staan, totdat heel vroeg de klanten verschenen.

De verduistering en wat daarmee samenhangt heeft een eind gemaakt aan deze traditie van jaren. Immers, bij de duisternis van het vroege morgenuur is handel volkomen onmogelijk en bovendien kan niet toegestaan worden, dat de groenten op de markt worden afgeladen. Daar zouden de grootste ongelukken uit voort kunnen komen.

Thans trekken de groentemensen des Maandags en des Vrijdags vroeg naar de markt, waar zij dan 's middags hun trouwe klanten bedienen. Voor de ingewijden in dezen groentehandel beteekende dit uiteraard een heele verandering, terwijl ook het Arnhemse stadsaspect er een belangrijke wijziging door heeft ondergaan. Wij hebben eens een kijkje genomen op deze middagsche groentemarkt en brengen onzen lezers enkele indrukken daarvan in beeld.

(Foto's Gazendam)

Sommige grossiers stellen er prijs op keurig voor den dag te komen; hun kraampjes zien er uit als echte étalages.

Kostelijke partijen wintersche groenten wachten op koopers.

Witlof, prei, boerenkool en andijvie, alle soorten wintersche groenten zijn op de Arnhemse groentemarkt vertegenwoordigd.

RUILEBUTTERIJ

door Perceval Gibbon

Hij was van het plein voor het Gare du Nord de Rue Lafayette in gelopen, maar midden op het volle trottoir bleef hij opeens staan, als een klip in den stroom van voetgangers, en in machteloze woede en wanhoop sloeg hij zijn armen uit. Eén van die armen trof de borst van een stevigen Parijschen zakenman, die aanvanke-lijk van geen excuus wou hooren, maar eindelijk toch bijdraaide, omdat de boosdoener zoo mak deed en er zoo sjofel, zoo hulpeloos en zoo vreemd in Parijs uitzag. De zakenman bromde wat en liep door — Samuel Lawrence kon zijn eigen triesten gang gaan.

Want een trieste gang was het. Hij bezat een kleine tweehonderd francs en de kleeren, die hij aanhad, maar verder ook niets — zelfs niet de gewone rechten van den mensch en den burger. Twee dagen tevoren was hij nog kantoorbediende geweest bij de Strand Camera Company in Londen, een arm, onaanzienlijk mannetje, maar toch iemand, die zijn brood verdiende en vrienden had, en onder bescherming der wet stond. Den vorigen dag echter, toen hij het geld voor de loonen van de bank moest halen, had een korte verdwazing hem tot een dief gemaakt. En slechts enkele uren geleden was hij van zijn buit beroofd. Hij had niets meer over.

Hij zwierf verder. Straks werd 't donker, en hij was moe; hij moest ergens onder dak zien te komen. En terwijl hij maar liep, zaagden zijn pijnlijke hersens maar steeds door over het verlies. Die dikke heer van middelbaren leeftijd, die van Boulogne af met hem in den eerste-klascoupé had gezeten, had 't hem geleverd. Toen de trein in Parijs aankwam, was hij vlug opgestaan, hij had een kruijer geroepen, en hem zijn twee koffers door 't raam heen aangereikt. Volgens was hij, als iemand, die 't reizen gewend is, snel uitgestapt en met zijn kruijer verdwenen. Eerst toen de man niet meer te zien was, had Lawrence ontdekt, dat één koffer van den dikken heer er nog stond; hij had den verkeerden koffer meegepakt, den koffer van Lawrence... en die bevatte ruim drieduizend pond, eigendom van de Strand Camera Company.

Lawrence was hem nagehold als een dolleman — vruchteloos natuurlijk; hij was alleen nog een keer geschrokken, door bij het *octroi* terecht te komen, de gemeentelijke accijnzen van Parijs. Hij dacht in 't eerst, dat hij politie voorhad, en wist zich geen raad; maar hij werd doorgelaten en kwam op straat te staan. Nu had hij niet eens dien anderen koffer, dien de onbekende had achtergelaten. En navraag doen op de gewone manier, de eenige die haat kon geven, dorst hij niet. Op het moment, dat dit tot hem doordrong, had hij zijn armen zoo uitgeslagen — het eerste ongedwongen en onbedwongen gebaar van zijn leven.

Hij kwam langs een café, met stoelen en tafeltjes onder een zonnescherm. Hij aarzelde, maar vermoeienis overwon zijn schuwheid; hij ging zitten. Een kellner bracht hem een glas bier: hij had liever thee gehad, maar iedereen scheen bier te drinken, en hij had geen geestkracht meer over om er over te praten. Hij hing in het ijzeren stoeltje om zooveel te rusten, als op zooiets hard mogelijk was, en bleef zoo zitten, tot zijn aandacht werd getrokken door woorden van zijn eigen taal. 't Waren eenvoudige jongelui, twee bedienden van 't een of andere Engelsche

kantoor in Parijs, die een beetje zaten te babbelen. Samuel Lawrence dronk zijn bier op en wachtte op een geschikt moment.

„Pardon, heeren, ik ben hier vreemd,” zei hij. De jongelui keken hem aan. „Kunt u me misschien

zeggen, waar ik vannacht onderdak zou kunnen vinden? Ik, eh... ik ben mijn bagage kwijtgeraakt en nu... nu kan ik niet veel betalen.”

„Goedkoope hotelletjes genoeg,” zei de jongeman, die het dichtst bij hem zat, onverschillig. „Overal hier. Maar als u iets érg goedkoopt wilt hebben, kunt u 't beste naar Mont-

martre gaan.”

„Montmartre?” zei Lawrence. „Eh... kunt u me ook wijzen, waar dat is?”

Ze wezen hem ongeveer, hoe hij gaan moest, maar ze waren 't er niet heelemaal over eens, en redevaelden er een poosje over, hem vergetend. Op den duur echter begreep hij er althans iets van, en toen ging hij, om te proberen.

Het was vreemd, dat Samuel Lawrence, geplaagd door de moeilijkheden van zoo menig man van vijftig, bang om ontslagen te worden en nog wat lijdend aan de nawerking van griep, opeens een dief was geworden;

maar een even vreemd verschijnsel vorinde zijn figuur in de ellende-sloppen van die befaamde Parijsche wijk, dien rijpzoeten lenteavond. Dien heuvel van pret en boosheid op, droeg hij zijn goedmoedige, karakterlooze gezicht, en zijn gouden lorgnet, zijn grijze snor met neerhangende punten, zijn ietwat kromme kantoorshoulders. Bewoners van de buurt, stil als vleermuizen voorbijglijdend, of achter het zinc staande in café's met open front, keken hem na. Hij liep er tusschendoor, onbewust van alles, behalve zijn eigen leed.

In een krotterig huis, dat zich voor hotel uitgaf, en een dikken, harigen kastelein zonder jas of hoed bleek te bevatten, kreeg hij een bed. Voor tien francs, vooruit betaald, werd hem een hokje met een smal ledikant, een vurenhouten tafel, een stoel en een waschkommetje afgestaan.

„'t Is wel goed,” zei hij, toen hij het aankeek. „Ik ben doodmoe.”

„Wou u iets drinken?” vroeg de kastelein. „Ik heb whisky, cognac, wijn, alles.”

Samuel Lawrence schudde zijn hoofd. „Nu niet, dank u,” antwoordde hij.

De dikke keek hem eens goed aan. „'t zult toch wel slapen, denk ik.” Toen hij dit gezegd had, ging hij.

Lawrence kon zich later niet herinneren, of hij de deur had gesloten of niet, voor hij zich op het keiharde bed in dat kamer-tje neerlegde. Ondanks zijn moeheid duurde het eenigen tijd, voor hij sliep; het was te rumoerig in het bouwvallige huis. Eerst hoorde hij beneden mensen zingen; toen hadden er voor zijn deur een paar menschen ruzie, die eenzelfde taal schenen te spreken als voetzoekers; en daarna was er een vrouw, die vijf minuten aan één stuk hartverscheurend schreeuwde en nog lang schokkend nasuikte. Eindelijk sliep hij in, maar later werd hij wakker met een onoverwinnelijk gevoel, dat hij niet alleen was.

Hij vond zijn lucifers, en stak de kaars, de eenige lichtbron in zijn kamer, aan. Hij zag niemand, en de deur was dicht —

hij had den indruk gehad, dat die openstond. Hij zat overeind in bed en tuurde. Juist toen hij alles wilde toeschrijven aan zijn verbeelding, hoorde hij — en nu kon hij zich niet vergissen — het gekraak van voetstappen op slecht sluitende planken buiten zijn deur. Hij stond op, en deed met de kaars in zijn hand de deur open. Die was nú in ieder geval niet op slot. Hij keek het smalle gangetje in, naar links en rechts, en naar de trap in 't midden, maar hij zag geen mensch.

Hij ging naar zijn kamer terug, deed de deur dicht en op slot en wou weer in bed stappen, maar toen viel zijn blik op zijn kleeren, die hij opgevouwen op een stoel had gelegd. Hij gaf een zachten kreet, greep de kleeren en doorzocht ze, eerst met koortsachtige haast, toen rustig, stuk voor stuk. Het resultaat was beide keeren hetzelfde. Hij was niet bestolen, maar leeggeplunderd; niet alleen zijn geld was weg, maar alles. Hij had zelfs geen zakdoek meer.

Een kerkklok in de buurt sloeg vier uur.

En toen besefte hij, hij kaarslicht op zijn bed zittend, hoe een mensch er aan toe is, die van zichzelf een verworping heeft gemaakt. Hij zat in den vreemde, en hij bezat letterlijk niets. Vervoege hij zich bij de politie of bij zijn consul, dan werd hij gearresteerd. Hij had alles tegen zich.

Om acht uur was hij aangekleed en kwam hij beneden. De dikke kastelein zag er verfromfaaid uit — had blijkbaar met zijn kleeren aan geslapen; hij stond aan de deur, toen de gast vertrok. Hij keek den gast aan met een lachje van kwaadaardigen spot.

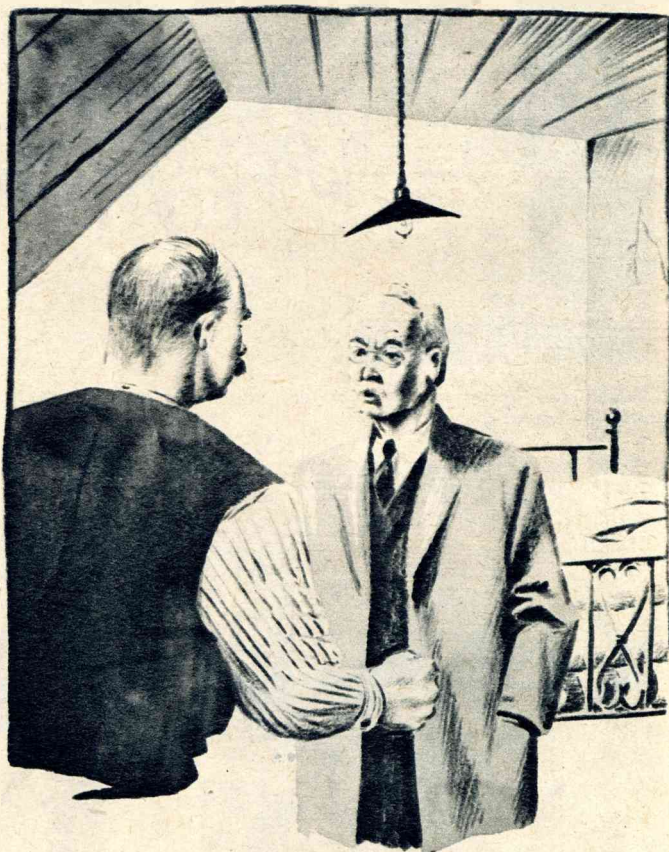
„Goed geslapen?” vroeg hij.

Samuel Lawrence keek hem aan en begreep, dat hij verslagen was. De kerel was sterk, van spieren en van geest; zelf was hij geen van beide. Hij liep door en daalde het straatje af.

Het was een ochtend van echten Parijschen glans, met een zacht stralenden hemel en balsem in de lucht. De boomen langs den boulevard, waarop hij uitkwam, stonden in een teer groen. Hij was ongeschoren en maar matig gewassen, hij had niet ontheten en zóu niet ontbijten ook. Hij slenterde door de menschen-volte, in al zijn schande en misère weerspiegeld door de blinkende winkelruiten. Hij wist niet waar hij heen zou; hij was de speelbal van onberekenbare machten; maar toen het tegen twaalfen liep, en hij al blaren aan zijn voeten kreeg, was de grillige fortuin hem gunstig.

Hij liep bij de Madeleine, eenigszins hinkend; en toen zag hij van den anderen kant iemand komen, wiens aanblik hem tot staan bracht met opengeval- len mond. Het was een dikke man, met een voldaan geheven gezicht onder een keurigen grijzen hoed: een sjiek gekleed man met fraai gefriseerden knevel. Het was de onbekende uit den trein, de man, die den verkeerden koffer had meegenomen.

De man liep hem voorbij; Samuel Lawrence

„Wou u iets drinken?” vroeg de kastelein.

DE KOUS
MET LOODJE

ELEGANT

écht voor de vrouw van heden

STERK

écht voor dezen tijd

ELEGANT en STERK

De Kous met
LOODJE

Vertegenwoordiger: TH. JANSEN-TAPHORN
Meerweg 47 - Bussum

draaide zich om als een weerhaan: en in een opwelling van energie volgde hij den man, haalde hem in en raakte zijn elleboog aan. „Pardon,” zei hij zenuwachtig.

De ander draaide zich snel om, en het kwam Lawrence voor, dat er een onmetelijke opluchting in zijn gezicht kwam, toen hij zag, wien hij voor zich had. Maar aanstonds betrof dat gezicht.

„Wat blikslager heb je me zoo beet te pakken?” vroeg de onbekende.

„Neemt u mij niet kwalijk, meneer,” zei Lawrence; „maar ik geloof, dat u gisteren per abuis mijn koffer hebt meegenomen uit den trein in plaats van den uwen.”

Het gezicht klaarde op. „O, was dat uw koffer? Ja, nu herken ik u. Waarom bent u me niet achterna gekomen? Ik heb mijn eigen koffer gevonden, maar u was nergens meer te bekennen.”

Lawrence vertelde, hoe het gegaan was. De heer knikte.

„Enfin,” zei hij, „’t is in orde. Ik heb uw koffer in consigné gegeven — bij de bagage gedeponneerd. Maar nu merk ik vanmorgen, dat ik ’t requutje kwijt ben, wilskuiken dat ik ben. Maar ze zullen hem u wel geven.”

Lawrence stond te beven. Dus koffer en inhoud waren veilig geborgen, onaangeroerd. „Hoe moet ik dat dan aanleggen?” vroeg hij.

„Nou,” zei de onbekende, „u gaat naar de consigné en u vraagt uw koffer. U zult natuurlijk uw identiteit moeten bewijzen en den inhoud van den koffer beschrijven, op de gewone manier. Als dat dan uitkomt, krijgt u hem zóó.”

„O,” zei Lawrence; en hij liet volgen: „Dank u!”

„Ik wil wel even meerijden om u te helpen,” zei de man.

Lawrence schudde zijn hoofd. Hij werd opeens gewaar, dat zijn nieuwe kennis eigenaardig doordringend kon kijken. Zijn gemoedelijk, blozend gezicht stond heel even scherp en afstootend.

„Niet?” zei de man. „Zooals u wilt. Maar gaat u even mee iets gebruiken. Ik wou u nog even spreken.” En toen Lawrence nog aarzelde, ging hij voort: „Ik zou ’t maar doen, meneer Lawrence!”

Lawrence viel bijna flauw van schrik. Hij liet zich meenemen.

„Bent u een detective?” hijgde hij.

De onbekende dacht na, alsof hij ’t zelf niet goed wist. „Nee,” zei hij eindelijk. „Heelemaal niet. Maar er stond een berichtje over uw geval in de krant vanmorgen. Daardoor weet ik uw naam.”

Op een pluchen bank in een cafeetje, met whisky-soda voor zich, praatten zij.

„En de buit zit in dien koffer?” zei de dikke. „Drieduizend zoo veel... per ongeluk meegenomen en opgeborgen en ’t bonnetje verloren... ik! Enfin, we moeten zien dat we ’m terugkrijgen.”

„Wat zeiden de kranten?” stotterde Lawrence.

„O, de kranten... Ze denken in die zaak van je, dat je geheugen je in den steek heeft gelaten. Ze schijnen je aardig vertrouwd te hebben. Maar dat doet er niet toe. Wat heb je uitgevoerd sinds gisteren?”

Hij hield aan, tot hij alles wist van Samuel Lawrence’s eersten nacht in Parijs. Hij schoot in den lach.

„Ik zal een oogje op je moeten houden,” zei hij. „Zéker, tot we dien koffer hebben. Maar je moet eerst wat eten. Garçon!”

„Maar eh...” aarzelde Lawrence, „bent u een...”

„Ga door,” zei de dikke. „Zeg ’t maar. Of ik een miadadiger ben? Ja, natuurlijk.

Maar een goeie — niet zoo’n prutserige dilettant als jij. Ik heet Walker. Pony Walker zeggen mijn vrienden. En je mag blij zijn, dat je mij tegen ’t lijf bent gelopen. Ah, daar hebben we ’t menu.”

De heer Walker deed een voortreffelijke keuze: een fijne en toch voedzame lunch, die den eetlust bevredigde en prikkelde tegelijk. En al etend, praatten ze.

„Dat lamme bonnetje!” mopperde hij. „Zeker niet erg op gelet, omdat ’t niet van mij was, en nu is ’t zoek. Ik mag wel oppassen... ik heb meer van die dingen... vandaag of morgen krijg ik er de kous door op mijn kop. Misschien is ’t in de goot gewaaid... een papertje, dat drie mille waard is! ’t Kan raar lopen. Nog een glas wijn?”

Lawrence zuchtte.

„Ik heb vanmorgen al mijn zakken nagezocht,” hernam Walker, „maar ’t was er niet. Zeker in een buitenzak gestopt en met mijn handschoenen of mijn zakdoek mee uitgetrokken. Enfin, ’t komt nu toch wel in orde. Waar ga je logeeren?”

Lawrence lachte flauwtjes. „Ik heb geen geld,” hielp hij Walker onthouden.

„Geen geld? Geld zat!” zei de dikke, en hij greep naar zijn portefeuille. „Hier, duizend francs; die geef ik je bij wijze van geldbelegging. Haal ik er later wel weer uit. Laat je nu eerst maar eens scheren. En zoek een hotel en kom dan morgen om denzelfden tijd hier. Begrepen? Schiet nu maar gauw op.”

Lawrence gehoorzaamde. Hij wist niet wat hij anders zou moeten beginnen dan gehoorzamen. Een kellner hielp hem in zijn jas en gaf hem zijn hoed.

„Ga maar, hij krijgt van mij wel een fooi,” zei Walker, over de sigaar heen, die hij zat aan te steken. „Morgen zelfden tijd — niet vergeten!”

„Morgen zelfden tijd,” herhaalde Lawrence werktuiglijk, en hij ging.

De kapper, bij wien hij zich liet opknappen, keek even tegen het briefje van duizend francs op, maar wisselde het toch. Lawrence gaf een royale fooi.

„Dank u,” zei de barbier. „En hier is uw hoed, meneer Walker.”

Zóóveel Fransch verstond Lawrence wel. „Hè?” vroeg hij verbaasd.

De barbier draaide glimlachend den hoed om, alsof hij een handig goochelkunstje had uitgehaald. En zie: de naam stond duidelijk, met gouden letters, op den leeren zweetband: P. Walker.

„Ze hebben me den verkeerden hoed gegeven,” zei Lawrence. Maar hij pakte hem aan, en bleef er even mee in zijn hand staan, besluiteloos. Zou hij nu aanstonds naar het café teruggaan, of zou hij wachten tot morgen? ’t Was een betere hoed dan de zijne. Hij zag een puntje van een groen papertje onder den zweetband uitsteken, en trok het te voorschijn.

„Ah!” zei de kapper. „Un billet de consigné!”

Hij herkende het woord consigné en keek met groote oogen. Dat moest het verloren requutje zijn... Walker had ’t dáár gestopt, in plaats van in zijn zak, en ’t vergeten. Hij verbaasde den kapper door een luiden kreet te slaken en de straat op te stormen.

Dien middag ontving de Strand Camera Company een telegram uit Parijs, waar ze van opkeken.

„Ben hier,” luidde het. „Geld onaangeroerd. Keer vanavond terug. Samuel Lawrence.”

En men bleef er dezen uitleg aan geven: tijdelijk verlies van geheugen. Maar meneer Walker noemde het anders.

Hij had een reisverzekering!

„Welzeker, maar weer één loketje open. En tochten hier, verschrikkelijk!” „Kalm aan, daar gaat al een tweede loket open.”

„Ook dat nog! 25 Minuten is die trein maar te laat en ik sta hier met een barre verkoudheid...”

„Gezondheid!... en Wybertjes, man!”

„Ik ga principieel nooit zonder Wybert-tabletjes op reis. Dat is mijn reisverzekering tegen hoest en verkoudheid.”

Alleen verkrijgbaar in origineele blauwe doozen.

't Krielt er vooraan van beginnende knapen.

Goed zoo! gewaagd! om een buil niet gegeven!
't Ruim te doorkruisen in gonzende vlucht!

Het is alles aan 't zwieren.
Net of ze reden, wie 't hardst, om den prijs.

Dorpjes, gedekt met 'n sneeuwige spreij

DE SCHAATSENRIJ

DOOR A. BOGARTS (1795-1870) *****

Noem het een weelde, bij 't suizen der blâren,
's Zomers de koelte te drinken in 't woud;
's Avonds te mijm'ren aan d' oever der baren,
Onder een hemel besprenkeld met goud:
't Luwtjen nochtans der belommerde dreven,
't Starrengelim op het golvend verschieft,
Moest ik er 't ijs en de schaatsen voor geven,
(Lach, wien het lust!) ik begeerde ze niet.

Herfst is voorbij. Met zijn Noordsche trawanten
Nadert de winter als Vorst van 't Getij:
't Glanst om zijn schedel van ijsdiamanten,
Sneeuwhermelijn is zijn koningskleedij:
Blanke festons en omperelde vanen
Groeten zijn komst, en bewijzen hem eer;
Zelfs, om te gladder het pad hem te banen,
Schoof zich een marmeren vloer op het meer.

Uit nu, ervit! om zijn glorie te vieren,
't Joelt op de straat als een bruisende zee.
Nu nog te neuzen in mufte papieren....
Ja, hij was knapper, dan ik, die het deël
Gaan me op het blad niet de letterfiguren,
Net of ze reden, wie 't hardst, om den prijs!
'k Ben als betooverd: 't is niet te verduren!
Breng mij de schaatsen! ik ga naar het ijs.

't Krielt er vooraan van beginnende knapen:
Jongens! mij heugt, dat ik scharrelde als gij:
Vaak heeft de vreugd me belet om te slapen,
Dacht ik: 't is morgen geen school, en ik rij!
Goed zoo! gewaagd! om een buil niet-gegeven!
Durft maar het harte, dan volgt ook de voet;
Sukkelaars zijn 't op 't pad van het leven —
Halzen op 't ijs, wien het mangelt aan moed.

't Land en de stad — het is alles aan 't zwieren,
Rijm om den hoed als een glimmende krans;
Etliken weven, bij 't hellen en gieren
(Hollandsche kunst) een bevalligen dans;
Anderen, gekromd in het spannende pogen,
Snelte bejagend voor kunstigen zwier,
IJlen, als pijlen den bogen ontvlogen,
Recht naar het doel, op de Friesche manier.

Welk een genot, op
't Ruim te doorkruis
Bogen op 't galmend
Zacht gedodeind, a
Reiger, hoe vaak bij
Wenschte ik, benijd
Maar, nu ik zweef la
Houd uw geveugel

Waar men zich wend'
Wintergezichtjes, m
Waard, dat, herspieg
't Vorstenpaleis ze
Dorpjes, gedekt met
Zwanen van 't Noo
't Ijs met zijn tinten,
Pret overall! 't is ee

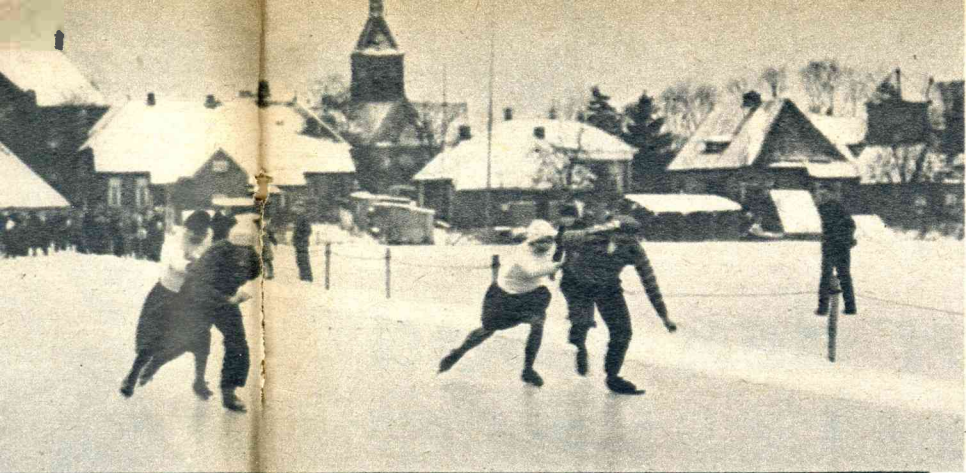
Kom, in die tent wil i
't Ziet er zoo moed
Pels en piakker — ze
Vriendelijke buurtje
De oude Gelijkheid, v
Kreeg van den Win
„Tapstertje, een schui
Dat ik ze, klinkend,

Maar uit het West is
't Uurtje genaakt, d
Vlug dan naar honk,
'k Rep weër het sta
Duchtige proef, dat w
Wat al verwaandhe
't Grimmelt van kruk
't Gaat zoo — en r

Kortere streken en kr
Stellen den lastigen
't Mistig verschieft wor
Duidlijker scheemre
Eindelijk landen we, e
Los is de schaats e
't Rookende maaltje z
Plasjes gegroet —

***** (Archibute's) *****

orpjes, gedekt met hun sneeuwige spreken.

CHAATSENRIJDER

DOOR A. BOGAARS (1795-1870)

uizen der blären,
ken in 't woud;
ever der baren,
eld met goud:
merde dreven,
end verschiet,
sen voor geven,
eerde ze niet.

ordsche trawanten
van 't Getij:
ijsdiamanten,
ngskleedij:
vanen
izen hem eer;
hem te banen,
vloer op het meer.

e vieren,
bruisende zee.
apieren....
die het deël
letterfiguren,
st, om den prijs!
te verduren!
ga naar het ijs.

mende knapen:
charrelde als gij:
et om te slapen,
school, en ik rij!
buil niet-gegeven!
olgt ook de voet;
an het leven —
angelt aan moed.

lles aan 't zwieren,
glimmende krans;
gieren
alligen dans;
anende pogen,
gen zwier,
ivlogen,
Friesche manier.

Welk een genot, op die ijzers te drijven!
't Ruim te doorkruisen in gonzende vlucht!
Bogen op 't galmend kristal te beschrijven,
Zacht gedodeind, als gewiegd op de lucht!
Reiger, hoe vaak bij uw zwaai door de wolken,
Wenschte ik, benijdend, uw wieken voor mij;
Maar, nu ik zweef langs de blauwende kolken,
Houd uw gevleugelt; ik vlieg er als gij!

Waar men zich wend', 't is een keur van tafreelen:
Wintergezichtjes, met smaak gestoffeerd,
Waard, dat, herspiegeld op schilders paneelen,
't Vorstenpaleis ze voor goud zich begeert!
Dorpjes, gedekt met hun sneeuwige spreken,
Zwanen van 't Noord aan den wolkigen boog,
't Ijs met zijn tinten, de wislende reyen,
Pret overall! 't is een lust voor het oog.

Kom, in die tent wil ik even herâmen;
't Ziet er zoo moedig, zoo vroolijk, zoo vrij:
Pels en piakker — ze schertsen er samen,
Vriendelijke buurtjes zijn baai er en zij.
De oude Gelijkheid, van de aarde verdreven,
Kreeg van den Winter een pas voor het ijs:
„Tapstertje, een schuimende kroes me gegeven,
Dat ik ze, klinkend, mijn hulde bewijz!”

Maar uit het West is de zon aan het dooven;
't Uurtje genaakt, dat de schaatsjes ontbindt;
Vlug dan naar honk, eer het duistert, geschoven!
'k Rep weêr het staal — en nu bot in den wind!
Duchtige proef, dat weêrstrevige blazen!
Wat al verwaandheid verstuift er meê heen!
't Grimmelt van krukken, die zwierden als bazen;
't Gaat zoo — en niet op de plassen alleen!

Kortere streken en krachtiger slagen
Stellen den lastigen wind er te loor;
't Mistig verschiet wordt al nader gedragen,
Duidlijker scheemren de torens er door.
Eindelijk landen we, een blos op de kaken:
Los is de schaats en de duffel weêr aan;
't Rookende maaltje zal kostelijk smaken,
Plasjes gegroet — en voor heden gedaan!

(Archief de Boer)

Waar men zich wend', 't is een keur van tafreelen.

Recht naar het doel, op de Friesche manier.
Maar uit het west is de zon aan het dooven.

... een bevallige dans.

Pret overall! 't is een lust voor het oog.

FELIX HAMMER:

ONZE VERVOLGROMAN

Redder in den nood

DOOR LAURENCE KIRK

KORTE INHOUD. Sir Humphrey Seymour ontvangt in Afrika van z'n vrouw Carlotta te Londen een telegram, waarin hem verzocht wordt onmiddellijk over te komen, daar z'n dochters Lisa en Ruth onhandelbaar geworden zijn en zich met een paar onmogelijke jongelieden verloofd hebben. Per vliegtuig vertrekt hij naar Croydon, waar hij door Lisa wordt afgehaald. Opgevoerd stelt z'n vrouw hem van den toestand op de hoogte: Ruth is verloofd met Stevan Voroski, een Russischen prins, die als keller in z'n levensonderhoud voorziet, en Lisa met een zekeren Albert Blain, een beroepsvoetballer. Hoewel z'n vrouw erg met den Russischen prins ingenomen schijnt te zijn, is sir Humphrey op deze verlovingsaltesbehalve gesteld. Op aanraden van z'n vriend, lord Ayloner, stelt hij zich in verbinding met Felix Hammer, een „huwelijksmakelaar“. Albert heeft 'n onderhoud met sir Humphrey. Hij vertelt hem, dat hij 's zomers voor ingenieur studeert en binnenkort z'n examen hoop't te doen. Sir Humphrey verbiedt hem met Lisa te trouwen. In een Russisch restaurant wordt sir Humphrey door Stevan bediend. Hij vindt den man onuitstaanbaar en besluit Felix Hammer te raadplegen. Hammer zal den volgende dag op een cocktail-partij, welke door Carlotta gegeven wordt, aanwezig zijn, om Humphrey's dochters nader te leeren kennen. Na afloop hiervan dringt sir Humphrey er bij mr. Hammer op aan, vooral den omgang tusschen Ruth en Stevan spoedig te beëindigen. In een restaurant, waar mr. Hammer dagelijks pleegt te dineeren, treft hij iemand, die hem de geschikte persoon lijkt voor z'n plannen. Robert Lake, een zoöloog, die te Londen zijn vacantie doorbrengt, gaat op z'n voorstellen in. Hij verblijft bij de familie Seymour en maakt kennis met Albert en Stevan; de laatste maakt op hem een zeer onsympathieken indruk. Beide meisjes toonen aanvankelijk heel weinig belangstelling voor den gast, doch na eenige weken zoekt Lisa opmerkelijk veel zijn gezelschap. Zij tracht hem te bewegen opnieuw een expeditie uit te rusten om met haar in China panda's (een soort beer) levend te vangen. Het gevolg hiervan is, dat er een twist tusschen Lisa en Albert ontstaat. Mr. Hammer heeft Robert inmiddels ont-slagen, doch deze blijft bij de Seymours, daar hij op Ruth verliefd is.

Het spijt me, dat ik haar door elkaar schudde," mompelde Albert. „Maar wat kon ik anders doen?"

„Nu, je had haar bij voorbeeld aan kunnen moedigen vooral te gaan. Dan zou ze er waarschijnlijk plotseling geen zin in gehad hebben. Steeds als ik Humphrey aankondig, dat ik iets doms ga doen, dan moedigt hij me aan, door te zetten. Hij is een vreese-lijke man, maar verschrikkelijk wijs. Weet je, wij zijn allemaal echte kinderen. Wij weigeren eenvoudig volwassen te worden. Wij zien er heelemaal geen voordeel in, volwassen te worden. Maar we houden van onze mannen. We houden erg veel van ze, omdat het in onzen aard ligt. Maar we komen onze verplichtingen niet altijd na, omdat dat zoo vervelend is en we zijn nooit gehoorzaam, omdat we niet weten hoe je moet gehoorzamen. Eigenlijk houd je zooveel van Lisa omdat ze zoo'n kind is en zoo luchthartig van natuur en nu ze een beetje te luchthartig is naar je smaak, word je plotseling hard en onbuigzaam en doe je haar allerlei verwijten."

Albert was in de eerste plaats een eerlijk man en hij zag in, dat Carlotta gelijk had.

„Daar zit ik nu," gaf hij ronduit toe. „Het is waar wat u zegt. Van a tot z."

„Ja, ik zeg dikwijls de waarheid, al lieg ik wel eens," vervolgde Carlotta vlot. „Maar omdat we kinderen zijn, mag je ons nog niet als complete idioten beschouwen. En we zijn ook niet zoo hulpeloos als je misschien wel denkt. Het is heel gek, maar als het werkelijk moeilijk wordt, dan zien we meestal kans, ons er doorheen te slaan. Ik wil me er niet op laten voorstaan, maar ik heb Humphrey eens het leven gered."

„Heeft u dat werkelijk gedaan?" vroeg Albert nieuwsgierig.

„Ja, het was in Afrika. De zwarte kok trachtte hem te vermoorden. En het was nog wel zoo'n goede kok. Maar hij was in de war met zijn godsdienst of zooiets en dacht, dat zijn fetisch hem gezegd had, dat hij het moest doen. Hoe dat ook zij, ik kwam juist binnen toen hij achter Humphrey's rug op hem toesloep met een leelijk, lang mes en toen gooide ik den deurknop naar zijn hoofd. Het was een groote, zware glazen bal. En waarlijk, ik raakte hem! Precies achter op zijn hoofd. Ik heb nog nooit zoo'n bons gehoord."

„Dat was prachtig!" meende Albert geestdriftig.

„Ik ben nog nooit zoo verbaasd in mijn leven geweest," vervolgde Carlotta. „Voor het eerst van mijn

leven raakte ik iets met gooien. In negen van de tien gevallen had ik Humphrey geraakt in plaats van den kok. Maar dien keer deed ik het niet en dat is juist iets voor vrouwen uit mijn familie. En dan is er nog iets. Wij zijn dol op cadeautjes en daarom kom je nu juist van een warenhuis en hebt deze speelgoed-panda voor Lisa gekocht."

„Bedoelt u, dat u die speciaal voor mij gekocht hebt om hem aan Lisa te geven?"

„Ja, Albert, en maak er vooral geen drukte over, als je hem geeft. Doe alsof het de gewoonste zaak van de wereld is. Zeg alleen, dat je meende, dat ze het wel leuk zou vinden en dat je een levende voor haar zult koopen als je geld genoeg hebt."

Albert was een paar seconden sprakeloos.

„Ik moet zeggen," zei hij met schorre stem. „Ik moet zeggen, dat u erg aardig voor me bent, lady Seymour. Veel aardiger dan ik verdiend heb."

„Heelemaal niet, en ik wilde dat je me Carlotta noemde. Je bent een heel lieve jongen en het zal best gaan als je niet al te hard en ernstig optreedt. Dat is het eenige gevaar."

„En denkt u werkelijk, dat Lisa..."

„Maar natuurlijk. En als je me nu echt gelukkig wilt maken, moet je nog één ding doen."

„Wat is dat? Ik ben in staat alles voor u te doen."

„Nu, jongenlief, ik houd niet van je das. Ik kan je niet precies zeggen waarom niet, maar ik houd er niet van. En ik heb me afgevraagd of je er misschien een van Humphrey aan zult willen doen. Ik denk, dat die grijze je het beste staat."

„Maar, lady Seymour — Carlotta, wat zal sir Humphrey daar wel van zeggen?"

„Wel, hij zegt dan, dat iemand weer iets van hem ingepikt heeft. Maar dat zegt hij altijd, zelfs als het niet gebeurd is. En hij heeft trouwens veel te veel dassen. Ga nu even rechtop staan, dan zullen we eens kijken."

Albert, die begonnen was als een man van staal en steen, was nu als was in haar handen. Hij stond gewillig op en deed zijn das af, terwijl Carlotta de drie dassen ophield en ze één voor één tegen zijn blauwe pak paste. Albert had geen das aan, toen Lisa binnenkwam. Hij keek angstig naar de uitdrukking van haar gezicht en maakte onwillekeurig een beweging om op haar toe te loopen, maar Carlotta sloeg snel één van de dassen om zijn hals en legde hem voor anker.

„Lisa, lieveling!" — Carlotta's stem was pure honig — „Albert is er. Was het niet lief van hem om te komen?"

Lisa stak haar kin de lucht in.

„Ik wist niet, dat Albert er was," zei ze koeltjes. Toen merkte ze den gefolterden blik van Albert op, doordat Carlotta hem bijna deed stikken en zij trok iets bij. „Wat ter wereld doe je daar met hem?" vervolgde zij. „Waarom kun je de mensen niet met rust laten?"

„Ik pas alleen maar een van Humphrey's dassen, liefste."

„Wat mankeerde er dan aan zijn eigen das?"

„Bijna alles, liefje. Met dassen kun je nooit te voorzichtig zijn. Een goede das brengt je verder in de wereld dan een massa titels. Die titels ziet men alleen als je je adres op een envelop zet en men weet nooit precies hoe ze zijn. Maar de das is er altijd. Vind je niet, dat deze grijze hem erg goed staat?"

„Nee, dat vind ik niet." Lisa vatte ineens belangstelling op voor den zuiver technischen kant van de kwestie. „Die das is heel goed voor Humphrey, maar ze is te oud voor Albert. Je moet grijs haar hebben om die das te kunnen dragen. Laten we die donkere eens probeeren: die is vast veel beter."

Albert bleef onzeker en verlegen midden in de kamer staan. Naar de aandacht te oordeelen, die ze aan hem persoonlijk besteedden, had hij net zoo goed een etalagepop kunnen zijn. Zij klaagden over de wijze waarop een mannenboord altijd krulde, trokken hem nu eens dezen dan weer dien kant op,

vonden een moedervlek en bekeken die vol belangstelling, knepen zijn keel bijna dicht en kwamen eindelijk tot de slotsom, dat de grijze hem toch het beste stond, zoodat ze weer opnieuw begonnen.

Carlotta trok ten slotte de das aan met een ruk, waardoor zijn Adamsappel bijna in zijn achterhoofd schoot, en deed daarna een stap achteruit om haar werk in oogenschouw te nemen.

„Prachtig," riep zij uit. „Je bent lang niet slecht gekleed, Albert. Ziet hij er nu niet goed uit, Lisa?"

„Ik ben er niet zoo zeker van." Lisa keek naar het voorwerp harer liefde met de deskundige ongevoelheid van een beroepskleermaker. „Ik vind zijn overhemd nu niet meer zoo goed."

„Ja, liefje, maar ik geloof niet, dat we een van Humphrey's overhemden mogen stelen. Hij heeft altijd de grens getrokken bij zijn overhemden. Bovendien heeft hij er geen hier gelaten. Ik heb nog gekoken." Er was even een stilte en ze sprak snel verder om beiden te beletten iets verkeerd te zeggen. „En, Lisa, heb je het cadeautje gezien, dat Albert voor je meegebracht heeft?"

Lisa keerde zich om en zag nu pas de panda. Zij nam het diertje op en liefskoosde het en alle voor-gewende koelheid, die haar zoo slecht stond, week uit haar gezicht.

„O, maar wat is die lief!" riep ze uit. „Heb je die werkelijk speciaal voor mij gekocht, Albert?"

„Ja," Albert slikte. „Ik - ik hoop, dat je hem aardig vindt." Het was de eerste leugen, die hij ooit van zijn leven had uitgesproken en hij stikte er bijna in.

„O, wat is dat schattig van je!" Lisa zoende hem alsof ze nooit ruzie hadden gehad. „Je had nooit iets beters kunnen vinden."

„Ik... ik..." Albert aarzelde, maar zag, dat Carlotta haar wenkbrouwen dreigend fronste en herinnerde zich wat hij moest zeggen. „Ik had liever een echte voor je gekocht," vervolgde hij. „Maar ik kon er geen vinden en ze zouden trouwens wel erg duur geweest zijn."

„O, maar ik wil geen echte," zei Lisa snel. „Zij leven, geloof ik, in bamboe-bosschen en bamboe kan ik hier toch niet krijgen. En ze worden groot, net als Pamela. Nee, deze wilde ik juist hebben. Hij is zoo lief en je bent een schat dat je hem voor mij gekocht hebt. Laten we uitgaan en iets leuks doen. Nu! Meteen! Ik ben zoo klaar, als je even wilt wachten."

„Natuurlijk wacht ik!" Albert's gezicht straalde van geluk. „Blijf niet te lang weg, lieveling."

Lisa holde vroolijk de kamer uit en Albert's oogen volgden haar vol liefde, nog lang nadat ze verdwenen was. Carlotta ging met een zucht van voldoening op de sofa zitten.

„Kijk eens aan!" mompelde ze. „Je ziet hoe gemakkelijk het gaat, als je maar weet hoe het moet. Je bent me vier gulden vijftig schuldig en jullie jong geluk voor die panda. Maar hij is het wel waard. Ik geef je hem cadeau."

EENENTWINTIGSTE HOOFDSTUK

Robert strikte dien avond zijn witte das zorgvuldiger dan hij ooit gedaan had. En hij neuriede een sentimenteele, onderwetsche wals, terwijl hij bezig was. Hij voelde zich gelukkig. Hij zou den heelen avond met Ruth alleen zijn. Den eersten avond alleen met haar. Den eersten, hoopte hij, van vele.

De liefdadigheidsvoorstelling, eigenlijk een bal, afgewisseld door cabaretnummers, waarvan Ruth een van de organisatrices was, begon pas laat en hij ging dus eerst met haar naar een theater. Hij had van te voren besloten, haar in het theater niet het hof te maken. Nadien zouden zij tijd genoeg hebben. Na hun eersten dans. Dat was de goede tijd om te beginnen. Of zou hij haar iets in het oor fluisteren, terwijl zij dansten? Wang aan wang. Het was zoo gemakke-lijk dan iets aardigs te zeggen — vooral als het een wals was.

In het theater vergat hij, dat er ooit zoo iemand als Stevan bestaan had. Zij behandelde hem alsof hij de eenige man was, dien zij ooit ontmoet had. Tegen hem aangesteld, staarde ze hem steeds aan. Dat vond hij juist zoo heerlijk in Ruth. Zij was zoo vertrouwel-lijk. Zoo vertrouwel-lijk en zoo prachtig om naar te kijken.

Na het theater gingen zij naar het liefdadigheidsfeest, dat gegeven werd in een groot hotel. De groote danszaal was nog half leeg en maakte een triesten indruk.

De gérant behandelde hen met grooten eerbied en leidde hen naar een tafel in een hoek, omringd door spiegels. Robert was blij, dat ze in een hoek zaten. In een hoek zou 't veel gemakkelijker zijn, te zeggen wat hij te zeggen had, dan in 't midden van de zaal. Het was nog gemakkelijker geweest als de spiegels er niet geweest waren en hij zichzelf niet had zien spreken. Maar de spiegels zaten aan den wand vast en hij kon ze niet weg laten nemen. Maar het was niet noodig, dat ze twee extra-stoelen hadden en hij stond juist op het punt dit aan den kellner te zeggen, toen hij Ruth's gezicht zag opklaren.

„Hier ben ik, lieveling!” hoorde hij haar roepen en omkijkend, zag hij tot zijn verbazing Stevan aankomen. Stevan gaf een uitgebreiden handkus en boog stijfjes voor Robert. Robert boog stijfjes terug. De twee stonden elkaar aan te kijken alsof ze wilden zeggen: „Wat ter wereld heb jij hier te doen?” Maar zij zeiden het niet en Ruth slaagde er in, tegelijk tegen hen beiden aan te lachen.

En terwijl zij elkaar nog steeds vijan-delijk aanstaarden, klaarde Ruth's gezicht voor de tweede maal op, en zij wuifde naar iets midden in de zaal. „Lieveling, hier ben ik. Hier!” Stevan en Robert draaiden zich snel om en zagen Wilfred met een gezicht, alsof hij in diepen rouw gedompeld was, op hen toekomen. Zij staarden elkaar dus niet meer aan, maar wierpen vlamme-nde blikken op den nieuwaangekomene.

Ruth verzamelde hen allen handig om de tafel.

„Ik geloof, dat jullie elkaar allemaal kennen,” zei ze onbekommerd. „Dit is Wilfred, Robert. En dit is Stevan, Wilfred. En nu we er allemaal zijn, kunnen we gaan zitten en wat eten. Ik sterf van honger.”

Zij ging vriendelijk glimlachend zitten en de kellner zette het menu voor haar neer. Steven nam snel den stoel aan haar rechterhand en leunde voorover, steeds lieve woordjes fluisterend, alsof ze geheel alleen waren. Wilfred maakte een snelle beweging om den stoel te bemachtigen aan haar anderen kant, maar Robert was hem voor en Wilfred was dus gedwongen den stoel tegenover haar te nemen en zat in stomme aan-bidding naar haar te staren.

„Lieveling!” zei Ruth tot Stevan. „Meen je dat werkelijk? Je zegt zulke schattige dingen.” In één adem wendde zij zich tot den kellner. „Ik zou ge-rookte zalm willen hebben en kreeft en asperges en aardbeien en koffie. Wat neem jij, Robert?”

„Een flesch champagne,” zei Robert zuur.

„Maar, Robert, lieveling, je moet ook iets te eten hebben. Je kunt wel dronken worden als je niets eet.”

„Ik wil niets eten, dank je wel.” „Er is toch niets onaangenaams, wel, Robert?”

„Heelemaal niets onaangenaams.” Stevan stond op en vroeg haar ten dans en Ruth schonk zoowel Robert als Wilfred een troostend glimlachje toen zij opstond. Robert sloeg haar een oogenblik gade en vestigde toen zijn aandacht op Wilfred. Wilfred had tot nu toe geen woord gezegd. Hij zat daar zoo maar en volgde elk van haar bewe-gingen met een doffen blik als van een koe. Wel, wel, dacht Robert, kan een man er zoo dwaas uitzien als hij verliefd is? Op dat oogenblik ontwaarde hij zijn eigen gezicht in den spiegel en was heelemaal niet verheugd over het-geen hij zag.

Ruth kwam met Stevan terug en ging in Stevan's stoel zitten en maakte nu veel werk van Wilfred. Robert stond nu als het ware in de kou en zoodra de muziek begon, stond hij op. en vroeg Ruth met hem te dansen. Met Ruth in zijn armen, zoo vertrouwel-lijk en aanhalig, begon hij bang te worden, dat hij wellicht zwak zou worden en zou eindigen als een chronisch geval van verliefdheid, evenals Wilfred.

Ze keek nu met een smeltenden blik naar hem op.

„Ik hoop niet, dat je kwaad op me bent, Robert,” zei ze vleierend.

„O, neen, Ruth, lieveling,” ant-woordde hij tusschen zijn tanden. „Ik ben niet kwaad op je. Ik zou nooit kwaad op jou kunnen zijn.”

„Ben je daar wel zeker van, Robert? Ik was zoo bang, dat je het niet zou begrijpen. Maar ik moest Stevan wel vragen. Hij heeft gedreigd iets wan-hopigs te doen, als ik niet voldoende notitie van hem nam.”

„En Wilfred doet dan, vermoed ik, ook iets wanhopigs?”

„Hij lijdt niet zoo bij hevige buien. Hij is meer doorlopend wanhopig.”

„Vind je niet dat we ze te lang alleen laten? Zouden ze niet iets kunnen doen? Is het niet gevaarlijk?”

Ruth keek hem beleedigd aan.

„Ik ben bang, dat je werkelijk wat bitter bent, Robert.”

„O, neen, Ruth, ik ben heelemaal niet bitter.”

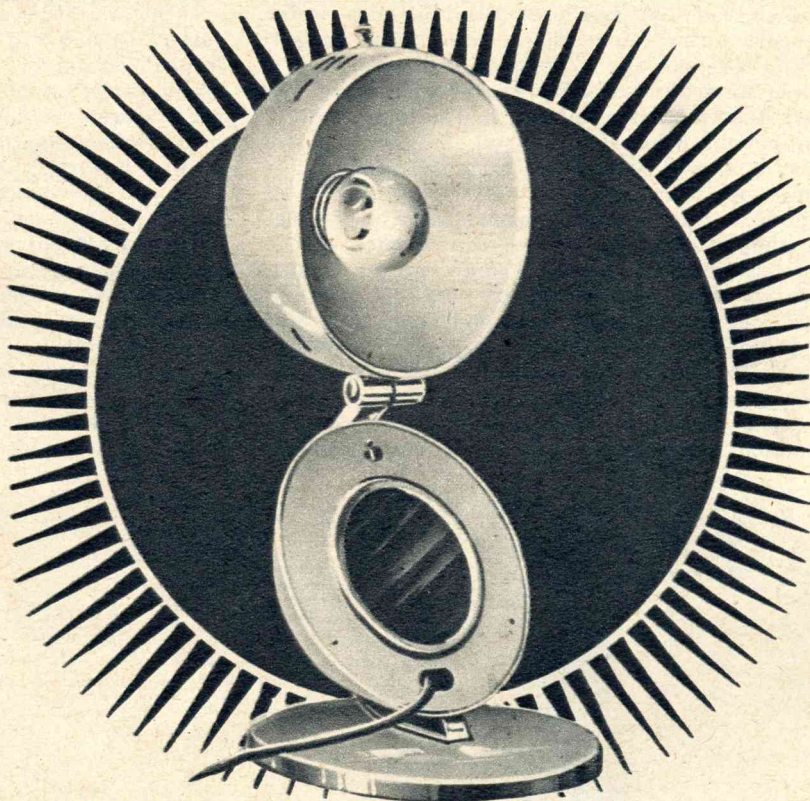
Hij danste verder, haar hand vast-houdend als in een bankschroef. Op dat oogenblik hoorden zij gekletter van vallende lepels en bordes in den anderen hoek van de zaal en hij voegde er op-gewekt bij: „Daar heb je het! Ik ben bang, dat we te laat zijn, lieveling. Dat moet Stevan geweest zijn, die zich uit wanhoop voor zijn hoofd geschoten heeft.”

Ruth vroeg hem uit de hoogte haar naar tafel terug te brengen. Hij deed dit onmiddellijk en zij ging kalm door met haar souper, volkomen op haar ge-mak. Zij schepte groot behagen in deze situatie. Zelfs Robert zag dat. Elk van hen werd om beurten behandeld alsof hij de eenige man ter wereld was. Elk kreeg twee minuten, daarop vestigde

Vervolg op blz. 22

PANORAMA. Geïllustreerd weekblad. Verschijnt Donderdags. f 1.62½ per kwartaal of f 0.12½ per week. Franco per post f 1.75 per kwartaal bij vooruitbetaling. Voor postabonnementen en adreswijzigingen van postabonnementen gelieve men zich uitsluitend te wenden tot het bureau te Haarlem. Bureau's: HAARLEM, Nassaulaan 51, Telef. Int. 13866. Giro nr. 142700. AMSTERDAM, Singel 263, Telef. Int. 33170, Giro nr. 97946. ROTTERDAM, Stationsingel 179b, Telef. Int. 47133. Giro nr. 101981. 's-GRAVENHAGE, Stationsweg 95, Telef. Int. 111666. Giro nr. 43141. UTRECHT, Biltstraat 142, Telef. Int. 13473, Giro nr. 149597. ENSCHEDE, Oldenzaalschestraat 56, Telef. Int. 2188, Giro nr. 383773. ARNHEM, Nieuwe Plein 42, Telef. Int. 24825, Giro nr. 383772. 's-HERTOGENBOSCH, Stationsweg 27, Telef. Int. 4286. Giro nr. 129750. MAASTRICHT, Stationsstraat 20, Telef. Int. 5851, Giro nr. 124690. VLISSINGEN, Badhuisstraat 5, Telef. 81.

Voor verkoudheid beschermen
Tegen hoest helpen
reeds **2 Rheila's** meermalen
per dag.
Verkrijgbaar bij Apothekers en Drogisten.

De nieuwe voordeelige hoogtezon is er!

De voordeelige kleine hoogtezon - origineel Hanau - met den echten kwartsbrander type S 100 beteekent een nieuwe vooruitgang der techniek. Eén druk op den knop en zij straalt geneeskrachtige ultraviolette en weldadige warmtestralen uit. Haar uitwerking komt overeen met die der natuurlijke zon in het hooggebergte; zij maakt Uw huid bruin, beschermt U tegen ziekte en houdt U gezond.

Door den lagen prijs kan iedere familie de kleine hoogtezon aanschaffen; daarom mag zij in geen enkel huis ontbreken.

Raadpleegt Uw arts.

Prijzen: f80.- en f95.-

incl. Kwartsbrander Type S 100
resp. voor 220 en 127 Volt,
excl. verhoogde o.b.

Alleen-vertegenwoordigster:

N.V. „Almara”, Rokin 86, Amsterdam C.

„Kleine-Hoogtezon” - Origineel
Hanau -

Gelieve mij het nieuwe prospectus voor de kleine hoogtezon S 100/PA te zenden.

NAAM

ADRES

WOONPLAATS

(Aanvragen kunnen ook per brief of briefkaart geschieden)

De Politiesportvereniging Apeldoorn organiseerde verleden week Donderdag op de Nieuwe IJsbahn wedstrijden op de schaats voor leden van het politiecorps. Een groepsfoto van de vele deelnemers met geheel links commissaris mr. W. J. F. van Barrelo en hoofdinspecteur J. Helder.

De P. G. E. M. heeft de groote villa met bijbehorend terrein der familie Albarda aan de Hoofdstraat te Apeldoorn aangekocht. De villa zal gesloopt worden, waarna hier t. z. t. kantoren en showrooms van de Prov. Geld. Electriciteits-Mij. worden opgetrokken. Ongetwijfeld zal dit een der mooiste punten in het centrum van Apeldoorn worden.

GELDERSCH FOTONIEUWS

De kranige politiemannen, die na spannenden strijd de eerste prijzen behaalden op de schaatswedstrijden van de Apeldoornsche Politiesportvereniging. V. l. n. r.: v. Hemessen, winnaar op de lange en korte baan bij deelnemers boven de 40 jaar; Venekamp, winnaar op de lange en korte baan bij deelnemers tot 30 jaar; v.d. Kamp, winnaar lange baan (leeftijd der deelnemers 30-40 jaar); v. Bennekum, winnaar op de korte baan (leeftijd der deelnemers 30-40 jaar).

Aan den rand van het IJsselmeer begint het ijs op verschillende plaatsen reeds te kruien, waardoor in de dorre ijsvlakte hier en daar ijsbergjes en -heuveldjes ontstaan.

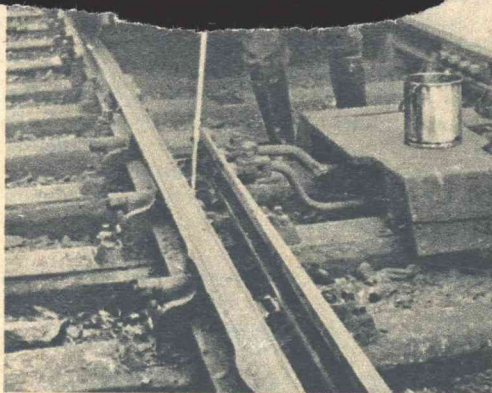
De jeugd profiteert naar hartelust van den winter. Een kijkje bij het bergje in het Beekpark te Apeldoorn, waar de bobslee druk gebruikt wordt.

Donderdag jongstleden werden op „Marialust” te Apeldoorn schaatswedstrijden gehouden voor leerlingen van „de Leerschool”. Een plaatje bij den start van een tweetal kinderen uit de laagste klassen.

De eerste lenteboden in Gelderland. In een met sneeuw bedekte weide te Est (Geldermalsen) werden dit jaar de eerste lammeren geboren.

7 Foto's H. de Vries
3 " Pax-Holland
3 " Polygoon
2 " Van Mourik

Zóóveel graden vorst! Voor de jeugd beteekent het een pretje, want als er gelegenheid voor is, krijgen ze vrij van school om te schaatsen. Vader en moeder kijken intusschen met zorglijke blikken naar het kolenhok en zij wenschen van harte, dat de vorst gauw verdwijnt.

Een stapel puin van meer dan elfhonderd ton ligt op den loswal te Deil gereed, om gebruikt te worden voor verharding van den nieuwen verkeersweg Geldermalsen-Asperen, tot den aanleg waarvan is besloten.

Een fiets werd tegen een waterbuis geplaatst, de vorst deed de buis springen, en nu is de fiets muurvast ap haar plaats gekluisterd.

Een foto van het afgebrande hulpkerkje van de Nederduitsch-Hervormde gemeente in Arnhem-Zuid, dat onlangs door een fellen brand verwoest werd. De schade is zeer belangrijk.

Op Woensdag 8 en Donderdag 9 Januari werd in de zalen van hotel „De Poort van Cleef” te Apeldoorn een noodbeurs gehouden. Na de opening werden de autoriteiten door het bestuur rondgeleid langs de ruim 70 stands. Derde van links is de voorzitter van de Apeldoornsche Middenstandscentrale, de heer A. Hofmeijer, die het initiatief nam tot het inrichten van een noodbeurs te Apeldoorn.

Een gedeeltelijk overzicht van de groote benedenzaal in „De Poort van Cleef” te Apeldoorn, waar voor het eerst een noodbeurs werd gehouden. Uit deze foto blijkt wel, dat de belangstelling groot was.

FELIX HAMMER:

Redder in den nood

Vervolg van blz. 19

zij haar aandacht op den volgenden, terwijl de twee anderen dom en schaapachtig voor zich uit zaten te kijken. Robert droeg zorg, zijn eigen gelaatsuitdrukking niet in den spiegel te bestudeeren. Hij dronk maar champagne en keek naar Ruth. Hij ontdekte, dat hij haar nu met een zekere onverschilligheid gade kon slaan. Wat een tooneelspeelster, dacht hij, hoe mooi en hoe misleidend! Men had een etiketje op haar moeten plakken zooals men dat op medicijnflesschen doet: Alleen voor zeer oppervlakkig gebruik! Maar hij wist het nu. Hij had een lesje gehad en zou het ter harte nemen. De eenige vraag was of hij door zou drinken tot hij dronken werd of weg zou gaan en het eerste het beste meisje oppikken, dat hem in den weg kwam.

Ten slotte besloot hij het laatste te doen. Hij wachtte tot Ruth weer met Stevan danste, daarna stond hij snel op en verliet het tafeltje. Wilfred scheen niet eens te merken, dat hij ging, hij staarde te ingespannen naar Ruth.

Hij kwam vlak langs Ruth en Stevan, terwijl hij over den dansvloer liep. Zij riep hem iets toe, maar hij boog alleen maar vormelijk voor haar en liep door naar de deur. Dicht bij de deur, aan een klein tafeltje, zat een meisje in een steenroode japon met een bleeken jongen man naast haar, die keek, alsof hij juist uit het graf was gestapt. Zij was knap, bijna even knap als Ruth, maar op een andere wijze, en het leek alsof ze zich verveelde. Zij glimlachte flauwtjes toen zij Robert aankeek en plotseling werd hij stoutmoedig.

„Hallo! Hoe gaat het?” Hij liep recht op het tafeltje af. „Ik had nooit gedacht, je hier te ontmoeten.”

Robert had een ijzigen blik verwacht en was heelemaal in de war toen het meisje hem scheen te herkennen, en het haar kennelijk plezier deed, hem te zien.

„Kijk eens aan, in eeuwen heb ik je niet gezien!” Haar oogen glansden van genoegen.

„Nee, het is lang geleden,” mompelde Robert. „Niet sedert... eh... wel, het is lang geleden.”

„Eeuwen,” beaamde het meisje.

„Heel lang,” stemde Robert toe. „Wil je... eh... zou je willen dansen?”

„Graag.” Zij wendde zich tot den bleeken jongen man en vroeg voor den vorm of hij het soms vervelend vond. Maar snel, voor hij kon antwoorden dat dit inderdaad het geval was, stond ze op en vlijde zich in Robert's armen.

Robert danste enkele oogenblikken met haar zonder te spreken. Hoe minder hij zei, hoe minder kans hij had, zich te verraden. Als hij het maar een tijdje volhield, dan zou het genoeg zijn. Hij bleef over den schouder van het meisje Ruth in het oog houden en Ruth ontweek zorgvuldig zijn blik. Hij was in de wolken, dat hij zoo'n knap meisje gevonden had.

„Laat eens kijken,” zei het meisje ten slotte. „Waar hebben we elkaar het laatste gezien?”

„Caïro,” stelde Robert snel voor.

„Nee, ik geloof niet, dat het in Caïro was. Ik ben daar nooit geweest... nu weet ik het! Het was in Juan-les-Pins.”

„Natuurlijk,” zei Robert. „Juan-les-Pins!”

„Ik herinner het me nu precies. Dat partijtje in die groote villa. Hoe aardig was dat! Maar ik moet tot mijn spijt bekennen, dat ik je achternaam vergeten ben.”

„Lake,” zei Robert. „Robert Lake.”

„Hoe dom van me. Natuurlijk. En ik ben Sonia Cornfeld. Ik geloof, dat je mijn naam ook vergeten was.”

„Nee, werkelijk niet. Eerlijk niet!” mompelde Robert en zegende haar, dat ze hem haar naam verteld had.

Hij danste gelukkig en tevreden voort. Hij begon haar reeds als een begeerenswaardige vrouw te beschouwen, niet alleen maar iemand waar hij Ruth mee wilde plagen. Hij hield van dat dikke, kroezige haar. Het was roodachtig. En zij had oprechte, vriendelijke oogen, oogen, waar je in kon gelooven, niet zooals die van Ruth. Het waren werkelijk mooie oogen als je ze goed bekeek. Het waren twee zonnen, die ondergingen aan een verren horizon en men keek er geboeid naar, in angst, dat ze langzaam uit het

gezicht zouden verdwijnen. Hij wilde niet dat ze verdwenen. Hè, dacht hij, ik moet al heel wat champagne gedronken hebben.

„Ben je hier alleen?” vroeg Sonia rustig.

„Nee, ik ben met een heeleboel menschen,” vertelde Robert haar.

„Om je de waarheid te zeggen had ik genoeg van mijn gezelschap. Daarom...”

Zij schonk hem een charmanten glimlach.

„Daarom kwam je op me toe en deed alsof je me kende.”

„Wat! Nee, dat begrijp ik niet.”

„Maar je hebt me toch nooit eerder gezien, is het wel?”

„Ben je dan niet Sonia Cornfeld?” trachtte Robert uit te wijken.

„O ja, ik ben wel Sonia Cornfeld, maar ik ben nog nooit in Juan-les-Pins geweest. En ik ken ook geen groote villa en ik heb je nog nooit ontmoet. Maar ik verveelde me ook in mijn gezelschap. Daarom liet ik me door je meetrouwen.”

Robert gaf het spelletje op.

„O juist. Ik hoop, dat je er geen spijt van hebt.”

„Heelemaal niet. Ik amuseer me kostelijk. Je danst heel goed en je lijdt niet aan melancholie.”

Robert lachte.

„Leed jouw gezelschap dan ook aan zwaarmoedigheid?” vroeg hij.

„Ja, die neiging heeft hij. Ik heb hem juist voor de vierde maal afgewezen. Wilfred doet je altijd een huwelijksaanzoek aan het begin van den avond en dan is hij heelemaal bedorven.”

„Wilfred! Is zijn naam werkelijk Wilfred?”

„Ja, ik ben bang, dat dat zijn naam is.”

„Maar dat is prachtig,” grinnikte Robert. „We stellen hem eenvoudig voor aan mijn gezelschap. Ruth verzamelt Wilfreds en ze is dol op zwaarmoedigheid.”

„Denk je werkelijk, dat je dat kunt doen?”

„Ik kan het, als je me belooft de rest van den avond met mij door te brengen.”

DE BERG VAN HAAR DROOMEN

Sue Loring, een eenzaam, dapper meisje, dat in haar eigen bestaan voorziet, ontwaakt uit een diepe bewusteloosheid en komt tot de ontdekking, dat zij in een der zalen van een New-Yorksche ziekenhuis ligt. De dokter geeft haar te verstaan, dat zij voorloopig niet mag gaan werken en Sue vindt onderdak bij haar petemoei op het platteland. Daar, in de schaduw van den berg van haar droomen, moet zij kiezen tusschen twee jongemannen — tusschen Nick, den New-Yorkschen monteur en Tonny, den stillen, jongen uitgever. De tweestrijd is fel en wij raden u ten stelligste aan dezen goed geschreven zielestrijd te lezen. „De berg van haar droomen”, door Barbara Webb, is de nieuwste roman in de serie „Avonduur-lectuur”. De prijs ervan bedraagt 15 cent. Verkrijgbaar bij onze kantoren, bezorgers en agenten.

Zij belooftde het en zoodra de dans uit was, haalden zij Wilfred II en namen hem mee naar Ruth's tafel. Hij protesteerde een paar keer; hij had blijkbaar een andere opvatting omtrent het doorbrengen van den avond, maar ten slotte ging hij gewillig en rustig mee. Ruth's oogen fonkelden even onheilspellend, toen hij Sonia voorstelde en Stevan keek zuurder dan ooit bij het gezicht van Wilfred II, maar er gebeurden geen ongelukken. Ruth keek een beetje bedroefd, een beetje teleurgesteld en heel miskend, maar haar trucjes hadden geen invloed meer op Robert. Zij besefte dit zelf en gaf hem voorloopig op. Wilfred II begon reeds met groote koeienoogen naar haar te staren in stomme aanbidding en zij kon de verleiding niet weerstaan, hem bij haar verzameling te voegen.

Robert bracht den geheelen verderen avond met

Sonia door en genoot evenzeer van haar gezelschap als van de booze blikken van Ruth. Sonia was voor een deel Amerikaansch van afkomst en sprak met een licht, bijzonder aantrekkelijk accent. Hij had nog steeds het vreemde gevoel, dat haar oogen achter haar onderste oogleden zouden wegzinken en dat het dan nacht zou zijn. Of het van den champagne kwam of niet, allerlei merkwaardige vergelijkingen en beelden kwamen bij hem op, terwijl hij met haar danste. Hij ontdekte, dat hij nu zijn element gevonden had. Lisa had de onstoffelijke lieftalligheid van de lucht en Ruth was bezeten van de donkere en onzekere hartstochten van de zee. Hij was altijd bang geweest als hij de lucht inging en dikwijls had hij op zijn reizen te kampen gehad met zeeziekte. Hij voelde zich noch op zee, noch in de lucht thuis. Maar Sonia was anders. Zij was als de aarde, de goede, oude, vruchtbare aarde, mooi als de aarde in Mei, vond hij. Hij begreep haar. Geen trucjes. Geen teleurstellingen. Hij kon altijd op haar vertrouwen. Voor het eerst sedert hij bij de Seymours was gaan wonen, voelde hij zich op zijn gemak, op vasten bodem na een benauwende reis en hij danste als in een gelukkigen droom. Hij was nog gelukkiger, toen Sonia hem toestond haar naar huis te brengen en zij met zijn tweeën wegslopen. Ruth danste juist met Stevan, terwijl zij de zaal verlieten, en de twee Wilfreds zaten in stomme aanbidding naar dit schouwspel te kijken.

TWEEËNTWINTIGSTE HOOFDSTUK

Den volgenden morgen zat Robert recht op in bed, streek zich over zijn verwarde haren en trachtte tot zichzelf te komen. „Nee, nee. Nou goed nadenken,” mompelde hij bij zichzelf. „Dit moet de weeromstuit zijn en als er één ding is, waar iemand voorzichtig mee moet zijn, is 't de weeromstuit. Iedereen kan je dat zeggen. Ik kan niet verliefd op Sonia zijn. Gisteravond was ik immers nog verliefd op Ruth en op Lisa een week geleden. En nu is het Sonia. Wat is dat toch eigenlijk voor een raar ding: liefde? Ik heb altijd gedacht, dat het een nette, eenvoudige geschiedenis was en dat je wist waar je aan toe was en in de eerste plaats waar je van hield. Maar zoo is het niet. Je krijgt het maar zoo plotseling, net als kleptomanie, juist wanneer je er het minst op verdacht bent. Misschien dat een paar aspirintjes zouden helpen... Waar zijn mijn aspirines? Ze smaken naar woestijnzand. Zoo droog. Het wordt werkelijk tijd, dat ik ga trouwen. Dat is natuurlijk de juiste oplossing. Ik moet met iemand trouwen en dan is het uit met dat getwijfel. Ik kan zoo niet doorgaan, ik word voor iedereen een last. En ik heb nog maar drie weken verlof. Kan ik verloofd raken en trouwen in drie weken? Er zijn toch speciale faciliteiten als je haast hebt!”

De aspirine deed hem goed en hij voelde zich nu kalm en beheerscht, toen hij uitging om met Sonia te lunchen. Dat hadden zij den vorigen avond op de stoep van haar woning afgesproken. Hij had er op aangedrongen. Hij wilde nu wel, dat hij het niet gedaan had, maar hij voelde, dat hij meester van de situatie zou zijn. In het koude daglicht zou hij beseffen, dat het allemaal gekheid was geweest en zij natuurlijk ook en zij zouden samen lachen en als goede vrienden scheiden. Maar hij merkte, dat hij niet van haar wilde scheiden toen zij bij de lunch tegenover hem zat. Hij hield nog steeds van de kleur van haar haar, juist dat roodachtige, daar hield hij van. En haar oogen zonken nu niet achter den horizon. Zij waren vriendelijk en vol belangstelling. En hij hield vooral van haar oprechte wijze van spreken. Dat was natuurlijk haar Amerikaansche afkomst. Zij vertelde hem alles van zichzelf: hoe zij in weelde was grootgebracht, hoe haar vader al zijn geld aan de beurs verloren had, hoe zij als winkelmeisje gewerkt had, als mannequin en dat ze zelfs een garage gehouden had. Het scheen, dat ze zich in elk beroep thuis voelde en hij hield van vrouwen die tot dit alles in staat waren en er toch nog elegant uitzagen. Het speet hem vreeselijk, dat hij niet zoo eerlijk kon zijn als zij. Maar hij mocht niet anders zijn dan hij zich voordeed bij de Seymours en daarom vertelde hij haar alles omtrent zijn expeditie naar China en de panda, die gestorven was. Zij leefde heelemaal mee.

Hij was nog steeds bezorgd, toen zij afscheid genomen hadden, vooral toen hij zich herinnerde, dat hij had afgesproken den volgenden middag met haar uit te gaan.

Wordt vervolgd

Het schaatsenrijden is 'n sport voor jong en oud: een 81-jarige oude dame rijdt een baantje met haar kleinkind.

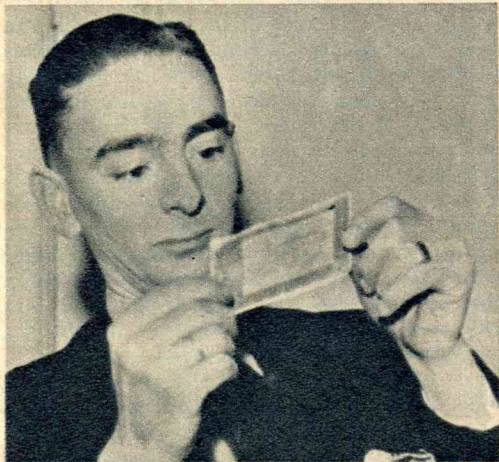
(Foto Polygoon)

In de ijzige koude werken de arbeiders van het Amsterdamsche waterleidingbedrijf te Weesperkarspel aan de filters om de randen ijsvrij te houden, daar deze anders stuk zouden vriezen. Het met de lange houten hamers stukgeslagen ijs wordt met stalen schepnetten naar de pompen gevoerd.

(Foto Polygoon)

Binnenlandsch Nieuws

Let op uw zilverbons van f 2.50! Er is geconstateerd dat van de zilverbons van f 2.50 met witten ondergrond verschillende valsche exemplaren in omloop zijn.

(Foto Pax-Holland)

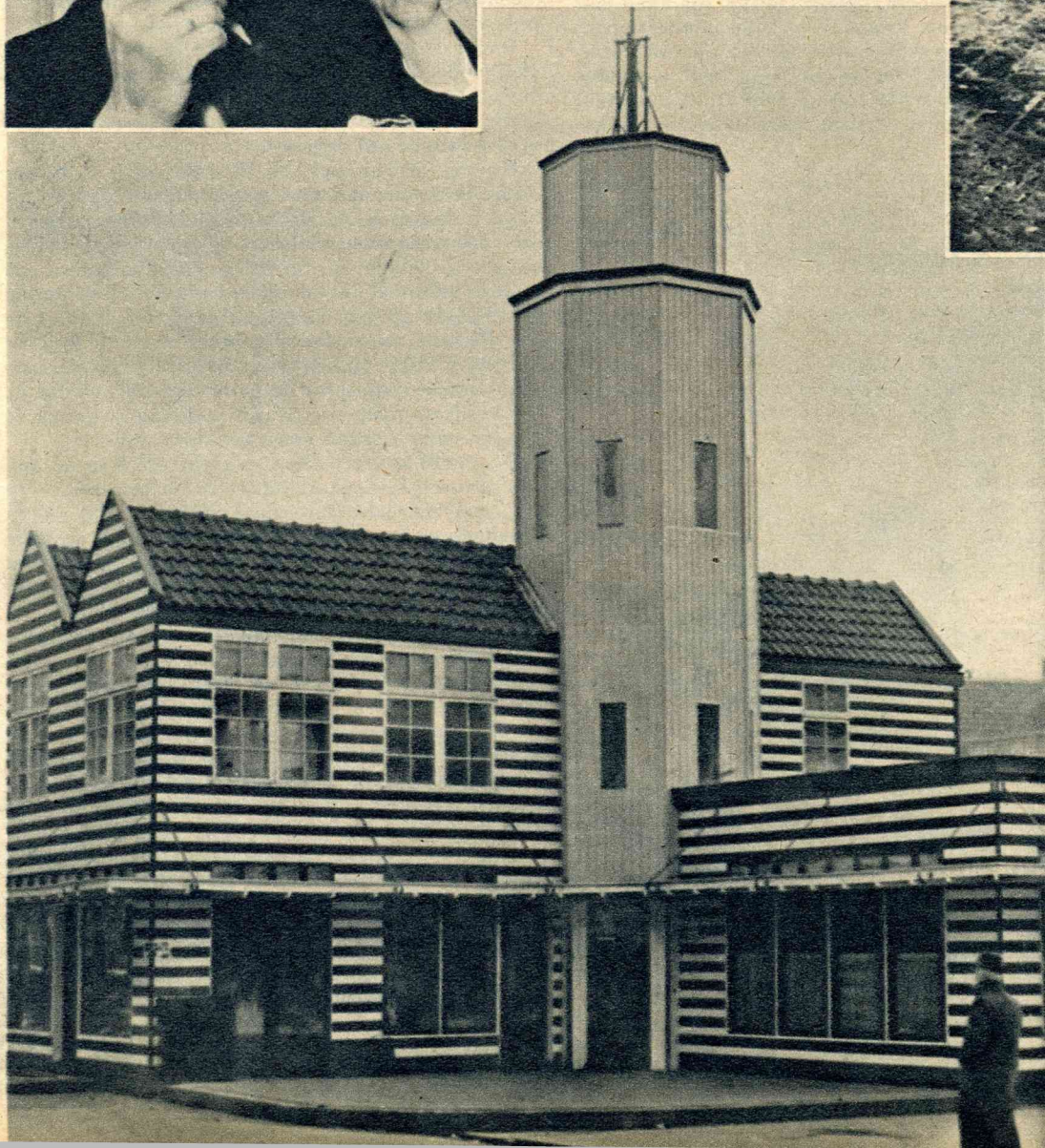
Aan de noodwinkels te Middelburg is veel zorg besteed, zoodat zij het stadsbeeld eerder verfraaien dan ontsieren.

(Foto Polygoon)

In de buurt van de Recht- en Kromboomsloot te Amsterdam is door de bewoners geld bijeen gebracht voor den aankoop van zakken, inhoudende een dreg met lijn. Die zakken zullen aan de vele bruggen in de buurt bevestigd worden.

(Foto Polygoon)

In den oudejaarsnacht heeft de gewezen soldaat van den opbouwdienst, de 24-jarige Hagenaar Engels, een kranige daad verricht. Ondanks het feit, dat hij met griep te bed lag, bedacht hij zich geen oogenblik toen hij door iemand die te water geraakt was om hulp hoorde roepen. Hij snelde naar buiten, sprong in het ijskoude water en wist den drenkeling te redden.

BEROEMDE OPERA'S EN HAAR COMPONISTEN

Karl Maria von Weber

(1786–1826)

Zeer groot is de betekenis van den schep-
per van de aan allen
bekende Aufforderung zum

DOOR COR BACKERS

Tanz geweest voor de vestiging eener nationale Duit-
sche opera, daar in dien tijd zoowel burgers als edelen
een groote voorliefde hadden voor de Italiaansche
operakunst. En alsof dit op zichzelf nog niet genoeg
was, legde Weber met zijn opera's ook nog den
grondslag voor het latere muzikdrama, op welk
gebied hij voor Wagner het lichtend voorbeeld
gewees is.

Weber aanschouwde den 18den December 1786
te Eutin voor het eerst het levenslicht als zoon van
den reizenden theaterdirecteur Franz Anton Weber.
Noch van een regelmatig schoolbezoek, noch van
een degelijke muzikale opvoeding kon ook maar
eenigszins sprake zijn door het zwervende leven
zijner ouders.

Toch schreef hij reeds op twaalfjarigen leeftijd zijn
eerste opera, *Die Macht der Liebe und des Weines*,
waarvan de inhoud, zijn leeftijd in aanmerking
genomen, indruk heeft gemaakt. Dit werk had echter
geen succes, wel zijn in 1800 te Freiburg opgevoerde
komische opera *Das Waldmädchen*, waarvan
Weber later zelf schreef, dat zij het resultaat was van
vele wonderlijke verhalen over vereerde meesters,
die hij toen wilde nastreven.

Als pianist trok hij overal bijzonder de aandacht
door zijn virtuoos spel en behaalde daarmee groote
successen op zijn kunstreizen. Te Weenen gekomen
stelde hij zich daar onder leiding van den voor-
treffelijken paedagoog Abbé Vogler, die spoedig de
leemten in zijn muzikale ontwikkeling ontdekte en
hem aanraade voorloopig het componeeren te
staken en de werken van de oude meesters te gaan
bestudeeren. Hoewel het den jongeling zwaar viel
niet scheppende werkzaam te mogen zijn, gehoor-
zaamde hij toch zijn leeraar en de vruchten van deze
met ijver volbrachte studie bleven dan ook niet uit.

Op aanbeveling van Vogler werd Weber aan den
schouwburg te Breslau tot kapelmeester benoemd
(1804), waar hij de onvoltooid gebleven muziek van
het sprookje *Rübezahl* schreef, waarvan alleen

de ouverture bekend gewor-
den is onder den naam van
Beherrscher der Geister.

Van zijn thans niet meer

of zeer weinig gespeelde en vrijwel onbekende
opera's moeten hier nog genoemd worden: Peter
Schmoll und seine Nachbarn, de komische eenacter
Abu Hassan en Silvana. Behalve de hier genoemde
dramatische composities verschenen er van zijn hand
nog piano- en orkestwerken (sonaten voor piano,
pianoconcert in Es) en liederen. Van zijn zangmuziek
werd vooral de cyclus *Leyer und Schwert* zeer
bekend, die, onder invloed van den vrijheidsoorlog
tot stand gekomen, Weber's naam op slag bekend
deed worden (1813).

Te Praag, waar hij toen werkzaam was, leerde hij
de zangeres Karoline Brandt kennen, waarmee hij
in 1817 in 't huwelijk trad. In hetzelfde jaar werd hij
door den koning van Saksen belast met de leiding
van een Duitse opera te Dresden: hier ontstonden
de Jubel-ouverture, een ook nu nog graag gehoord
orkestwerk, de wereldberoemde *Aufforderung zum*
Tanz voor piano en de opera *Der Freischütz*.

Dit laatste werk beteekende een mijlpaal in de
geschiedenis van de Duitse toonkunst, want met
dit werk legde hij het fundament voor een nationale
Duitse opera. Zooals reeds gezegd, was de invloed
van de Italiaansche operacultuur zeer groot, zij
beheerschte het geheele repertoire en Weber schreef
toen: „De heeren Italianen laten natuurlijk hemel
en hel op mij los, om mij en de heele Duitse opera
te verdrijven, zij zullen echter tegen een blok loopen.”
Niet te Dresden maar te Berlijn beleefde *Der*
Freischütz haar première (21 Juni 1821), waar
bereids in Maart van dat jaar zijn *Preciosa*, een
tooneelstuk met muziek, opgevoerd was. De *Frei-*
schütz behaalde een overweldigend succes en Weber
werd de held van den dag.

Zijn volgende opera, de *Euryanthe*, die twee jaar
later ter opvoering kwam, vond veel minder bijval,
wat ten deele te wijten was aan de nieuwe vorm-
behandeling, die Weber in dit werk had toegepast,
en daarvan moest het toen geheel anders georiën-
teerde publiek niets hebben. Deze mindere belang-

*Uit de opera Oberon:
ridder Huon draagt de
bewusteloze Rezia aan
land.*

stelling voor het door den kunstenaar zelf hooger
gestelde werk griefde hem zoozeer, dat het blijvend
succes van *Der Freischütz* een ergernis voor hem
werd.

Ook buiten de grenzen van zijn vaderland hadden
Weber's werken de aandacht getrokken en de directie
van het „Covent Garden Theater” te Londen noo-
digde hem uit een opera voor haar te schrijven.
Hoewel zijn zwakke gezondheid, waarvan hij van
zijn prille jeugd af de nadeelen had moeten onder-
vinden, den compositiearbeid van een dergelijk
omvangrijk werk eigenlijk niet meer toeliet, ving hij
met het schrijven der muziek voor de *Oberon* aan.
Hij reisde naar Londen, waar de eerste twaalf voor-
stellingen onder zijn persoonlijke leiding plaats
vonden en groot was de hulde, die men den reeds
doodzieken kunstenaar bracht. Het verlangen om
huiswaarts te keeren werd steeds grooter bij hem;
nog eenmaal zou Weber te Londen concerteeren en
dan wilde hij naar zijn vaderland terugkeeren. Het
mocht niet zoo zijn, want den morgen van zijn ver-
trek vonden zijn vrienden hem dood in bed.

Onder de klanken van Mozart's Requiem werd hij
daar onder de grootste deelneming begraven, doch
door Wagner's bemoeiingen werd in 1844 zijn
stoffelijk overschot naar Dresden overgebracht en
in het familiegraf bijgezet.

Hoewel Weber zich bij de compositie van *Der*
Freischütz nog aan den gebruikelijken operavorm
hield — een serie afgesloten muziekstukken afgewis-
seld met gesproken dialogen — zijn er toch enkele
nieuwe gedachten in verwerkt. Zoo vinden we een
grootter verband in de onderdeelen en het drama
wordt meer op den voorgrond geplaatst doordat de
hoofdfiguren zuiverder uitgebeeld worden. Ook de
ouverture krijgt bij hem meer de betekenis van een
werkelijke inleiding tot de handeling zelf, omdat de
belangrijkste momenten van het drama ons reeds in
de ouverture worden aangekondigd.

De hoofdpersonen Max, Agathe en Kaspar zijn
echt menscheijk gekarakteriseerd en het onderwerp
zelf, met zijn echt Duitse volksleven, zijn woud-
geheimen en tooverspel, gaf den componist de volle
gelegenheid zich hierin uit te zingen. Boven alles
worden we in *Der Freischütz* getroffen door de vaak
bekoorlijke en meeslepende melodieën, die wel het
sterkste bewijs van 's componisten buitengewone
muzikale gevoeligheid zijn.

De loop van het verhaal komt kort gezegd op
het volgende neer: de jonge jager Max houdt van
Agathe, dochter van den houtvester Cuno. Om haar
te kunnen trouwen moet hij echter zijn bekwaamheid
bewijzen door den jaarlijkschen schietwedstrijd te
winnen. Dit gelukt hem niet en zijn vriend Kaspar
stelt hem nu voor met den Zwarten Jager Samiel
te onderhandelen. Deze kan hem de „vrijkogels”
leveren waarmee onfeilbaar geschoten wordt. Max
laat zich eerst overhalen als hij met Kaspar's vrij-
kogel een hoog in de lucht vliegende adelaar bij
duisternis weet te treffen. 's Nachts klokslag twaalf
uur zullen zij in de Wolfsschlucht komen, waar
Kaspar de vrijkogels zal gieten.

Kaspar haalt Samiel over te zorgen, dat een der vrijkogels Agathe zal treffen. Als Max den volgenden dag op de baan aan het schieten is, treft een vrijkogel Agathe; gelukkig is zij slechts licht gewond. Kaspar biecht zijn valsch gedrag en wordt tot straf in de Wolfsschlucht geworpen.

Bijzonder expressief is het trio met koor voor Max, Kaspar en Cuno: „O, diese Sonne”, vooral het booze karakter van Kaspar is prachtig in de muziek tot uitdrukking gebracht. De liefelijke maar weemoedige melodie, waar Max zich herinnert hoe hij door zijn geluk bij de jacht Agathe's liefde won, zal velen mijner lezers bekend voorkomen zonder te vermoeden dat zij tot deze opera behoorde:

Als Kaspar zijn vriend heeft weten over te halen, hooren we zijn sinistere en met een duivelsch genoegen gezongen aria: „Triumpf! Triumpf! Die Rache gelingt!” en wanneer Agathe des avonds op haar geliefde wacht en door den prachtigen sterrenhemel vredig gestemd wordt, klinkt haar vroom gebed: „Leise, leise, fromme Weise”, waarvan de eenvoudige, teere, maar zeer expressieve melodie niet nalaat ontroering te wekken (2e acte):

Eindelijk komt Max en Agathe ziet dat hij goed geschoten heeft, dat geeft nieuwe hoop voor hun toekomstig geluk en haar verrukking zingt zij uit in de van een hevige passie doortrilde melodie:

die velen zeer vertrouwd in de ooren zal klinken.

Dat alles, wat in die dagen voor de toeschouwers boeiend was, onze onverdeelde belangstelling nog zou hebben, zou een onjuiste bewering zijn, toch weet de bekende Wolfsschlucht-scène uit deze opera nog altijd de noodige spanning bij het auditorium te wekken.

Kaspar is in de Wolfsschlucht bezig om rond een doods-hoofd een kring van zwarte steenen te leggen. Schrikaan-jagende geluiden in het orkest, in de verte het slaan van een torenklok, terwijl we de geesten hooren zingen: „Milch des Mondes fiel aufs Kraut”. Het vuur, waarop straks de kogels gegoten zullen worden, wordt ontstoken; Max verschijnt, maar aarzelt als hij den geest van zijn moeder ontwaart, doch weer weet zijn kwade vriend hem te bepraten. Kaspar roept Samiel aan, spreekt de tooverformule uit en giet de kogels. Plotseling breekt er een hevig onweer los, vlammen slaan uit de aarde, blikseminstralen teekenen zich tegen de bergen af, Kaspar wordt tegen den grond geslagen, Max klampt zich aan een boom vast en schreeuwt. Ineens wordt de natuur kalmer en daar verschijnt Samiel. Max slaat een kruis en valt bewusteloos neer.

Van de derde acte moeten nog genoemd worden Agathe's cavatine „Und ob die Wolke sie verhülle”, het koor der bruidseisjes, het prachtige, van levensblijheid tintelende jachtkoor en de jubelende finale met koor en solisten, waarbij nogmaals de melodie van Agathe's aria uit de tweede acte klinkt (All meine Pulse schlagen).

In de Euryanthe heeft Weber geheel met den ouden vorm gebroken, hier vindt men namelijk geen gesproken dialogen meer. Het leidmotief krijgt een belangrijke taak te vervullen en heeft invloed op de ontwikkeling van de muzikale handeling; in dit verband moet dan ook op de slotscène van deze opera gewezen worden, wijl het een meesterstuk van muziekdramatische compositie genoemd mag worden.

De Euryanthe is waarschijnlijk Weber's beste schepping, waarmede hij de achting van kunstkenner en musici gewonnen heeft; in het volk leeft hij echter door zijn Freischütz, die wel altijd de meest geliefde opera van dezen componist zal blijven. Bovendien is het gegeven van de Euryanthe niet interessant genoeg om van begin tot einde te kunnen boeien, wat te betreuren is voor de doorgaans zeer schoone muziek. Vooral deze opera strekte Wagner tot voorbeeld, en de opmerking, die men wel gemaakt heeft, dat zij een voorstudie van de Lohengrin genoemd moet worden,

is zeer zeker te wettigen.

Evenmin als de opera

Euryanthe heeft de Oberon de populariteit van een Freischütz kunnen bereiken. Deze sprookjesopera heeft voor het heden-daagsche publiek niet meer die bekoring als voor hen, die een eeuw geleden de opera plachten te bezoeken. Ongetwijfeld zijn er groote schoonheden in de partituur aan te wijzen en de ouverture is en blijft een geniaal stuk muziek, waar men ook nu nog met veel genoegen naar luisteren kan.

De belangrijkste muzikale momenten uit dit werk zijn, in de eerste acte: Huon's groote scène, waarin hij herinnert aan den roem, dien hij door zijn overwinningen in den strijd heeft verworven; in de tweede acte komt een aantrekkelijk kwartet voor; vervolgens Puck's aanroeping van de

geesten en hun antwoord; de bekende „Ozeanarie” van Rezia: het gezang van de zeemeermin en de finale van de derde acte.

Tegenwoordig wordt deze opera zelden of nooit meer opgevoerd, waarom een gedetailleerde bespreking achterwege kan blijven. Alleen Der Freischütz heeft zich tot in onzen tijd op het gangbare operarepertoire kunnen handhaven.

Weber's onvoltooid gebleven komische opera Die drei Pintos werd door Gustav Mahler in 1887 bewerkt en een jaar later te Leipzig opgevoerd.

Veel van 's kunstenaars oeuvre is nu in het licht van dezen tijd verbleekt, zijn instrumentale werk, in het bijzonder zijn pianomuziek, was te zeer op het uiterlijk effect ingesteld en miste een dieperen achtergrond. Wat hij voor de ontwikkeling van den operavorm betekend heeft, is echter voor immer in de geschiedenis der toonkunst opgeteekend.

Een groot deel van de kostbare verzameling van den Weenschen schoenmaker-historicus Schmid moet wegens plaatsgebrek in zijn museum in kasten opgetast blijven.

Van rietleer en met koperdraad bewerkt zijn deze laarzen van een Perzisch vorst; de hak diende als spoor.

Hans Sachs heeft ons geleerd, dat een schoenmaker nog weleens wat meer machtig kan zijn dan schoenen maken alleen. En wanneer zijn bescheiden leerling Schmid uit Weenen dan ook al niet de dichter van de schoenmakerij mag zijn, dan is hij — om 't eens met een modewoord te zeggen — toch haar cultuurhistoricus. Zoolang hij zijn brave handwerk bedreven heeft, is hem de speurzin uit zijn leerjaren bijgebleven: hoe sinds menschenheugenis de menschen uit aller heeren landen hun schoenen gemaakt, gevormd, gestileerd en versierd hebben.

Deels kon die weetgierigheid bevredigd worden uit vakliteratuur en tijdschriftartikelen, deels uit historiewerken, die dan ook een uitgebreide bibliotheek in de schoenmakerswoning zijn gaan vullen. Maar liefde en belangstelling voor zijn vak en zijn

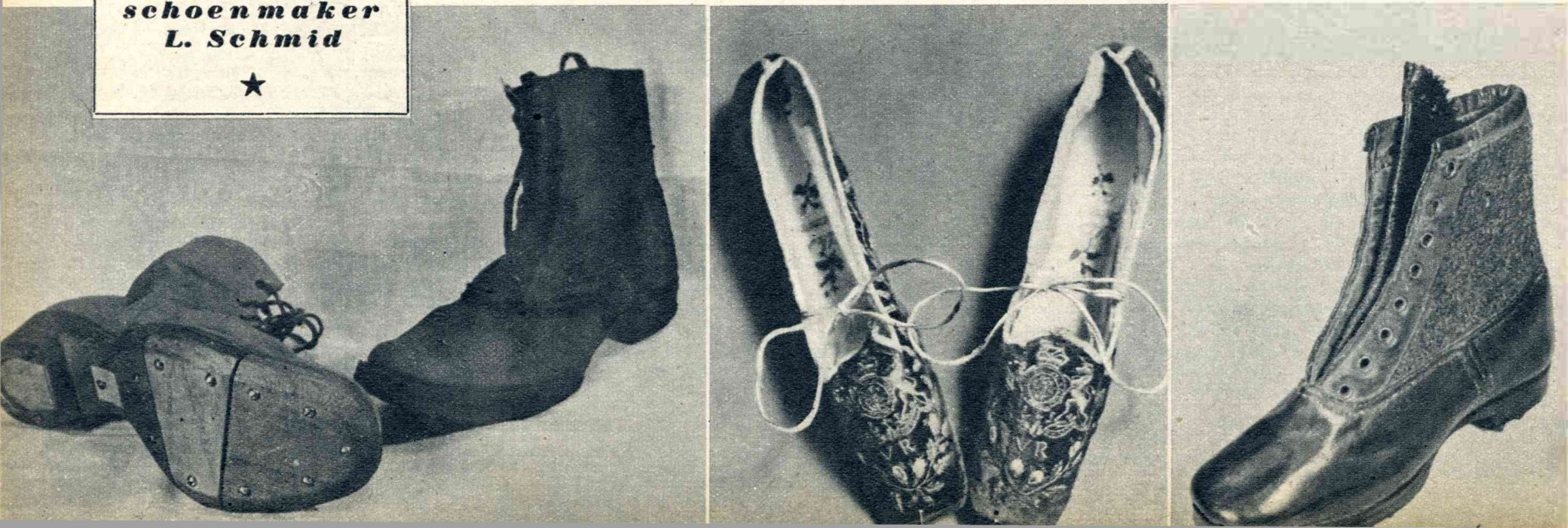
CULTUURGESCHIEDENIS VAN DEN SCHOEN

★
**Het schoenen-
museum van
den Weenschen
schoenmaker
L. Schmid**
★

Van allerlei soort zijn er de oorlogsschoenen uit den vorigen oorlog: papier en hout vormen de voornaamste bestanddeelen.

De kroningsschoenen van koningin Victoria, uit rood-violet fluweel met in goud het koninklijk wapen.

Keizer Franz Joseph leeft hier voort in een jachtbot-tine uit den jare 1850.

Hier ziet u, hoe een houten schoen, een eenigszins veredelde Hollandsche klomp, met gouden versiering ingelegd, voor kerkelijke plechtigheden ooit kon dienst doen.

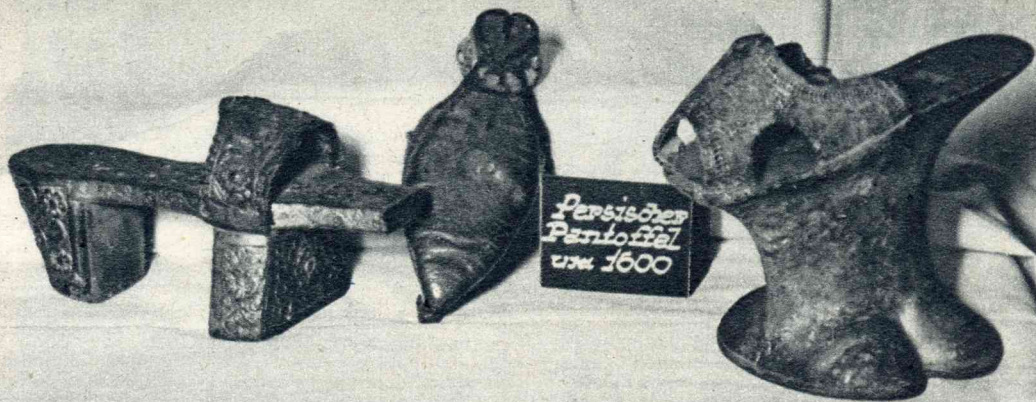
Onder elkaar: schoenen van den wijsgeer Immanuel Kant, en de brocaatschoenen, die Napoleon bij zijn kroning in 1804 droeg.

kunst dreven den Weenschen schoenmaker verder. Eerst ontstond een verzameling van de gebruikelijke tot de meest ongebruikelijke leersoorten, tot en met ooievaars- en menschenleer compleet.

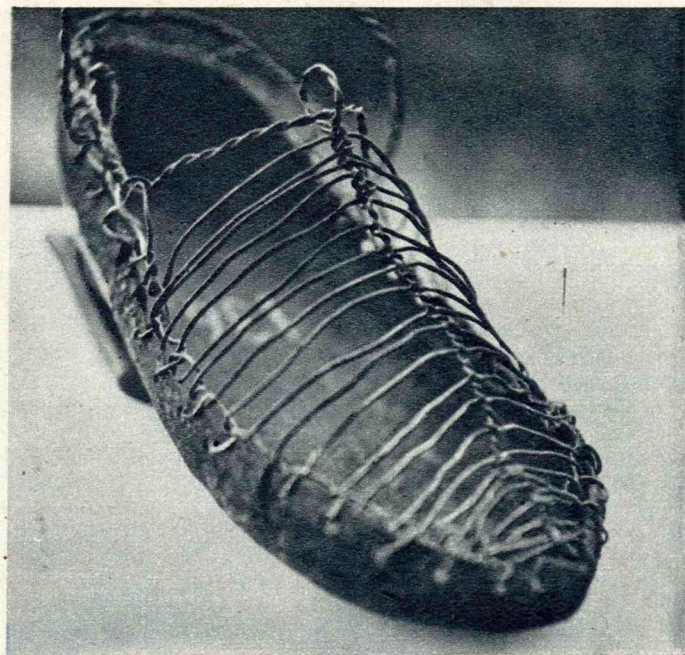
Maar al spoedig werden ook door toevallige aankopen de grondslagen gelegd voor een in tientallen jaren nu verwonderlijk volledig geworden historische verzameling van schoenwerk, uit alle landen en alle tijden. En of u nu belang stelt in Perzische pantoffels, in nood schoenwerk uit oorlogsperiodes, in rijlaarzen of jachtschoenen van koningen en keizers, sheiks en maharadja's, in de balschoenen van keizerin Elisabeth of de dansschoentjes van Fanny Elsler — u zult weinig bedenken kunnen, dat niet voorhanden is in het kostbare museum van den eenvoudigen maar leergierigen Weenschen schoenmaker.

Zulk een verzameling kon natuurlijk alleen tot stand komen met behulp van talloze over heel de wereld verspreide vrienden en relaties, die mede belang stelden in de aspiraties van dezen vakman, die zijn branche technisch, historisch en kunstzinnig op zoo volmaakte wijze beheerscht. Dat in zoo'n simpele schoenmakerswoning zoo talloze draden uit heel de wereld samenkomen — dat u hier een spiegel vindt van ontelbare culturen van alle volken en tijden — dat is de kroon op den jarenlangen onvermoeiden arbeid en den fijnen speurzin van een ambachtsman, die beseftte: dat ieder menschenwerk een kunst en een wetenschap kan zijn, wanneer het met de hoogste toewijding en het diepste inzicht wordt verricht.

Weensch schoenwerk uit de vorige eeuw is hier vertegenwoordigd in (links) de schoenen van keizerin Elisabeth en (rechts) dansschoentjes van Fanny Elsler.

Tot de kostbaarste exemplaren behooren de Turksche steltschoen, met bewerkt zilver bekleed (links), de Perzische vrouwenpantoffel uit ca. 1600 (midden) en de rechtsche loccoli, voetbekleding eener voorname Venetiaansche, eveneens uit ongeveer 1600, bestaande uit ezelsleer en kurk.

Wat de Bosnische boeren dragen lijkt toch niet comfortabeler dan een Hollandsche klomp.

In den tijd van den Ouden Frits woog zoo'n rijlaars nog zeven kilo!
(Archiefphoto's)

(Eigen opnamen)

Een vlotte jumper voor de bakvisch

BOVENWIJDTE ONGEVEER 82-88 CM

Dit sportieve jumpertje met de ingebreide strepen zal wel in den smaak vallen van onze jonge meisjes. Het modelletje is heel geschikt voor de verwerking van onze restjes, zoodat we zonder veel punten uit te geven een degelijk, warm kledingstuk kunnen maken.

Benodigdheden: ong. 200 gram donkerblauwe, ong. 50 gram roode en ong. 50 gram witte vierdraads zephyrwol, 2 lange aluminium breinaalden met knop nr. 2½ en 3 en een ritssluiting (voor den schouder) van ong. 11 cm.

Maten. Bovenwijdte ong. 82-88 cm; lengte ong. 47 cm; mouwlengte ong. 57 cm.

HET RUGPAND

Met de donkerblauwe wol en naalden nr. 2½ zetten we 100 st. op en breien hierboven voor den boord ong. 6 cm steeds afwisselend 2 r., 2 av. (r. boven r. en av. boven av.); daarna breien we verder met naalden nr. 3 in tricotsteek, dus alle heengaande naalden r. en alle teruggaande naalden av. Uit den eersten en laatsten st. van de 6e, 18e, 30e, 42e en 54e naald breien we 2 st. (110 st.).

Wanneer we in totaal ong. 30 cm gebreid hebben, breken we den draad af en breien verder met de

(wit boven wit en rood boven rood van de 7e en 8e naald).

De volgende 6 naalden breien we wit, waarna we nogmaals het roode patroon inbreien; daarna breien we verder met de witte wol. Bij de 5e naald hiervan kanten we voor *den hals* de middelste 28 st. af; boven de laatste 29 st. van deze naald breien we dan eerst *den linkerschouder*. Aan het begin van de 7e naald kanten we voor den hals nog 1 st. af, waarna we voor den schouder aan het begin van de 8e en 10e naald 9 st. afkanten en aan het begin van de 12e naald 10 st.

Boven de 29 st., die we nu nog op de naald hebben, breien we *den rechterschouder* op dezelfde, doch tegengestelde wijze.

HET VOORPAND

breien we hetzelfde als het rugpand, tot ná de tweede roode patroonstreep. Daarna

witte wol; we beginnen dan met den pas en tegelijkertijd met de armsgaten.

De eerste 6 naalden breien we geheel wit, terwijl we aan het begin van de 1e en 2e naald 5 st. afkanten, aan het begin van de 3e en 4e naald 3 st. en aan het begin van de 5e en 6e naald 2 st. (90 st.).

7e naald: 1 st. afkanten, verder steeds afwisselend 3 wit, 1 rood.

8e naald: 1 st. afkanten en verder rood boven rood en wit boven wit.

9e naald: 1 st. afkanten, 1 wit, verder steeds afwisselend 3 rood, 1 wit. (De middelste van de 3 roode st. komt boven den rooden st. van de 2 voorgaande naalden).

10e naald: als de 8e naald (86 st.).

11e tot en met 16e naald: rood.

17e en 18e naald: als de 9e en 10e naald, alleen zonder af te kanten, dus steeds afwisselend 3 rood, 1 wit (rood boven rood en wit boven wit van de 10e naald).

19e en 20e naald: als de 7e en 8e naald, alleen zonder af te kanten, dus nu steeds afwisselend 3 wit, 1 rood

breien we weer verder met de witte wol, doch nu kanten we reeds bij de 1e naald de middelste 18 st. af voor den hals; boven de laatste 34 st. van deze naald breien we dan eerst *den rechterschouder*. Voor *den hals* kanten we aan het begin van de 3e naald 3 st. af, aan het begin van de 5e naald 2 st. en aan het begin van de 7e naald 1 st. (28 st.); voor den schouder kanten we aan het begin van de 8e en 10e naald 9 st. af en aan het begin van de 12e naald 10 st. Boven de 34 st., die we nu nog op de naald hebben, breien we *den linkerschouder* op dezelfde, doch tegengestelde wijze.

DE MOUW

We beginnen aan den bovenkant, zetten met de witte wol 84 st. op en breien hierboven in tricotsteek en wel als volgt:

1e naald: 50 r., omkeeren.

2e naald: 16 av., omkeeren.

3e naald: 18 r., omkeeren.

4e naald: 20 av., omkeeren.

5e naald: 2 wit, verder steeds afwisselend 1 rood, 3 wit. In totaal 21 st. We zijn nu dus begonnen met het inbreien van het streppatroon en gaan hiermee door op dezelfde wijze, als is beschreven bij het rugpand.

6e naald: 22 in patroon, omkeeren.

7e naald: 24 in patroon, omkeeren.

8e naald: 26 in patroon, omkeeren.

9e naald: 27 in patroon, omkeeren.

10e naald: 28 in patroon, omkeeren.

11e naald: 30 in patroon, omkeeren.

12e naald: 32 in patroon, omkeeren.

13e naald: 33 in patroon, omkeeren.

14e naald: 34 in patroon, omkeeren.

15e naald: 36 in patroon, omkeeren.

16e naald: 38 in patroon, omkeeren.

17e naald: 39 in patroon, omkeeren.

18e naald: 40 in patroon, omkeeren.

19e naald: 42 wit, omkeeren.

20e naald: 44 wit, omkeeren.

21e naald: 45 wit, omkeeren.

22e naald: 46 wit, omkeeren.

23e naald: 48 wit, omkeeren.

24e naald: 50 wit, omkeeren.

25e naald: 51 in patroon (1 wit, verder steeds afwisselend 1 rood, 3 wit), omkeeren.

26e naald: 52 in patroon, omkeeren.

27e naald: 54 in patroon, omkeeren.

28e naald: 56 in patroon, omkeeren.

29e naald: 57 in patroon, omkeeren.

30e naald: 58 in patroon, omkeeren.

31e naald: 60 in patroon, omkeeren.

32e naald: 62 in patroon, omkeeren.

33e naald: 63 in patroon, omkeeren.

34e naald: 64 in patroon, omkeeren.

35e naald: 66 in patroon, omkeeren.

36e naald: 68 in patroon, omkeeren.

37e naald: 69 in patroon, omkeeren.

38e naald: 70 in patroon, omkeeren.

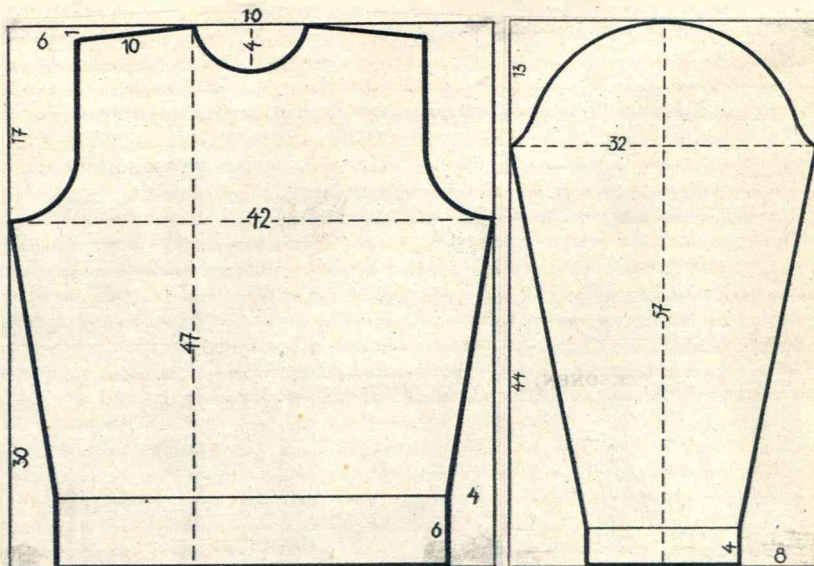
39e naald: 72 wit, omkeeren.

40e naald: 74 wit, omkeeren.

41e naald: 79 wit, omkeeren.

42e naald: 84 wit.

Nu breien we verder met de donkerblauwe wol boven alle steken. Aan het begin en einde van iedere 6e naald breien we 2 st. te zamen, tot

we nog 42 st. over hebben. Wanneer we in totaal ong. 53 cm gebreid hebben, breien we voor den boord ong. 4 cm steeds afwisselend 2 r., 2 av. (r. boven r. en av. boven av.), waarna we afkanten. Nu persen we de verschillende deelen luchtig onder een vochtigen doek op en naaien ze in elkaar. Den linkerschouder laten we open. Langs den hals nemen we 80 st. op en breien hierboven met de donkerblauwe wol 6 naalden steeds afwisselend 2 r., 2 av. (r. boven r. en av. boven av.), waarna we losjes afkanten. Ten slotte naaien we in den linkerschouder de ritssluiting.

Klop de massa op het vuur tot een luchtige puree. Snipper het uitje en laat het in wat boter of vet even fruiten.

Vul een schotel laag om laag met aardappelpuree en gewasschen zuurkool, strooi over de puree telkens een weinig van den gesnipperden ui en zorg dat de onderste en bovenste laag uit aardappelpuree bestaat.

Strooi er wat paneermeel op, leg hier en daar een klein stukje boter of vet en laat den schotel in een heeten oven staan. Dien het gerecht op, zoodra er een mooi bruin korstje op gekomen is.

SCHOTELTJE VAN BRUSSELSCH LOF MET KAAS

1½ kg Brusselsch lof, 2 dl water, waarin wat zout en een stukje boter is opgelost, 125 gram in kleine stukjes gesneden kaas.

Maak het lof schoon en wasch de struikjes. Leg de struikjes in een platte pan, giet er de botersaus op en laat er het lof plm. 45 minuten zachtjes in sudderen.

Voeg er dan de stukjes kaas bij, laat deze zacht worden, doch zorg dat de stukjes kaas niet geheel smelten.

Bind het lof, wanneer het te vochtig mocht zijn, met wat aangemengde bloem of maïzena en dien het gerecht in een dekschaal op.

BROODTAART

(4 PERSONEN)

150 gram bloem, 150 gram oud brood, 65 gram boter, 1 theelepel bakpoeder, 200 gram suiker, 1 ei, plm. 1 dl melk, een mespunt kaneel en een mespunt gemalen kruidnagelen, een snuffje zout.

Zeef de bloem met het bakpoeder. Roer de boter tot room, roer er de suiker doorheen en vermeng deze massa met het ei. Voeg er de kruiden, de bloem, het zout en het geraspte brood bij en roer dan zooveel melk door het beslag tot een smeuïge, maar niet te slappe massa verkregen is (het beslag moet ongeveer zoo dik zijn als cakebeslag).

Doe het mengsel over in een hebetorden springvorm en bak de broodtaart in een tamelijk heeten oven in plm. ½ uur goudbruin en gaar.

Laat haar afkoelen en bestrooi haar daarna met poedersuiker.

Wat zullen we eten?

Zondag:	Leverragoût Gestoofde peren Aardappelen Broodtaart
Maandag:	Gevulde uien Aardappelpuree Gort met rozijnen
Dinsdag:	Tomatensoep Gegratineerde zuurkoolschotel
Woensdag:	Gebakken griesmeel- Spruitjes plak Aardappelen Gebraden appel
Donderdag:	Schotelletje van Brusselsch lof met kaas Aardappelkoekjes Rijstebrij
Vrijdag:	Gekookte schol Bietensla Aardappelen Tapiocaschotelletje
Zaterdag:	Koud vischschotelletje Stevige preisoep

GEGRATINEERDE ZUURKOOLSCHOTEL

(4 PERSONEN)

1 kg aardappelen, een stukje boter of vet, wat melk, zout en nootmuskaat, 1 kg zuurkool, 1 uitje, paneermeel.

Kook de aardappelen gaar, maak ze fijn en vermeng ze met wat boter of vet, de melk, zout en nootmuskaat.

KRASSEN? UITGESLOTEN!

WIT ANKER
schuurt niet, maar
ABSORBEERT
alle vuil!

Gewone „schuurpoeders“ krassen iederen keer een fijn laagje metaal of glazuur weg. Op den duur werkt dat natuurlijk funest. Gebruik daarom nooit anders dan het veilige „WIT ANKER“ reinigingsmiddel. Het kan niet krassen en slurpt het vuil op. Het behoud van badkuipen, pannen, tegels, vloeren, waschtafels en fonteintjes!

ABSORBEERENDE WERKING

„Wit Anker“ bevat kleine, holle deeltjes, die het vuil in zich opnemen. De eenige veilige manier van reinigen.

FIJNERE VERDEELING

„Wit Anker“ valt bij bevochtiging uiteen in microscopisch kleine korreltjes, zonder één scherp kantje. De korreltjes zijn ieder door een zeepvliesje omgeven, „gesmeeds“ werking!

Wit Anker
HET VOLMAAKTE REINIGINGSMIDDEL
DOBBELMAN

„Wit Anker“ kan door zijn veilige reiniging, voor vele werkjes zeep volledig vervangen. Dat spaart U zeepbonnen! „Wit Anker“ is vrij!

Als we nog punten hebben

voorraad op peil te houden. Naast huishoudgoederen raken ook naai- en stopgarens vaak in de verdrukking en doen degenen, die zich nog in een restant punten verheugen en bovendien nog de speciale bonnetjes hebben, welke recht geven op het kopen van garens, goed om eens nauwkeurig te controleeren of ze ook op dit gebied wel voldoende ingespannen zijn voor reparaties aan kousen, ondergoed, sokken en huishoudlinnen en ook of ze niet spoedig zullen vastloopen met naaigarens.

Als we nog punten hebben... dan moeten we die vóór alles nuttig besteden en eens even verder kijken dan vandaag. We onderwerpen heel ons bezit aan een nauwkeurig onderzoek en bepalen ons tot het strikt noodige, desnoods met voorbijzien van een wel aantrekkelijke maar dikwijls overbodige uitbreiding van onze garderobe. En mocht er dan toch nog een onvoordeelig restantje punten overblijven, dan zijn er altijd wel jurken, die tegen het voorjaar onherkenbaar opgeknapt kunnen worden met een bijpassenden lap stof, dien we nu al in voorraad nemen.

Kunstzijde en natuurzijde vragen veel minder van onze textielkaart en dus wordt het misschien wel een zijden japonnetje!

(Foto Recla)

Voor jonge meisjes, die geen zorgen hebben voor huishoudlinnen en zoo, schiet er misschien nog juist een dergelijk toiletje over.

(Foto Recla)

Hebt u nog net zesendertig punten? Dan zoo'n jurkje!

(Foto Artur Grimm)

Nu met 1 Februari de tijdsduur van onze textielkaart verstreken zal zijn, wordt het wel tijd om eens ernstig te overwegen, wat we met het restje zullen doen. Waar de noodige contanten aanwezig zijn of misschien nog op het laatste nippertje ontvangen worden, daar is het aan te bevelen om de punten op tijd te realiseeren. Ook al zou de oorlog ongedacht spoedig eindigen, dan zal het immers nog wel een tijdje duren, voordat de ouderwets degenlijke kwaliteiten weer aan de markt komen. Een ander punt van overweging geldt den aanschaf van huishoudlinnen. Daar in een gezin elkeen daarvan profiteert, en dus ook helpt het te verslijten, gaat het maar niet aan, zich op het gebied van punten van den domme te houden en op moeders textielkaart te speculeeren. Bovendien geldt ook op dit gebied de stelregel dat men, waar dat eenigszins mogelijk is, het versletene moet vervangen om den

Ook uw laatste punten moeten aan goed materiaal worden besteed.

(Foto Ziegler)

Warme japonnetjes voor den winter

1539. Japon van effen stof met schouder- en rugstuk, aangezette col, lange taille, uit den rechterzijnaad een klokkende volant. Ben. stof: 3 m. van 140 cm br.

1541. Gekleede japon, ingehaalde hals, lange mouw, klokkende voor- en achterbaan, breede ceintuur. Ben. stof: 3 m van 140 cm br.

1542. Effen japon, V-hals met vest, voorpand met bies, lange mouw, rok met klokkende achterbaan. Ben. stof: 3 m van 140 cm br.

1543. Eenvoudige japon, hals met col, ingezette bustepanden, rug met rugstuk, in de taille gearneerd met knopen, geploide achterbaan. Ben. stof: 4.50 m van 90 cm br.

Van alle in deze rubriek afgebeelde genummerde oostuums, die ontleend zijn aan het mode-album „Winterweelde“, zijn patronen verkrijgbaar tegen den prijs van 50 cts. voor complets, 35 cts. voor mantels en japonnen en 20 cts. voor rokken, blouses, kleine avondjassen en kinderkleding. Bij bestelling vooral opgeven 't gewenschte maatnummer. Bestellingen kunnen geschieden bij uw agent of bezorger; door girostorting op No. 293631; door toezending van het bedrag per postwissel of in postzegels aan het

stelling vooral opgeven 't gewenschte maatnummer. Bestellingen kunnen geschieden bij uw agent of bezorger; door girostorting op No. 293631; door toezending van het bedrag per postwissel of in postzegels aan het

VERKRIJGBAAR IN DE
MATEN 40-42-44-46

PATRONENKANTOOR „PANORA“, NASSAUPLEIN 1, HAARLEM
waarbij 5 cts. extra voor toezending per post verschuldigd is. Men kan echter de patronen ook afhalen aan het bureau van dit blad.

CORRESPONDENTIE

Mej. L. v. H. te Den Haag. Om zoo maar uw vraag betreffende Lupine-zaad te beantwoorden, valt niet mee. Welke lupine hebt u? Er zijn eenjarige (die na den bloei afsterven) en twee-jarige, die overblijven (vaste planten dus). Ik vermoed, dat u de vaste plant Lupine in uw tuin hebt en dat daarvan zaad gewonnen is. Dat zal u wel eenige teleurstelling geven: de Lupine komt niet zuiver uit zaad terug en krijgt allerlei kleuren en bloemen, die veel kleiner en slapper zijn dan de oorspronkelijke. Er kunnen natuurlijk ook enkele mooie inzitten. Kweekers, die Lupinen zaaien, probeeren door kruising nieuwe soorten te kweken, maar passen dan strenge selectie toe. Vermenigvuldigen gaat overigens door scheuren en stekken. De één-jarige Lupinen worden gezaaid in April-Mei; later worden ze uitgedund op 40 cm. Ze verlangen dus veel ruimte en volle zon. De twee-jarige (vaste plant) Lupinen worden na half Mei gezaaid en voor den winter verplant in zeer voedzamen grond. Een zonnige standplaats is een vereischte; afstand 50 cm. Ze zullen het eerste jaar al enkele bloemen geven.

U hebt goed gedaan door uw Ster van Bethlehem af te knippen na den bloei. Dan bent u waarschijnlijk blijven gieten en hebt de plant op een warme plaats laten staan. Dit is fout: de plant loopt dan weer uit, maar te vroeg. Na het snoeien (wat op een paar cm van den pot moet gebeuren) den pot zetten in een koele, lichte, doch vorstvrije kamer. In den winter heel weinig water. Als de potkluit droog is, kan de plant zelfs iets vorst verdragen. Het is dus wel een volkomen rusttijd voor de plant. In het voorjaar komt vanzelf de hergroei. Dan langzamerhand weer meer gaan gieten en weer voeden. De dan verschijnende takjes kunnen we in het voorjaar stekken. Stekken geschiedt met 5 tot 10 cm lange topjes, die in potjes met half turfmoel en aarde moeten worden gezet, doch het ook al doen in een medicijnflesje met water.

Het door ons genoemde middel voor het haar bevordert den haargroei en bestrijdt tegelijkertijd hoofdroos.

Mej. E. M. J.-V. te Alkmaar. Probeert u eens de donkere kringen uit uw dressoir te verwijderen door ze flink met was in te wrijven, deze er een poosje in te laten trekken en daarna uit te

wrijven. Helpt dit niet, dan moet uw dressoir opnieuw gebeitst worden. Uw azalea hebt u verinoedelijk eind September, begin October, voor de nachtvorsten kwamen, binnengehaald. Voorloopig moet deze nu niet op een te warme plaats staan. Verder moet u veel sproeien, doch niet te veel gieten: de plant staat immers koel en verdampt niet veel water. Als bij het sproeien de potkluit te nat wordt, een papier er tijdelijk over leggen. Na 15 Januari moogt u de plant warmer zetten. Er zijn enkele vroege soorten, die eerder in de warmte mogen, maar u weet natuurlijk niet welke variëteit u heeft, zoodat oppassen daarbij geboden is. In de warme kamer meer gieten en geregeld blijven sproeien tot de knoppen gaan kleuren. Verder geregeld om de veertien dagen voeden met een voor bloeiende planten geschikt kustmest.

Den kraag van uw linnen regenjas kunt u gewoon met zeepsop schoonmaken. Vooral goed met schoon water na wrijven, daar anders gemakkelijk kringen ontstaan. U kunt hem opgevouwen in een doos bewaren (tusschen de vouwen vloeiend papier leggen). Deze doos ergens plaatsen waar gewone kamertemperatuur heerscht.

Mej. J. P. te Den Helder. De door u gebreide wollen shawl kunt u het beste omhaken met een toer vasten, daar het breiwerk anders zal blijven krullen.

Wat de vlekken op uw tasch betreft, kunt u aan den binnenkant van den beugel b.v. (in ieder geval op een niet opvallende plaats) even probeeren of het leer tegen een lauw sopje kan. Is dit het geval, dan kunt u daar verder de geheele tasch mee bewerken. Gaat dit niet, dan moet u wel uw toevlucht nemen tot benzine of tetra. Echter maken we er u op attent, dat deze vloeistoffen alleen vetvlekken wegnemen.

Mej. J. S. te Vaassen. Het wagendekje kunt u het beste ontsmetten met kresolzeep. Deze kunt u bij een drogist verkrijgen. U lost de zeep op in heet water en voegt er vervolgens zooveel water bij tot het dekje de temperatuur verdraagt. U laat het eenige uren weken en wast het daarna. Vervolgens wordt het gespeld en gedroogd. Na deze behandeling kunt u het dekje gerust gebruiken.

Kent U dit gevoel?

Een gevoel alsof U over het geheele lichaam met spelden geprikt wordt: rheumatische zenuwpijnen of een uiting van overprikkelde zenuwen.

Neem een „Akkertje“, dan komen Uw zenuwen tot rust. Dan verdwijnen Uw pijnen en zult U zich weer echt „fit“ voelen voor Uw bezigheden.

Per doos van 2 stuks - 2 stuivers
Per koker van 13 stuks - 12 stuivers

Neem'n

"AKKER'TJE"

De Nederlandsche Pijnstiller

Onderhuidsche werking.

De ervaring heeft geleerd, dat teere plaatsen, zooals de zachte huid van de oogleden niet gemasseerd mogen worden, want daardoor zouden zij uitzetten en dus meer rimpels vertoonen. Hier toont Creme Mouson haar huidverzorgende kracht. Het is voldoende de Creme Mouson op deze teere plaatsen slechts een weinig aan te tippen. Direct werkt de Creme Mouson op de huid in en begint van binnenuit te werken. Dat is de beroemde onderhuidsche werking. In enkele minuten is de Creme Mouson verdwenen. Uw huid is glad en mat geworden.

Op een harde huid heeft Creme Mouson dezelfde uitwerking b.v. op Uw handen. Natuurlijk moet U de Creme Mouson hier dikker aanbrengen, krachtig inwrijven en langer laten inwerken. U zult met vreugde opmerken, dat deze harde huid bij het inwrijven steeds zachter en soepeler wordt.

met
onderhuid-
sche
werking

CREME MOUSON

Vraagt ook het heerlijk geurende en verfrissende
Mouson Lavender „with the mailcoach“.

WITTE WINTER
TE AMSTERDAM

(Archiefoto)